

Vasile Timiș
Ionica-Viorica Popa
Simona Căprescu
Florian Popa
Ionița Timiș

Ministerul Educației
și Cercetării

8

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Religie

Cultul ortodox

Manual pentru clasa a VIII-a

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației și Cercetării.

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

Manualul școlar a fost aprobat prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6400/22.09.2025.

119 – Număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor.

116.111 – Număr de asistență pentru copii,
în conformitate cu Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Vasile Timiș

Ionica-Viorica Popa

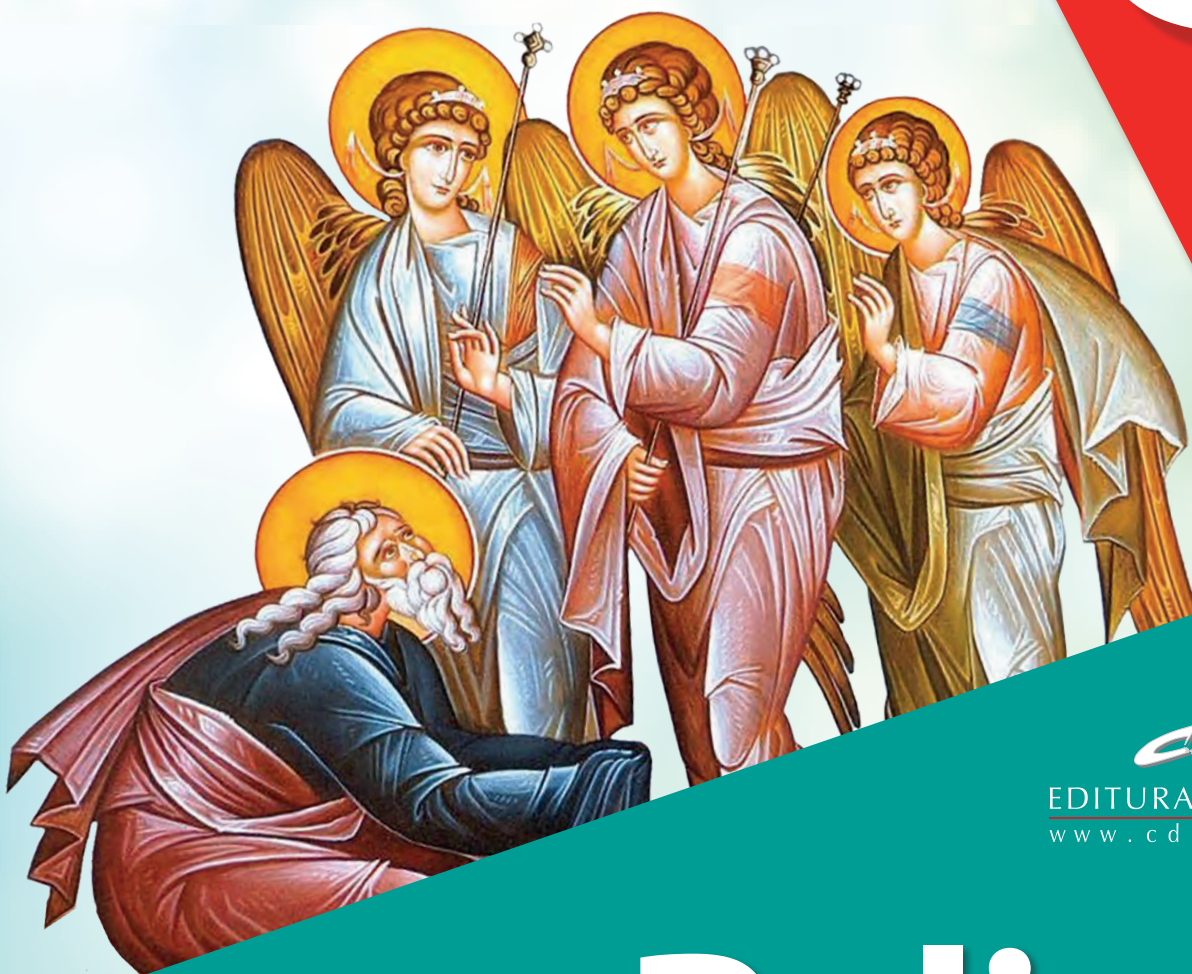
Simona Căprescu

Florian Popa

Ionița Timiș

Ministerul Educației
și Cercetării

8

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Religie

Cultul ortodox

Manual pentru clasa a VIII-a

Editor: dr. Costin Diaconescu
Director editorial: Simona Dobrescu
Redactor-șef: Aura Gîgă
Redactor: Ruxandra Enea
Tehnic și IT: Răzvan Socolov, Mihai Ivana

Religie. Cultul ortodox
Manual pentru clasa a VIII-a

© CD PRESS, 2025

Această lucrare, în format tipărit și electronic, este protejată de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, fotocopiere etc.), fără acordul expres al Editurii CD PRESS.

ISBN: 978-606-528-803-4

Referenți științifici:

arhim. prof. univ. dr. abil. Teofil TIA, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

prof. grad I Cătălina Mihaela Iagăr, Școala Gimnazială nr. 1 Islaz, Teleorman

prof. grad I Mariana Tunaru, Școala Gimnazială „Alexandru Colfescu”, Alexandria

prof. grad I Gabriela Antoaneta Marinescu, Școala Gimnazială „Constantin Brâncoveanu”, Râmnicu Sărat, Buzău

Surse foto/ilustrații/video/audio:

Dreamstime, arhiva CD PRESS, OpenAI, Ziarul Lumina, Basilica, Doxologia, arhivă personală pr. Toader Popa; www.trinitas.tv, www.doxologia.ro, www.basilica.ro, ziarulumina.ro, Envato
Voce lectură texte: Antonia-Bianca Ghițe, elevă Colegiul Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr”, Cluj-Napoca; montaj audio-video, voce lectură: prof. Anda-Iulia Moldovan

Editura CD PRESS

Telefon: 021.337.37.37

E-mail: office@cdpress.ro

Comenzi: manuale@cdpress.ro

Website: www.cdpress.ro

Facebook: [f/Editura CD PRESS](https://www.facebook.com/Editura-CD-PRESS)

Platformă de e-learning: www.ClasaDigitala.ro

Inspectoratul Școlar al Județului/Municipiului
Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: *nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat*.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Ce învățăm în clasa a VIII-a la disciplina Religie?

Salut!

Suntem Ana și Matei.

Îți prezentăm mai jos competențele pe care tu și colegii tăi din clasa a VIII-a le veți dezvolta la orele de Religie.

Un an școlar binecuvântat vă dorim tuturor!

Competențe generale

Competențe specifice

① Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

- 1.1 Argumentarea importanței asumării modelului de iubire trinitară pentru împlinirea personală și a comunității
- 1.2 Formularea de argumente pentru susținerea importanței unor idei, fapte, evenimente cu relevanță moral-religioasă, în plan individual și social
- 1.3 Compararea modurilor în care un mesaj religios poate fi exprimat prin forme de comunicare diferite

② Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

- 2.1 Evidențierea implicațiilor moral-religioase pe care modelele urmate le pot avea în viața personală și socială
- 2.2 Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă

③ Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

- 3.1 Susținerea rolului valorilor spirituale comune ale oamenilor, ca factor de promovare a comuniunii și ca sursă de rezolvare a problemelor ce apar în viața cotidiană
- 3.2 Analizarea calităților personale care susțin etapele propriei deveniri, în relație cu valorile moral-religioase
- 3.3 Implicarea în activități și proiecte individuale și de grup, centrate pe nevoi și aspecte de viață spirituală a comunității

Cuprinsul manualului

Competențe / **3**
Prezentarea manualului tipărit și digital / **6-7**

Competențe	Unități de învățare	Lecții
1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.2; 3.3	<i>Am învățat în clasa a VII-a</i>	Recapitulare inițială / 8 (Auto)Evaluare inițială / 11
1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.3.	Unitatea 1 <i>Dumnezeu Se face cunoscut omului</i> / 12 	Lecția 1: Iubirea, temeiul vieții / 14 Lecția 2: Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică / 18 Lecția 3: Mărturisirea Sfintei Treimi în <i>Simbolul de credință</i> / 22 Lecția 4: Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii / 26 Să ne bucurăm sufletul! / 30 Recapitulare / 32 (Auto)Evaluare / 34
1.2; 1.3; 2.1; 2.2.	Unitatea 2 <i>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</i> / 36 	Lecția 1: Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni / 38 Lecția 2: Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii / 42 Să ne bucurăm sufletul! / 46 Recapitulare / 48 (Auto)Evaluare / 50
1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.2.	Unitatea 3 <i>Viața creștinului împreună cu semenii</i> / 52 	Lecția 1: Libertate și responsabilitate în viață / 54 Lecția 2: Optimismul și stăruința în viața omului / 58 Lecția 3: Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor / 62 Să ne bucurăm sufletul! / 66 Recapitulare / 68 (Auto)Evaluare / 70
1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.2; 3.3.	Unitatea 4 <i>Viața comunității și sărbătorile creștine</i> / 72 	Lecția 1: Rolul muzicii în viața omului / 74 Lecția 2: Literatura religioasă și viața creștină / 78 Lecția 3: Arta religioasă și viața creștină / 82 Să ne bucurăm sufletul! / 86 Recapitulare / 88 (Auto)Evaluare / 90
1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 3.2.	<i>Am învățat în clasa a VIII-a</i>	Recapitulare finală / 92 Evaluarea portofoliului / 94 (Auto)Evaluare finală / 95 Răspunsuri / 96

Metode complementare de evaluare

Portofoliu / 16 / 17 / 20 / 21 / 24 / 25 / 28
Fișa *Observ. Apreciez. Evoluez* / 35

Portofoliu / 41 / 45
Investigație / 41 / 45
Fișa *Observ. Apreciez. Evoluez* / 51

Portofoliu / 56 / 60 / 65
Proiect / 57
Fișa *Observ. Apreciez. Evoluez* / 71

Portofoliu / 81 / 85
Proiect / 80
Investigație / 84
Fișa *Observ. Apreciez. Evoluez* / 91

Prezentarea metodelor complementare

Proiectul

În acest an școlar, la ora de Religie ești invitat să participi, în echipă, la elaborarea și derularea unor proiecte legate de tematica unității.

Proiectele propuse sunt o modalitate concretă de a-ți valorifica cunoștințele și aptitudinile dobândite pe parcursul clasei a VIII-a.

Investigația

Să investighezi înseamnă să analizezi, să cercetezi în detaliu mai multe date, informații, acțiuni pentru a afla ceva nou despre subiecte de interes din lecție sau din comunitatea ta.

Pe parcursul anului școlar, vei putea participa la mici investigații. Pentru aceasta, ai în vedere etapele unei investigații:

- înțelegerea sarcinii de lucru;
- stabilirea modalităților de obținere a informațiilor necesare;
- colectarea și organizarea datelor și a informațiilor obținute;
- redactarea investigației;
- prezentarea rezultatelor investigației;
- evaluarea succesului investigației.

Fișa *Observ. Apreciez. Evoluez*

La finalul fiecărei unități de învățare găsești fișa *Observ. Apreciez. Evoluez*, care poate fi descărcată din manualul digital.

Citești cu atenție fiecare afirmație din fișă și îți manifesti acordul sau dezacordul în legătură cu aceasta.

În funcție de aprecierea ta, bifezi una dintre cele trei casete corespunzătoare fiecărui emoticon:

 acord;

 indecis/indecisă;

 dezacord.

Portofoliul

Portofoliul conține o colecție de fișe cu informații și propuneri de activități practice corelate cu tema fiecărei lecții. Poți adăuga în portofoliu:

- ☆ fișele din manualul digital;
- ☆ desene;
- ☆ fotografii;
- ☆ texte redactate;
- ☆ proiecte;
- ☆ teste etc.

Prezentarea manualului digital

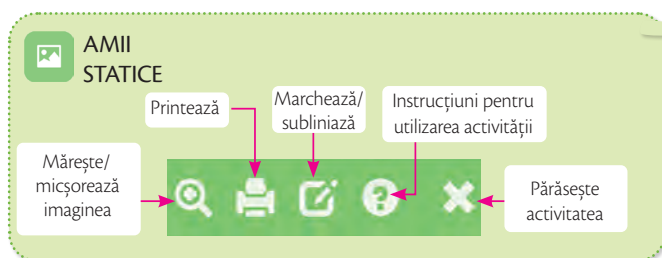
Activități multimedia interactive (AMII)

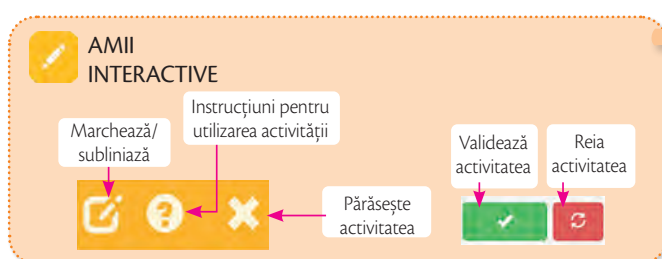
Cu un singur click, pătrunzi în minunata lume a manualului digital. Aici vei descoperi numeroase **activități multimedia interactive de învățare (AMII)** legate de tema lecției. Acestea sunt evidențiate în varianta digitală și în cea tipărită prin simbolurile următoare:

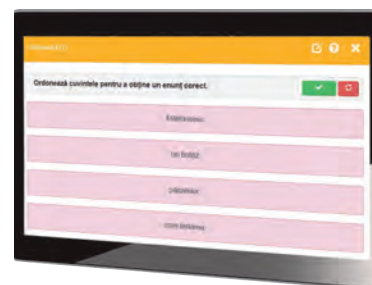
În clasă sau online, ești mereu alături de colegi și de profesori prin **lecții interactive**, folosind varianta digitală a manualului.

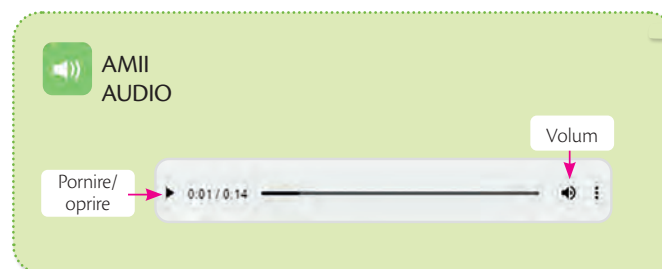
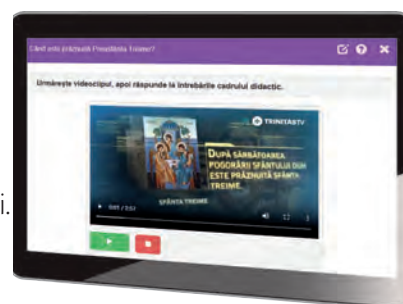
Tipărești
fișe și teste
(cu spații
de lucru).

Te autoevaluezi
rapid prin
teste cu verifi-
care inclusă.

Urmărești
materiale
video despre
subiectul lecției.

Asculți
textele-suport
ale lecției.

Recapitulare inițială

Amintește-ți!

Dumnezeu Se face cunoscut omului

Viața este darul pe care ni l-a oferit Dumnezeu. • Asemănarea cu Dumnezeu se realizează prin colaborarea cu harul Duhului Sfânt, prin credință și fapte bune. • Duhul Sfânt este a treia Persoană a Sfintei Treimi. • El sfințește întreaga creație prin puterea Sa sfințitoare și dăătoare de viață. • Pogorârea Duhului Sfânt sau Cincizecimea este serbată în Biserică la 50 de zile după Paști. • Sfintele Taine sunt în număr de șapte: Botezul, Mirungerea, Spovedania, Împărtășania, Cununia, Hirotonia și Maslul. • Darurile Duhului Sfânt sunt: înțelepciunea, înțelegerea, sfatul cel bun, puterea, cunoașterea, temerea de Dumnezeu și bunătatea.

Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

Creștinismul este religia monoteistă a celor ce cred și practică învățătura lui Iisus Hristos – Fiul lui Dumnezeu. Primii creștini stăruiau în învățătura Apostolilor, în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciune. • Comuniunea credincioșilor în Biserică se realizează prin rugăciune și participarea la Sfânta Liturghie. • Biserica este comunitatea oamenilor botezați în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt. În ea se vestește Evanghelia mântuirii noastre. • Creștinismul este religia mântuirii prin care Mântuitorul Hristos a restabilit comuniunea personală dintre Dumnezeu și omul căzut în păcat.

Viața creștinului împreună cu semenii

Mântuitorul ne vorbește despre fericire și bucurie în *Predica de pe munte*. El ne învață adevăratele valori ale Fericirilor: smerenia, pocăința, blândețea, dreptatea, milostenia, curăția inimii, pacea și credința dreaptă. • Omul a fost creat de Dumnezeu frumos după chipul Său, așa cum este și întreaga creație. Fecioara Maria este exemplul uman suprem de frumusețe spirituală. • Domnul Hristos i-a numit pe ucenicii Săi prieteni, pentru că aceștia împlineau porunca iubirii.

Viața comunității și sărbătorile creștine

Sărbătorile domnești sau praznicele împărătești sunt închinat Persoanelor Sfintei Treimi și Maicii Domnului. Persoanele sfinte sunt cinstite prin săvârșirea Sfintei Liturghii, prin zugrăvirea de icoane sau ridicarea de biserici. • Sărbătorile închinat Maicii Domnului sunt Nașterea Maicii Domnului, Intrarea Maicii Domnului în Biserică, Buna Vestire și Adormirea Maicii Domnului.

- 1 Amintește-ți ce ai învățat în clasa a VII-a la orele de Religie. Răspunde la întrebări și completează, în caiet, harta lecțiilor, după *model*.

Am învățat în clasa a VII-a

- 2 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri, după *model*.

- A / F** a) Dumnezeu ne-a înzestrat sufletul cu rațiune, voință, sentimente și libertate.
- A / F** b) Harul, credința și faptele bune sunt necesare pentru dobândirea asemănării cu Dumnezeu.
- A / F** c) Duhul Sfânt S-a pogorât asupra Sfinților Apostoli înainte de Învierea Mântuitorului Hristos.
- A / F** d) Duhul Sfânt prefăce pâinea și vinul, la Sfânta Liturghie, în Trupul și Sângele lui Hristos.
- A / F** e) Ziua de naștere a Bisericii creștine este Cincizecimea sau Rusaliile.
- A / F** f) Sfântul Apostol Petru este numit Apostolul neamurilor.
- A / F** g) Harul divin, necesar mântuirii, este transmis credincioșilor prin Sfintele Taine.
- A / F** h) Creștinismul este religia care mărturisește credința în Hristos, Fiul lui Dumnezeu.
- A / F** i) Biserica este comuniunea credincioșilor care mărturisesc aceeași credință.
- A / F** j) Răspândirea creștinismului s-a realizat prin predica profeților.

Dumnezeu Se face cunoscut omului

1

Viața omului
și asemănarea
cu Dumnezeu

✓ Asemănarea
cu Dumnezeu

✓ credință ✓ har
✓ fapte bune

Lucrarea
Duhului
Sfânt în lume

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Pogorârea
Duhului Sfânt
la Cincizecime

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Sfintele
Taine în viața
creștinilor

✓ ...

✓ ... ✓ ... ✓ ... ✓ ...
✓ ... ✓ ... ✓ ...

Darurile
Duhului
Sfânt

✓ ...

✓ ... ✓ ... ✓ ... ✓ ...
✓ ... ✓ ... ✓ ...

Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

2

Credința
în primele
comunități
creștine

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Comuniunea
credincioșilor
în Biserică

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Biserica – lăcaș
de închinare și
de sfințire a
omului

✓ ...

✓ ... ✓ ... ✓ ...

Biserica
în istorie

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Viața creștinului împreună cu semenii

3

Manifestarea
bucuriei în
viața omului

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Frumosul
în viața
creștinului

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Prietenia și
iubirea, valori
pentru viață

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Viața comunității și sărbătorile creștine

4

Praznicele
împărățești

✓ ...

✓ ... ✓ ...

Sărbători
închinare
Maicii Domnului
și sfinților

✓ ...

✓ ... ✓ ...

3 Selectează, notând în caiet, varianta corectă de răspuns, după **model**.

I. Omul a fost creat de Dumnezeu:

- a) după chipul și asemănarea Sa;
- b) după chipul Său;**
- c) după asemănarea Sa;
- d) după nemurirea Sa.

II. Lucrarea esențială a Duhului Sfânt în lume, după Pogorârea Sa, este:

- a) de a aduce la existență omenirea;
- b) de a sfinți umanitatea prin harul divin al Sfințelor Taine;**
- c) de a vorbi prin profeți;
- d) de a pregăti lumea pentru Botezul Domnului.

Pogorârea Duhului Sfânt ▲

III. Biserica creștină este:

- a) totalitatea oamenilor botezați și nebotezați;
- b) spațiul mântuirii;**
- c) casa din Nazaret în care S-a pogorât Duhul Sfânt la Cincizecime;
- d) o comunitate a credincioșilor nebotezați.

IV. Sfințele Taine sunt:

- a) lucrări omenesti săvârșite de orice credincios;
- b) lucrări sfințitoare prin care ni se împărtășește harul divin necesar mântuirii;**
- c) mijloace de socializare a credincioșilor Bisericii;
- d) elemente care lucrează în funcție de starea de sfințenie a comunității locale.

Împărtășirea Apostolilor ▲

4 Citește enunțurile, apoi transcrie pe caiet varianta corectă, după **model**.

- a) Virtuțile creștine sunt prezente în **Fericirile/Bucuriile** din *Predica de pe munte*.
- b) Fericirile ne învață cum să urcăm treptele spre **asemănarea/deosebirea** cu Dumnezeu.
- c) Frumusețea fizică și spirituală a omului arată frumusețea **Creatorului/pictorului**.
- d) Mântuitorul a răsplătit **credița/veselia** celor patru prieteni care au adus la El un paraltic.
- e) Domnul Iisus Hristos și-a arătat **prietenia/indiferența** față de toți cei pe care i-a ajutat.
- f) Cei care **împinesc/uită** poruncile lui Dumnezeu Îl iubesc și devin prietenii Lui.
- g) Praznicele împărătești sunt **sărbători/daruri** închinare Persoanelor Sfintei Treimi.
- h) Praznicul Pogorârii Duhului Sfânt este numit și **Rusalii/Bobotează** sau Cincizecime.
- i) Cele mai multe sărbători împărătești sunt adresate **Fiului/sfinților** lui Dumnezeu.
- j) Cinstirea Maicii Domnului este numită **supravenerare/adorare** sau preacinstire.
- k) Biserica îi cinstește pe **sfinți/îngeri** în ziua mutării lor cu sufletul la cer.

5 Realizează corespondența, după **model**.

- 1. Sfântul Proroc Ilie
- 2. Botezul Domnului
- 3. Intrarea Domnului în Ierusalim
- 4. Înălțarea Sfintei Cruci
- 5. Nașterea Maicii Domnului
- 6. Buna Vestire
- 7. Adormirea Maicii Domnului
- 8. Sfântul Ioan Botezătorul
- 9. Sfântul Mucenic Gheorghe
- 10. Sfânta Cuvioasă Parascheva
- 11. Sfinții Apostoli Petru și Pavel
- 12. Sfântul Ierarh Nicolae

- a) 6 decembrie
- b) 20 iulie**
- c) 15 august
- d) 7 ianuarie
- e) cu o săptămână înaintea Paștelui
- f) 8 septembrie
- g) 6 ianuarie
- h) 14 octombrie
- i) 14 septembrie
- j) 25 martie
- k) 29 iunie
- l) 8 noiembrie
- m) 23 aprilie

Sfinții Apostoli Petru și Pavel ▲

(Auto)evaluare inițială

1 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F** a) Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, cu scopul de a ajunge la asemănarea cu El.
- A / F** b) Asemănarea reprezintă identificarea cu trupul și ființa mucenicilor.
- A / F** c) Duhul Sfânt, a treia Persoană a Sfintei Treimi, este prezent permanent în Biserică.
- A / F** d) Duhul Sfânt îi sfințește pe oameni prin Sfintele Taine, cu scopul mântuirii acestora.
- A / F** e) Sfântul Apostol Pavel l-a cunoscut pe Iisus Hristos în drum spre Ierusalim.
- A / F** f) Sfintele Taine sunt lucrări văzute ale Bisericii prin care se transmite harul Duhului Sfânt.
- A / F** g) Calitatea de membru al Bisericii se dobândește prin Taina Împărtășaniei.
- A / F** h) Planul arhitectural al bisericii cuprinde naos, proscomidiar și cristelniță.
- A / F** i) Parohia reprezintă o unitate administrativă la nivel de județ.
- A / F** j) Împăratul Constantin cel Mare a dat libertate creștinilor prin Edictul de la Milan din 313.

2 Transcrie textul în caiet și completează spațiile lacunare din citatele biblice de mai jos, folosind termenii dați, după model.

milostivi • vor prizoni • plâng • pentru dreptate • pace • săraci cu duhul
• de dreptate • curați cu inima • blânzi • mințind • pământul

„Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor. Fericiți cei ce ..., că aceia se vor mângâia. Fericiți cei ..., că aceia vor moșteni ... Fericiți cei ce flămânzesc și însetează ..., că aceia se vor sătura. Fericiți cei ..., că aceia se vor milui. Fericiți cei ..., că aceia vor vedea pe Dumnezeu. Fericiți făcătorii de ..., că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema. Fericiți cei prizoniți ..., că a lor este Împărăția cerurilor. Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă ... și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, ..., din pricina Mea.” (Matei 5, 3-11)

3 Pornind de la fragmentul de mai jos, alcătuieste un text argumentativ, de aproximativ 100 de cuvinte, valorificând cele învățate la orele de Religie și/ sau experiența ta de viață.

„A trăi în comuniune unii cu alții înseamnă a face din viața aceasta o sărbătoare.” (Arhimandrit Nicodim Petre)

În elaborarea textului, vei avea în vedere:

- să respecti structura textului argumentativ;
- să îți exprimi opinia cu referire la tema dată;
- să aduci cel puțin două argumente pentru susținerea opiniei;
- să valorifici cele învățate la orele de Religie/ experiența ta de viață.

Biserică din Maramureș ▲

Grilă de (auto)evaluare

Total ex. 1 : 3 puncte

a)-j) – 0,30 puncte x 10

Total ex. 2 : 3 puncte

0,30 puncte x 10

Total ex. 3 : 3 puncte

- 0,50 puncte
- 0,50 puncte
- 1 punct
- 1 punct

Se acordă 1 punct
din oficiu.

Total: 10 puncte

Pentru **autoevaluare**,
reflectează asupra
următoarelor aspecte:

- Prin rezolvarea acestor sarcini, am învățat ...
- Pe parcursul realizării sarcinilor, am întâmpinat dificultăți la ...
- Cred că mi-aș îmbunătăți performanța dacă ...
- M-a impresionat ...
- Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota ...

Te invit să verifici
la pagina 96 dacă ai
răspuns corect la test.

Unitatea 1

Dumnezeu Se face cunoscut omului

Lecția 1 | Iubirea, temeiul vieții | 14

Lecția 2 | Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică | 18

Lecția 3 | Mărturisirea Sfintei Treimi în *Simbolul de credință* | 22

Lecția 4 | Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii | 26

Să ne bucurăm sufletul! | 30

Recapitulare | 32

(Auto)Evaluare | 34

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez | 35

▲ Iisus Hristos, Învățătorul

Lecția 1

Iubirea, temeiul vieții

Dicționar

corintean: persoană originară din Corint; care locuiește în Corint

epistolă: scrisoare, răvaș

a ispiti: a atrage spre rău; a ademini, a momi, a seduce, a tenta

a se trufi: a se purta cu mândrie exagerată

Din text

- De ce Dumnezeu este numit Tatăl nostru iubitor?
- Cum a ieșit omul din legătura conștientă cu Dumnezeu?
- Ce a făcut Dumnezeu pentru ca noi să ne mântuim?
- Cum ajunge omul la sfințenie?

Iisus Hristos, Învățătorul ▲

Dumnezeu este **Tatăl** nostru iubitor și noi suntem copiii Săi. Întreaga creație a fost adusă la viață de Dumnezeu, din iubire, în timp de șase zile. Omul a fost pus în mijlocul creației ca să o descopere și **să ajungă la viață** prin *Pomul vieții*. El a fost însă ispitit și a ajuns să afle ce este binele și răul prin *pomul cunoștinței binelui și răului*, ieșind din legătura conștientă cu Dumnezeu.

Însă Dumnezeu atât a iubit lumea, încât L-a trimis pe Fiul Său să se facă om, să pătimească, pentru ca oricine crede în El să moștenească viața și fericirea cea veșnică (Ioan 3, 16). În acest sens, Domnul Iisus Hristos, în cadrul misiunii Sale, ne-a învățat despre iubirea milostivă prin exemplul personal.

Pe de altă parte, însăși Sfânta Scriptură ni-L descoperă pe **Dumnezeu** ca fiind **iubire** (I Ioan 4, 8), iar noi suntem invitați să fim asemenea Lui și să rămânem în iubire*.

Iubirea este unicul criteriu creștin după care trebuie să trăim în viață. Fiind iubitori, ajungem să fim nobili în comportament, să spunem adevărul, să ascultăm, să mulțumim, să avem răbdare, să avem bunăvoință și bună-cuviință. De asemenea, să fim atenți la nevoile celor din jur, să avem înțelegere față de greșelile semenului, să-l iertăm, să ne respectăm cuvântul dat, să prețuim cuvântul lui Dumnezeu și să aducem pacea printre prieteni și oameni.

Sfântul Apostol Pavel ne precizează ce este dragostea, oferindu-ne *Imnul iubirii* în prima sa *Epistolă către Corinteni*. De aici, învățăm că dragostea *nu se laudă, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul* (I Corinteni 13, 4-5). Descoperim astfel că dragostea este o stare de smerenie, de bună-cuviință, de încredere și, mai ales, de absență a răului. Să nu uităm

că dragostea nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată (I Corinteni 13, 6-8).

Dragostea exprimă legătura noastră cu Dumnezeu și cu semenii. Am fost creați de Dumnezeu ca El să poată locui în noi și să ne ridice prin har la sfințenie. Odată cu **sfințirea noastră**, se sfințește și întreaga creație.

Așadar, noi trebuie să prețuim viața și întreaga creație ca daruri ale iubirii lui Dumnezeu și avem responsabilitatea de a le umple de sens prin iubirea noastră, trăită în comuniune.

Repere pentru suflet

- Dumnezeu este Tatăl nostru iubitor și noi suntem copiii Săi.
- Din iubire pentru noi, El și-a trimis Fiul în lume pentru ca oricine crede în El să moștenească viața și fericirea cea veșnică.
- Dumnezeu este iubire, iar viața trebuie trăită conform criteriului iubirii.
- Sfântul Apostol Pavel ne învață ce este dragostea în *Imnul iubirii* din prima sa *Epistolă către Corinteni*.
- Virtutea dragostei este legătura noastră cu Dumnezeu și cu semenii.
- Am fost creați ca Dumnezeu să poată locui în noi și să ne ridice prin har la sfințenie.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri, după **model**.

- ☒ A / ☐ F a) Dumnezeu este Tatăl nostru iubitor, iar noi suntem copiii Lui.
- ☐ A / ☐ F b) Dumnezeu a iubit lumea atât de mult încât L-a trimis pe Fiul Său să ne mântuiască.
- ☐ A / ☐ F c) Dragostea este legătura omului cu Dumnezeu și cu aproapele.
- ☐ A / ☐ F d) Fiind atenți la nevoile celor din jur, ne arătăm iubirea față de semenii.
- ☐ A / ☐ F e) *Epistola către Corinteni* a Sfântului Apostol Pavel se numește și *Cartea prieteniei*.
- ☐ A / ☐ F f) Dragostea presupune absența răului.
- ☐ A / ☐ F g) Prin har, suntem ridicați de Dumnezeu la îndumnezeire.
- ☐ A / ☐ F h) Viața noastră este un dar prețios de la Dumnezeu, pe care trebuie să-l îngrijim.

Iisus Hristos – Păstorul cel bun ▲

2 Stabilește, pe caiet, corespondența dintre atributele lui Dumnezeu și textele de mai jos, după **model**.I.
Dumnezeu –
Creatorul lumii

a) Și a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se târăsc pe pământ și tot pământul!» (Facerea 1, 26)

II.
Dumnezeu –
Mântuitorul
lumii

b) Păziți legile Mele și le pliniți, că Eu sunt Domnul, Cel ce vă sfințește. (Leviticul 20, 8)

c) Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; Că vi S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. (Luca 2, 10 -11)

III.
Dumnezeu –
Sfințitorul lumii

d) Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute. (Simbolul de credință)

e) O, Duhule Preabun și Neajuns, din care izvorăște sfințenia! (Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh)

f) Ajută-ne nouă, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, pentru slava numelui Tău; Doamne, izbăvește-ne pe noi și curățește păcatele noastre, pentru numele Tău. (Psalmul 78, 9)

3 Lecturează Biblia

Știind că Dumnezeu este iubire, iar noi suntem invitați să fim asemenea Lui, rămânând în iubire, accesează linkul www.bibliaortodoxa.ro sau descoperă lectura de la pagina 30. Rezolvă cerințele de mai jos.

- a) Citește *Imnul iubirii* de la *I Corinteni 13, 1-13*, prin care Sfântul Apostol Pavel ne învață ce înseamnă dragostea în creștinism.
- b) Transcrie versetele care ți-au plăcut cel mai mult.
- c) Ascultă, din manualul digital, *Imnul iubirii creștine*.
- d) Stabilește cel puțin trei obiective pe care să le îndeplinești, privind manifestarea iubirii în viața ta, după învățătura Sfântului Apostol Pavel.

4 Ai șapte minute la dispoziție pentru a defini iubirea prin culoare și cuvinte, rezolvând următoarele sarcini.

Realizează, pe o coală A4, un desen în care să exprimi ce reprezintă iubirea pentru tine.

Pe aceeași coală, scrie propria definiție a *iubirii*. Te poți baza pe experiența ta de viață sau de lectură și pe cele învățate la orele de Religie.

Prezintă colegilor ceea ce ai realizat, apoi afișează materialul la loc vizibil, în clasă.

Vei primi un punct ce va fi adăugat la următoarea notă. Atașează desenul la portofoliu.

5 Joc de rol în echipe

Elevii sunt împărțiți în cinci echipe. Profesorul dă fiecărei echipe câte o situație pentru care trebuie găsite soluții, după *model*. Elevii găsesc soluții, stabilesc rolurile și joacă în fața clasei situația dată, incluzând și soluția găsită.

Model:

Situație: La o discuție dintr-o pauză, colegul tău mărturisește faptul că îi este milă de toți copiii din lume care trăiesc în condiții grele și vrea să afle cum văd și alți colegi lucrurile. Cum procedezi? Ce spui?

Soluție: Îi spun că simt la fel ca el, dar că eu obișnuiesc să ajut, făcând voluntariat la un centru de copii, mă rog pentru toți copiii lumii, pentru sănătate, pentru liniște în sufletele lor și pentru pacea lumii. Îl îndemn și pe colegul meu să mi se alăture. Dumnezeu vede iubirea noastră pentru copiii lumii și ne va asculta rugăciunile.

echipa 1 **Situație:** Doi colegi de-ai tăi se ceartă mereu, iar atitudinile lor îți produc tristețe. Cum procedezi, astfel încât să-i faci să înțeleagă faptul că Dumnezeu se bucură când ne iubim unii pe alții și ne acceptăm așa cum suntem fiecare?

echipa 2 **Situație:** Vecinul tău, elev în clasa a VI-a, are o atitudine nepotrivită față de părinții săi, ridicând tonul sau ignorându-i. În schimb, tot timpul le cere acestora să-i cumpere lucruri scumpe. Cum poți fi de ajutor, astfel încât băiatul să înțeleagă faptul că iubirea față de părinți, manifestată prin respect, este foarte importantă?

echipa 3 **Situație:** Vezi pe stradă un copil care nu respectă natura, rupând crengile copacilor și aruncând ambalaje pe jos. Ce faci pentru a-i atrage atenția asupra faptului că natura este un dar prețios, oferit din marea iubire a lui Dumnezeu, iar noi suntem responsabili să o protejăm?

echipa 4 **Situație:** La biserica din cartierul tău se strâng produse pentru ajutorarea familiilor dintr-o zonă calamitată și este nevoie de voluntari. Ce faci pentru a fi de ajutor?

echipa 5 **Situație:** O cunoștință de-a ta neagă existența lui Dumnezeu. Ai remarcat că este o persoană retrasă. Cum procedezi, astfel încât să o faci să înțeleagă faptul că Dumnezeu este iubirea absolută, care ne încălzește inimile și ne dă speranță, că este Creatorul, Mântuitorul și Sfințitorul nostru?

Reflectez!

● Citește textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

„Asta face iubirea: împlinește, completează, adaugă. Dacă ai pe cineva apropiat, îi treci cu vederea și defectele. Dacă iubești pe cineva, îl iubești cu scăderile lui cu tot, cu patimi cu tot, cu răutăți cu tot. Dacă nu-l iubești, nu-l iubești nici cu calitățile lui, nu-l iubești nici cu virtuțile lui. Sigur, fiecare dintre noi avem și virtuți, avem și scăderi, dar iubirea acoperă scăderile și completează acolo unde este de completat și pune în evidență acolo unde este ceva de pus în evidență. Numai că până acolo este departe (...) că trebuie să rezolvăm odată patimile, răutățile, scăderile, insuficiențele, să trecem peste toate și atunci vine iubirea, care e fericire.”

(Arhim. Teofil Păvălean, *Din vistieria inimii mele*)

- Precizează cum acționează iubirea, așa cum reiese din textul dat.
- Scrie, în două-trei enunțuri, care pot fi cauzele ce țin iubirea departe de om.
- Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, asemănările care se evidențiază între textul-suport și *Imnul iubirii* creștine.
- Pornind de la citatul „iubirea acoperă scăderile și completează acolo unde este de completat și pune în evidență acolo unde este ceva de pus în evidență”, realizează un text argumentativ, de cel puțin 100 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia cu referire la importanța iubirii în relațiile dintre oameni, ca ideal al vieții creștine.

În compunerea ta, vei ține cont de cele învățate la orele de Religie și de experiența ta de viață și/sau de lectură. De asemenea, vei respecta cele învățate la limba și literatura română despre textul argumentativ.

Atașează textul la portofoliu

Lecția 2

Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică

Dicționar

a evangheliza: a răspândi Evanghelia în lume, a converti la creștinism

a propovădui: a răspândi, a propaga idei, concepții, doctrine (religioase)

Închinarea lui Avraam înaintea Sfintei Treimi ▲

Principala învățătură a Bisericii noastre este credința în **Sfânta Treime**. **Dumnezeu*** este unul în Ființa Sa și întreit în Persoane: Tatăl, Fiul sau Cuvântul – Iisus Hristos și Duhul Sfânt. Dumnezeu ne cheamă să fim mereu în comuniune de iubire cu El, așa cum și cele Trei Persoane sunt în comuniune de iubire permanent. Fiecare Persoană treimică Le are în centrul atenției și iubirii Sale pe celelalte două, cu care se află în comuniune, privind spre Ele.

Învățăm că, în Ființa lui Dumnezeu, fiecare Persoană are propriile atribute, în funcție de acțiunile față de creație.

În altă ordine de idei, dacă **Dumnezeu Tatăl** este izvorul pentru celelalte două Persoane, Dumnezeu Fiul – Iisus Hristos este singura Persoană din Treime care a luat chip de Om, pentru mântuirea noastră. Nașterea Sa este o lucrare a Sfintei Treimi, prin bunăvoința Tatălui și lucrarea Duhului Sfânt. Totodată, Dumnezeu Duhul Sfânt este Persoana care însușește și sfințește toată creația.

Sfânta Scriptură ne descoperă Persoanele Sfintei Treimi în paginile sale încă din cartea *Facerea* a **Vechiului Testament**, prin forma de plural folosită la sfatul dumnezeiesc: *Să facem om după chipul și asemănarea Noastră* (Facerea 1, 26) sau *Iată, Adam s-a făcut ca unul dintre Noi* (Facerea 3, 22).

Din aceeași carte aflăm că, mai târziu, părintele Avraam, pentru credința și bunătatea sa, a fost vizitat de Sfânta Treime, în chipul a trei Oameni, la stejarul din Mamvri (Facerea 18, 2). Apoi, din cartea prorocului Isaia, aflăm că îngerii aduceau cântare întreită Sfintei Treimi zicând: *Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui* (Isaia 6, 3).

De asemenea, în **Noul Testament**, la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos, S-au descoperit lumii toate cele trei Persoane ale Sfintei Treimi: **Tatăl**, care ni-L arată pe Fiul, binecuvântându-L, **Fiul**, care primește botezul de la Ioan, și **Sfântul Duh** care S-a coborât asupra Fiului în chip de porumbel.

Din text

- Care este principala învățătură a Bisericii noastre?
- Care sunt momentele din Vechiul Testament în care Se descoperă Sfânta Treime?
- Cum Se descoperă Sfânta Treime în Noul Testament?
- Când este sărbătorită Sfânta Treime de către Biserica noastră?

După Cincizecime, Sfinții Apostoli au fost trimiși la propovăduire în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh (Matei 28, 19), pentru ca apoi să îi vedem mărturisindu-L pe Dumnezeu în Treime pe parcursul întregii lor activități de evanghelizare.

Din scrierile Sfântului Apostol Pavel aflăm că locuitorii din Corint erau binecuvântați prin cuvintele: *Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!* (II Corinteni 13, 13).

Botezul Domnului ▲

Referitor la Persoanele Sfintei Treimi, Sfântul Ioan Evanghelistul ne spune: *Căci Trei sunt Care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și Aceștia trei Una sunt* (I Ioan 5, 7).

Astăzi, **Sfânta Treime** este sărbătorită în Biserică, cu mare bucurie și prin diverse tradiții, în a doua zi de Rusalii, când Duhul Sfânt S-a pogorât peste Sfinții Apostoli.

Așadar, este bine și frumos să facem din viața noastră un dar închinat Preasfintei Treimi, lăsând harul lui Dumnezeu să lucreze în noi și urmând modelul comuniunii și iubirii Persoanelor Treimice.

Repere pentru suflet

- Dumnezeu este unul după Ființă și întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.
- Persoanele Sfintei Treimi se află în comuniune, fiecare dintre Ele având în vedere pe celelalte două.
- Sfânta Scriptură ne descoperă cele trei Persoane ale Sfintei Treimi atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament.
- Sfânta Treime este sărbătorită în a doua zi de Rusalii.
- Noi trebuie să urmăm modelul comuniunii și iubirii Persoanelor Treimice.

Exersează cu bucurie

1. Selectează, notând în caiet, varianta corectă de răspuns, după **model**.

I. Principala învățătură a Bisericii noastre este:

- Dumnezeu este unul după Persoane și întreit în ființe;
- Dumnezeu este unul după Ființă și întreit în Persoane;
- Sfânta Treime este un singur Dumnezeu în trei ființe.

II. Prin utilizarea pluralului în fragmentul *Să facem om după chipul și asemănarea Noastră* (Facerea 1, 26), înțelegem:

- participarea Persoanelor Sfintei Treimi la facerea lumii;
- respectul pe care Îl atribuim Sfintei Treimi;
- referirea la Tatăl și la Duhul Sfânt.

III. La stejarul din Mamvri, Avraam a primit pe Sfânta Treime:

- în chipul a trei copii;
- sub forma unui porumbel;
- în chipul a trei Oameni.

IV. Din Noul Testament aflăm că Sfânta Treime S-a descoperit oamenilor:

- la Nașterea Maicii Domnului;
- la Botezul Domnului;
- după învierea lui Lazăr.

V. Sfânta Treime este sărbătorită în Biserică:

- în fiecare an la aceeași dată;
- în ajunul Bobotezei;
- în a doua zi de Rusalii.

- 2 Asociază sintagmele din stânga cu cele din dreapta, pentru a obține enunțuri corecte, după *model*.
Scrie în caiet enunțurile obținute.

1. Principala învățătură a Bisericii noastre
2. Dumnezeu Duhul Sfânt
3. Dumnezeu Tatăl
4. Iisus Hristos este singura Persoană din Treime
5. Dumnezeu ne cheamă
6. Fiecare Persoană Treimică
7. Din cartea prorocului Isaia aflăm
8. Iată, Adam s-a făcut
9. Căci Trei sunt Care mărturisesc în cer:
10. Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărțirea Sfântului Duh

- a. este Persoana care însușește și sfințește toată creația.
- b. este izvorul pentru celelalte două Persoane.
- c. este credința în Sfânta Treime.
- d. Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și Aceștia trei Una sunt. (I Ioan 5, 7)
- e. care a luat chip de Om.
- f. să fie cu voi cu toți! (II Corinteni 13, 13)
- g. ca unul dintre Noi. (Facerea 3, 22)
- h. să fim mereu în comuniune de iubire cu El.
- i. Le are în centrul atenției și iubirii Sale pe celelalte două.
- j. că îngerii aduceau cântare întreită Sfintei Treimi.
- k. când Duhul Sfânt S-a pogorât peste Sfinții Apostoli.

3 Activitate pe grupe: Fișă de identitate

Profesorul împarte clasa în trei grupe.

Fiecărei grupe îi revine câte o Persoană a Sfintei Treimi, astfel:

✓ **Grupa I** – Dumnezeu Tatăl;

✓ **Grupa II** – Dumnezeu Fiul;

✓ **Grupa III** – Dumnezeu Duhul Sfânt.

☆ Profesorul dă fiecărei grupe o fișă de identitate, asemănătoare celei alăturată (sau descărcată din manualul digital), pe care să o completeze.

☆ Elevii completează fișele, apoi le prezintă în fața clasei. Se adaugă fișa la portofoliu.

☆ Profesorul scrie pe o coală de flipchart: *Sfânta Treime*.

☆ Fiecare grupă lipește, pe coala de flipchart, fișa de identitate lucrată.

☆ Au loc discuții despre unitatea Ființei lui Dumnezeu, întreit în Persoane.

Fișă de identitate

Persoana Sfintei Treimi:

☐ Alte nume atribuite	
☐ Caracteristici/Trăsături	
☐ Acțiuni asupra lumii	
☐ Dovezi ale existenței Sale, din Sfânta Scriptură	
☐ Relația cu celelalte Persoane ale Sfintei Treimi	

4 Activitate pe grupe: Copacul vieții

☆ Elevii rămân în aceleași grupe formate la exercițiul anterior.

☆ Profesorul cere fiecărei grupe să deseneze un copac cu cele trei elemente – coroană, tulpină, rădăcină – vizibile, după modelul din imaginea alăturată. În dreptul fiecărui element, elevii vor scrie proprietățile particulare ale acestuia.

☆ Desenele sunt afișate pe aceeași coală de flipchart de la exercițiul anterior.

☆ Au loc discuții despre rolul fiecărui element în existența copacului și despre unitatea celor trei elemente. Apoi, se fac asemănări cu Sfânta Treime.

☆ Pornind de la exemplul copacului, profesorul solicită elevilor să găsească și alte asemănări cu Sfânta Treime, apoi se discută despre elementele care pot fi asociate Persoanelor Treimice.

☆ Profesorul face referire la unitatea celor trei grupe ale clasei și la activitatea desfășurată. Fiecare elev va primi un punct care va fi adăugat la următoarea notă.

5 Activitate pe grupe – *Unitatea familiei*

- ☆ Se continuă activitatea în aceleași grupe de până acum.
- ☆ Profesorul solicită elevilor să completeze o fișă asemănătoare celei alăturate.
- ☆ După ce sunt completate fișele, fiecare echipă prezintă cele notate, apoi au loc discuții despre importanța trăirii membrilor familiei după modelul Persoanelor Sfintei Treimi.
- ☆ Se adaugă fișa la portofoliu.

Familia	
✓ Atribuțiile membrilor în cadrul familiei	
Mama	
Tata	
Copiii	
✓ Relațiile dintre membrii familiei	

Reflectez!

- Pornind de la citatul de mai jos și de la cele învățate în lecție, rezolvă cerințele date.

Sfânta Treime ▲

„Mărturisind deci credința într-un singur Dumnezeu, noi mărturisim credința în cele trei Persoane ale Sfintei Treimi, care au ca însușire comună dumnezeirea, dar au și însușiri deosebitoare. Astfel, Dumnezeu-Tatăl este Creatorul lumii, Dumnezeu-Fiul este născut din veșnicie din Tatăl și S-a făcut om din Sfânta Fecioară Maria și de la Duhul Sfânt. Dumnezeu-Duhul Sfânt purcede din veșnicie din Tatăl și este Acela care însuflețește toate câte sunt, ajutând pe om să-și câștige mântuirea prin har, credință și fapte bune. Și totuși, nu sunt trei Dumnezei, ci Unul singur, preamărit în Trei Ipostasuri (Persoane).”

(Diac. prof. Emilian Vasilescu, *Glasul Bisericii*)

- Precizează ce însușire comună au cele trei Persoane ale Sfintei Treimi.
- Enumeră cele trei condiții care îl ajută pe om să-și câștige mântuirea, așa cum reiese din text.
- Menționează în ce împrejurări îți mărturisești credința în Sfânta Treime.
- Pe o coală A4, compune o scurtă rugăciune închinată Sfintei Treimi. Adaug-o la portofoliu.
- Creează-ți un discurs, într-un text de 80-100 de cuvinte, despre Dumnezeu Unul în Ființă și întreit în Persoane. Susține-l în fața clasei. În susținerea discursului, vei ține cont de cele învățate la limba și literatura română despre comunicarea nonverbală și paraverbală.

Manualul digital

- Completează fișele propuse în manualul digital pentru a afla mai multe despre descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică.
- Vizionează materialele propuse în manualul digital și discută în grup despre ce ai aflat nou.

Lecția 3

Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință”

Dicționar

ecumenic: cu caracter universal, din întreaga lume

erezii: doctrină care se abate de la dogmele (învățăturile) consacrate

Sinod: adunare de ierarhi care constituie forul suprem al Bisericii

sobornicesc: întemeiat pe hotărârile Sinoadelor Ecumenice

Din text

- Ce reprezintă Crezul?
- Când s-a formulat Simbolul de credință?
- Care sunt învățăturile esențiale ale acestuia?
- Ce analogie cu Sfânta Treime face Sfântul Spiridon?

Sfinții Părinți la Sinodul I Ecumenic ▲

Sinoade Ecumenice – la Niceea și Constantinopol – a fost consemnată învățătura corectă, dreaptă și harică a Bisericii creștine.

În *Simbolul credinței*, noi mărturisim astăzi, la fel ca atunci, pe deplin convinși și fermi, că Dumnezeu este Unul Singur, în Ființă și întreit în Persoane, adică Sfânta Treime.

Astfel, recunoaștem că **Dumnezeu Tatăl** este Părintele nostru al tuturor, Creatorul celor văzute și nevăzute, iar Domnul **Iisus Hristos** este **Dumnezeu** adevărat, de aceeași ființă cu Tatăl. El S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut om. A suferit Pătimiri, Răstignire, Moarte, Îngropare și așezare în mormântul de piatră. El a învins moartea și a strălucit în Înviere, S-a înălțat la ceruri, stă de-a dreapta Tatălui și iarăși va veni să judece viii și morții și să împărățească la nesfârșit.

Despre **Duhul Sfânt** afirmăm că este Domn de viață Făcător, purcede din Tatăl și I Se aduce aceeași slavă și închinare precum Tatălui și Fiului. El ne-a vorbit prin proroci, pregătind omenirea pentru venirea Fiului, și lucrează împreună cu Tatăl și cu Fiul la mântuirea și desăvârșirea lumii.

Apoi, continuăm cu mărturisirea credinței noastre despre **Biserică**. Aceasta este una singură, este sfântă – cum sfânt este Dumnezeu care a întemeiat-o, sobornicească – deoarece adună toți creștinii din toate timpurile și locurile – și apostolească, fiind întemeiată pe temelia Sfinților Apostoli.

Urmează afirmarea credinței într-un singur **Botez**, cel în numele Sfintei Treimi când, prin afundarea în apă în numele Sfintei Treimi, lăsăm păcatul strămoșesc al neascultării și ne naștem la o viață nouă în Iisus Hristos.

În încheiere, susținem credința în așteptarea învierii morților și **viața veșnică** împreună cu Dumnezeu.

La consemnarea *Simbolului credinței* noastre a participat și Sfântul Ierarh Spiridon, care a săvârșit o minune în fața ascultătorilor ce se îndoiau de credința în Sfânta Treime. El a făcut semnul Sfintei Cruci asupra unei cărămizi, rostind: *În numele Tatălui și*

Simbolul de credință sau *Crezul* reprezintă **mărturisirea credinței** creștinilor despre Dumnezeu cel Unul în Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, despre Biserică, Sfintele Taine, înviere și viață veșnică.

Crezul a fost alcătuit în **secolul al IV-lea** dintr-o necesitate impusă de apariția învățăturilor de credință greșite, numite erezii. Pentru păstrarea învățăturilor Mântuitorului Hristos, predate de către Sfinții Apostoli popoarelor lumii, în cadrul întâlnirii a două

al Fiului și al Sfântului Duh și îndată din ea focul s-a ridicat, apa a curs pe pământ, iar lutul a rămas în mâinile sale. Prin această analogie, înțelegem că cele trei elemente naturale au prefigurat Treimea de Persoane divine.

Astăzi, și noi ne facem mărturisitori ai iubirii lui Dumnezeu pentru întreaga Sa creație prin rostirea *Simbolului de credință* în canonul nostru zilnic de rugăciune, la Sfânta Liturghie, în slujba premergătoare Tainei Sfântului Botez, precum și la alte slujbe bisericești sau momente din viața personală.

Simbolul de credință

Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute.

Și întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.

Care pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, și S-a făcut om.

Și S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat și a pătimit și S-a îngropat.

Și a înviat a treia zi, după Scripturi.

Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui.

Și iarăși va să vină cu slavă, să judece viii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit.

Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Care a grăit prin proroci.

Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică.

Mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor.

Aștept învierea morților.

Și viața veacului ce va să vie.

Amin.

Repere pentru suflet

- *Simbolul de credință* sau *Crezul* reprezintă sinteza învățăturii creștine cuprinse în Sfânta Scriptură.
- A fost formulat în secolul al IV-lea, la Sinoadele I și II Ecumenice, unde au fost combătute învățăturile greșite.
- Învățăturile de bază ale *Crezului* sunt: credința în Sfânta Treime, în Sfânta Biserică, în Sfintele Taine și în viața veșnică.
- Taina Sfintei Treimi a fost explicată de către Sfântul Ierarh Spiridon printr-o analogie cu o cărămidă, din care au ieșit foc, apă și lut.
- Mărturisim zilnic credința în Sfânta Treime în canonul de rugăciune.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

A / F a) Dumnezeu este Treime de Persoane și este Unul în Ființă.

A / F b) Dumnezeu Tatăl este numit Părintele, întrucât El este Creatorul.

A / F c) Fiul lui Dumnezeu a avut corp uman din veșnicie.

A / F d) Iisus Hristos, făcându-Se om, a renunțat la dumnezeirea Sa.

A / F e) Domnul Hristos a realizat mântuirea lumii prin Întrupare, Moarte, Înviere și Înălțare.

A / F f) Dumnezeu Tatăl va judeca lumea la finalul ei.

A / F g) Duhul Sfânt lucrează împreună cu Tatăl și cu Fiul la sfințirea lumii.

A / F h) Biserica, cuprinzându-i și pe oamenii păcătoși, nu poate fi sfântă.

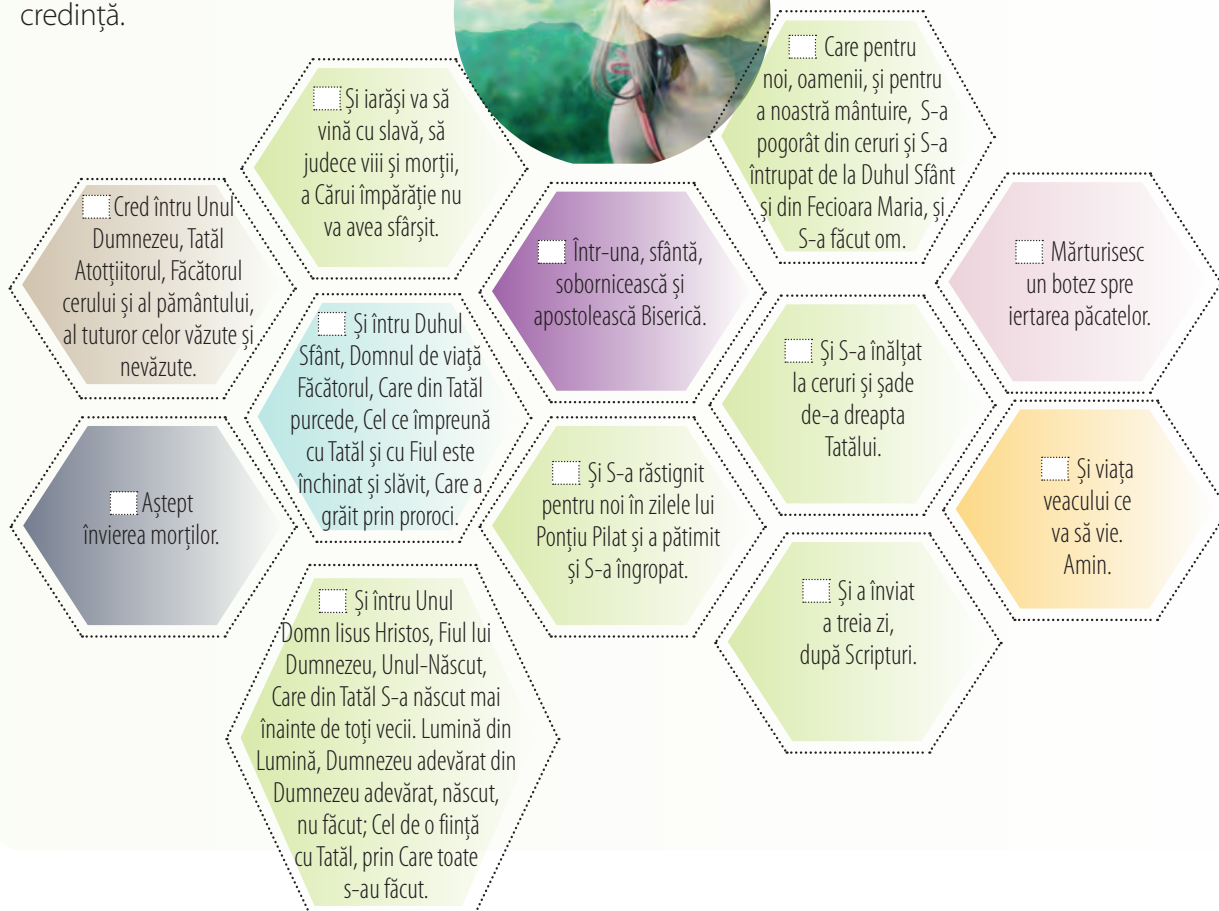
A / F i) Botezul se săvârșește în numele Sfintei Treimi.

A / F j) Viața omului se sfârșește odată cu moartea.

2 Piesele pe care erau așezate învățăturile *Crezului* s-au încurcat.

a) Pe o coală A4, rescrie textul în ordinea corectă, știind că fiecărei culori îi corespunde o învățătură de credință.

b) Atașează fișa la portofoliu .

3 Completează, pe caiet, enunțurile lacunare cu termenii potriviți din lista de mai jos, după *model*.

Niceea • analogia • Sinoade • Constantinopol • Taina • Scriptură • mărturisirea • Spiridon • credință • împăratul • ereziilor • Ființă • Liturghie • anul • Irod

Crezul reprezintă *mărturisirea* credinței creștinului despre Dumnezeu cel Unul în ... și întreit în Persoane. Acesta sintetizează învățătura de ... cuprinsă în Sfânta ... Sfinții Părinți s-au întrunit în ... Ecumenice pentru combaterea ... și fixarea învățăturilor drepte ale Bisericii. Sinodul I Ecumenic s-a desfășurat la ..., în anul 325, fiind prezidat de ... Constantin cel Mare. Sinodul II Ecumenic de la ... s-a desfășurat în ... 381, sub Împăratul Teodosie. Sfântul Ierarh ... a realizat, printr-o minune, ... Sfintei Treimi cu o cărămidă. *Crezul* este rostit la fiecare Sfântă ... și la ... Botezului.

Sfântul Ierarh Spiridon ▲

4 Joc pe grupe: Ștafeta

Elevii sunt împărțiți în patru grupe. Profesorul dă fiecărei grupe o fișă cu *Crezul*. La nivelul fiecărei grupe, se citește *Crezul* în ștafetă, pe articole. Jocul se reia timp de 10-15 minute. Câștigă echipa care reușește să rotească *Crezul*, în ștafetă, din memorie.

5 Realizează corespondența dintre Persoanele Sfintei Treimi și însușirile sau lucrările Acestora.

Sfânta Treime ▲

I.
Dumnezeu
Tatăl

II.
Dumnezeu
Fiul

III.
Dumnezeu
Duhul Sfânt

- a) Domnul de viață Făcătorul
- b) Unul-Născut
- c) Din Tatăl purcede
- d) Lumină din Lumină
- e) Făcătorul cerului și al pământului
- f) Omul existent din veșnicie
- g) a grăit prin proroci
- h) Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit
- i) Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat
- j) Atotțiitorul
- k) va judeca viii și morții

6 Găsește cel puțin șase termeni din câmpul lexical al credinței, apoi transcrie-i pe o coală A4, după *model*.

7 Eseul de cinci minute

S	I	N	O	D	E	C	U	M	E	N	I	C	N	V
M	U	M	B	I	S	E	R	I	C	A	D	I	T	O
T	A	T	A	L	B	R	E	E	L	F	I	U	L	L
A	S	E	A	D	U	H	U	L	S	F	A	N	T	A
S	F	A	N	T	U	L	S	P	I	R	I	D	O	N
C	C	E	M	A	R	T	U	R	I	S	I	R	E	I
C	R	E	D	I	N	T	A	A	D	E	S	A	C	T
N	I	N	A	N	I	C	E	E	A	R	F	A	R	E
X	C	O	N	S	T	A	N	T	I	N	O	P	O	L

Pe aceeași coală, compune un scurt eseu cu titlul *Credința creștină – trăire și mărturisire*, folosind termenii descoperiți în careul dat anterior. Ai la dispoziție cinci minute pentru a-l scrie. Citește textul în fața clasei, apoi atașează-l la portofoliu.

Reflectez!

- Pornind de la cuvintele Mântuitorului din textul alăturat, argumentează, într-un text de 80-100 de cuvinte, necesitatea rostirii *Crezului* în mod public, ca expresie a unității de credință a membrilor Bisericii.

Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri.
(Matei 10, 32)

Manualul digital

- Completează fișele propuse în manualul digital pentru a afla mai multe despre mărturisirea Sfintei Treimi în *Simbolul de credință*. ■ Vizionează materialele propuse în manualul digital și discută în grup despre ce ai aflat nou.

▲ Iisus Hristos – Mântuitorul lumii

Lecția 4

Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii

Dicționar

canon: regulă, normă bisericască; tipic

iconografie: totalitatea imaginilor legate de o anumită temă (*aici*, biblică)

a invoca: a chema în ajutor pe Dumnezeu

Liturghier: carte ce cuprinde rânduiala slujbei Sfintei Liturghii

Sfânta Treime ▲

Prin slujbele **Bisericii**, prin rugăciune și cântare, ni se oferă Sfânta Treime, pentru a intra în comuniune de iubire cu Ea. Fiecare rugăciune din viața noastră începe cu mărturisirea credinței în **Sfânta Treime**: *În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și se încheie cu Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh*. Rugăciunea este însoțită de semnul Sfintei Cruci, spre chemarea Persoanelor Sfintei Treimi în sufletele noastre, ca o modalitate de cinstire a Acestora*.

Semnul Sfintei Cruci este o mărturisire a credinței noastre în Hristos, care, prin Răstignirea Sa, a îmbrățișat întreaga lume.

Întotdeauna, la începutul **Sfintei Liturghii**, invocăm numele Sfintei Treimi prin binecuvântarea mare: *Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh*. Apoi, pe parcursul slujbei, mărturisim: *Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită sau Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinarea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor* (Liturghier).

Totodată, primim **binecuvântarea apostolică**: *Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!* (II Corinteni 13, 13). Astfel, cu fiecare participare la Sfânta Liturghie, înaintăm spre **Împărăția veșnică** a Sfintei Treimi, în care Împăratul ne este Tată, iar noi casnicii Săi. Sfânta Liturghie unește cerul (veșnicia) cu pământul în mod real, prin Jertfa nesângeroasă a Mântuitorului Hristos, adică prin Sfânta Împărtășanie. Hristos, **pâinea cea cerească**, Se pogoară, dăruindu-ne viață și mântuire.

Prin **participarea** noastră la Sfânta Liturghie devenim mai atenți cu noi înșine, cu natura înconjurătoare și cu tot ceea ce se întâmplă în jurul nostru. Devenim interesați de bine și frumos și ne punem **nădejdea** în Sfânta Treime care ne poartă de grijă.

Orice canon de **rugăciune** sau slujbă bisericească cuprinde și rugăciunea către Sfânta Treime, în care invocăm Persoanele Treimice astfel: *Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău*.

Din text

- Cu ce invocare începe orice rugăciune?
- Care este binecuvântarea mare de la începutul Sfintei Liturghii?
- Care este binecuvântarea apostolică?
- Cum devenim după participarea la Sfânta Liturghie?

În **iconografie**, Sfânta Treime este reprezentată prin scena biblică de la stejarul din Mamvri, când cei Trei îngeri au apărut în fața patriarhului Avraam și a Sarrei, care slujeau acestora. De asemenea, o altă reprezentare iconografică ar fi: **Dumnezeu Tatăl** înfățișat printr-o mână care binecuvântează, **Dumnezeu Fiul**, fiind Însuși Iisus Hristos întrupat, și **Dumnezeu Duhul Sfânt**, simbolizat în chipul porumbelului.

Așadar, trăind în comuniunea Sfintei Liturghii, primim **harul** de a urma modelul de iubire al Sfintei Treimi, spre dobândirea **asemănării** cu Dumnezeu.

Liturghia cerească ▲

Repere pentru suflet

- Sfintele slujbe ale Bisericii, prin cântările și rugăciunile lor, aduc credincioșii în comuniune de iubire cu Sfânta Treime.
- Orice rugăciune începe cu invocarea Sfintei Treimi și se încheie cu preamărirea Acesteia.
- Sfânta Liturghie, de la început până la final, este presărată cu texte care preamăresc *Treimea cea de o Ființă și nedespărțită*.
- Sfânta Liturghie unește cerul cu pământul, prin Jertfa nesângeroasă a Mântuitorului, fiind de față întreaga Sfântă Treime.
- În iconografia Bisericii, Sfânta Treime are mai multe reprezentări simbolice, printre care cei Trei îngeri de la stejarul din Mamvri.

Exersează cu bucurie

1 Selectează, notând în caiet, varianta corectă de răspuns.

I. Prin sfintele slujbe ale Bisericii, Sfânta Treime este prezentă:

- a) în mod fizic;
- b) în pâine și ulei;
- c) în comuniune de iubire.

II. Orice rugăciune pe care o facem începe cu:

- a) Crezul;
- b) invocarea Sfintei Treimi;
- c) Sfânta Euharistie.

III. Una dintre rugăciunile începătoare din cultul particular sau public este:

- a) Simbolul de credință;
- b) Psalmul 50;
- c) Preasfântă Treime.

IV. Sfânta Liturghie începe cu:

- a) binecuvântarea mare, în numele Sfintei Treimi;
- b) binecuvântarea mică, în numele Domnului Iisus Hristos;
- c) imnul liturgic *Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh*.

V. În comuniunea Sfintei Liturghii, primim:

- a) harul de a urma modelul de iubire al Sfintei Treimi;
- b) prescură și agheasmă;
- c) misiunea de a trăi în izolare.

VI. În iconografie, Sfânta Treime este reprezentată astfel:

- a) trei bătrâni cu aureolă;
- b) Trei îngeri șezând în fața lui Avraam, la stejarul din Mamvri;
- c) Tatăl – cu barbă, Fiul – tânăr, iar Duhul Sfânt – copil.

2 Pornind de la rugăciunea *Preasfântă Treime*, rezolvă următoarele cerințe.

a) Completează, pe caiet, spațiile lacunare din textul rugăciunii de mai jos, folosind termenii potriviți din lista dată.

- Sfinte • fărădelegile • Treime • păcatele • Doamne
- vindecă • rugăciunile • numele • Stăpâne

Preasfântă ..., miluiește-ne pe noi. ..., curățește ... noastre. ..., iartă ... noastre. ..., cercetează și ... neputințele noastre, pentru ... Tău.

b) Transcrie rugăciunea pe o coală A4.

c) Învăță rugăciunea.

d) Atașează fișa la portofoliu .

Copii care se roagă ▲

3 Rescrie enunțurile de mai jos, eliminând varianta incorectă, după *model*.

a) Biserica, prin cântările și **rugăciunile/poeziile** Sfintei Liturghii, aduce **Sfânta Treime/pe îngeri** în maxima apropiere de noi, pentru a intra în **comuniune/izolare** cu Ea.

Sfânta Treime ▲

b) În cadrul Liturghiei mărturisim pe Sfânta Treime, spunând: *Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh*, **Unimea/Treimea** cea de o **ființă/Personă** și **nedespărțită**. Împăratul **cerului/pământului** ne este Tată și Fiul Împăratului ne este Frate, iar noi suntem uniți cu Ei în **sfinți/Duhul Sfânt**.

Copii la slujbă ▲

c) Sfânta Liturghie ne determină să fim într-o continuă **slujire/prefacere** a Treimii, Care ne poartă **de grijă/dorurile**, dar și a semenilor cu care conviețuim.

d) În iconografie, Dumnezeu Tatăl este înfățișat ca **niște limbi de foc/o mână** ce binecuvântează, Dumnezeu Fiul, în chipul unui **bătrân înțelept/în Persoana lui Iisus Hristos** și Duhul Sfânt ca un **porumbel/măslin**.

4 Având în vedere prezența Sfintei Treimi în viața Bisericii la sfintele slujbe, alcătuește enunțuri cu următoarele expresii, după *model*.

- prezență tainică
- comuniune de iubire
- cântare trăită
- Sfânta Liturghie
- liniștea sufletului
- Împărăția veșnică
- puterea rugăciunii
- Pâinea cea cerească

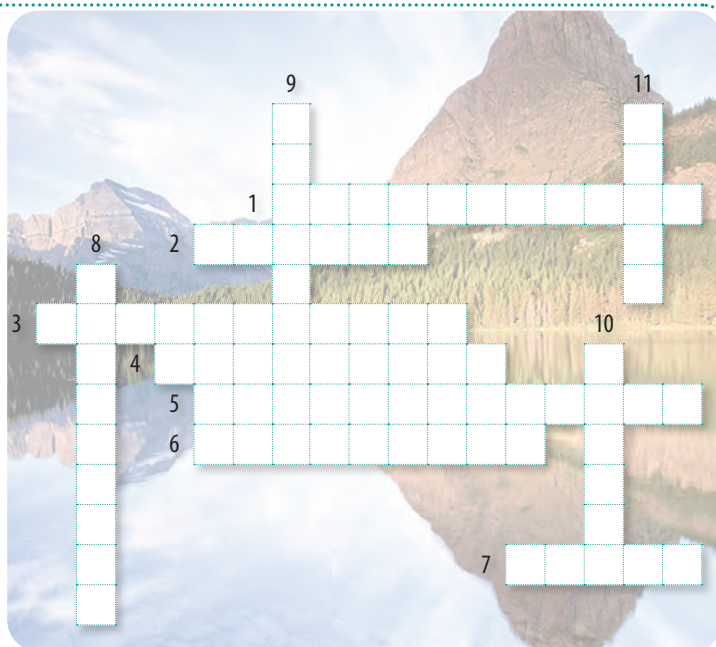
Pregătirea cinstitelor daruri ▲

Model:

Sfânta Treime este simțită ca o prezență tainică în cadrul Sfintei Liturghii.

5 Rezolvă următorul aritmogrif.

1. Afirmare a credinței în Sfânta Treime
2. Semnul cu care este însoțită orice rugăciune
3. Gest cu care este asociată Răstignirea Domnului Hristos pe Cruce, cu brațele desfăcute
4. Cea mai importantă slujbă a Bisericii, în cadrul căreia este invocată Sfânta Treime
5. Formula și acțiunea de a binecuvânta, cu care începe Sfânta Liturghie
6. Starea la care suntem chemați să ajungem prin harul Sfintei Liturghii, în comunie cu Sfânta Treime
7. Hrana cea de toate zilele
8. Locul veșnic spre care înaintăm prin participarea la Sfânta Liturghie
9. Trăirea în unitate a creștinilor, după modelul Sfintei Treimi
10. Locul unde S-a arătat prima oară Sfânta Treime, în fața lui Avraam
11. Cuvântul de la începutul salutului Sfântului Apostol Pavel, adresat corintenilor

6 Se dă următoarea mărturisire din cartea Ceaslov: „În biserica slavei Tale stând, în cer a sta ni se pare”. Discută cu colegii și profesorul de Religie despre următoarele aspecte:

Arhiereu slujind Sfânta Liturghie ▲

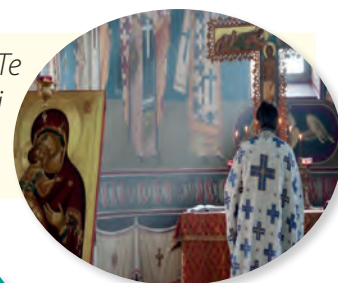
- a) importanța participării la slujbele Bisericii;
- b) profunzimea textelor liturgice care ne aduc pe Sfânta Treime în suflete și ne învață comuniunea de iubire;
- c) starea de bine oferită de participarea la slujbele Bisericii;
- d) posibilitatea de a mărturisi această stare de bine și altora.

Reflectez!

- Citește rugăciunea „Cu vrednicie și cu dreptate”, pe care preotul o rostește în taină, în timpul cântării de la strană, apoi rezolvă cerințele de mai jos.

Cu vrednicie și cu dreptate este a-Ți cânta Ție, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ție a-Ți mulțumi, Ție a ne închina, în tot locul stăpânirii Tale; (...) Mulțumim Ție și pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deși stau înaintea Ta mii de arhangheli și zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, care se înalță zburând.

- a) Prezintă cinci modalități de exprimare a cinstirii Dumnezeu descoperite în această rugăciune.
- b) Menționează pentru ce Îi aducem mulțumire lui Dumnezeu.
- c) Scrie un text de minimum 100 de cuvinte, în care să prezinți motivul mulțumirii tale înaintea lui Dumnezeu.
- d) Citește textul tău de pe scaunul autorului.

Manualul digital

- Completează fișele propuse în manualul digital pentru a afla mai multe despre Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii.
- Vizionează materialele propuse în manualul digital și discută în grup despre ce ai aflat nou.

Unitatea 1 | Să ne bucurăm sufletul!

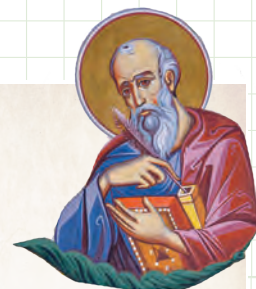
Învățăm din Sfânta Scriptură

1 „Iubiților, să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu, și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire. Întru aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu către noi, că pe Fiul Său cel Unul-Născut L-a trimis Dumnezeu în lume, ca prin El viață să avem. În aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre. Iubiților, dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, și noi datori suntem să ne iubim unul pe altul. Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată, dar de ne iubim unul pe altul, Dumnezeu rămâne întru noi și dragostea Lui în noi este desăvârșită.”

(I Ioan 4, 7-12)

2 „Și noi am cunoscut și am crezut iubirea pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el. Întru aceasta a fost desăvârșită iubirea Lui față de noi, ca să avem îndrăznire în ziua judecății, fiindcă precum este Acela, așa suntem și noi în lumea aceasta. În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire. Noi iubim pe Dumnezeu, fiindcă El ne-a iubit cel dintâi. Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească.”

(I Ioan 4, 16-20)

Sfântul Evanghelist Ioan ▲

- Cum se arată dragostea lui Dumnezeu pentru noi?
- Ce face iubirea desăvârșită?

3 „Iubitule, mă rog să ai spor în toate și să mergi bine cu sănătatea, precum bine mergi cu sufletul. M-am bucurat mult când au venit frații și au mărturisit despre adevărul tău, așa cum umbli tu întru adevăr. Mai mare bucurie decât aceasta nu am, ca să aud că fiii mei umblă întru adevăr.

Iubitule, cu credință faci oricâte faci pentru frați și aceasta pentru străini, Care, în fața Bisericii, au dat mărturie despre dragostea ta. (...) Iubitule, nu urma răul, ci binele. Cel ce face bine din Dumnezeu este; cel ce face rău n-a văzut pe Dumnezeu. (...) Pace ție! Prietenii te îmbrățișează. Îmbrățișați pe prieteni, pe fiecare după numele lui.”

(III Ioan 1, 2-6; 11; 15)

- Ce urare îi face Sfântul Ioan fiului său duhovnicesc?
- Ce învățături îi oferă?

4 „De aş grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aş avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de aş avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aş împărți toată avuția mea și de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește.

Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată.”

(I Corinteni 13, 1-8)

Sfântul Apostol Pavel ▲

- Cum este descrisă dragostea de către Sfântul Apostol Pavel?
- Cum am fi fără dragoste?

În comuniune cu Dumnezeu

1

„Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt; Treime Sfântă, slavă Ției!”

(Cuviosul Ioanichie cel Mare)

2

„Pe Tine Te lăudăm. Pe Tine bine Te cuvântăm. Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru.”

(Imn liturgic de preamărire, de mulțumire și de cerere)

- Memorează fragmentele date.

3

Acatistul Preasfintei Treimi

(fragmente)

Sfânta Treime la stejarul Mamvri ▲

număratele faceri de bine cele către noi ale Fiecăreia din cele trei dumnezeiești Fețe bine știindu-le, cu credință și cu mulțumire grăim:

(...) Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt!”

(Condacul al 9-lea)

„Filosofii cei mult-vorbitori, deși mult se ostenesc cu mintea a ispiți despre taina Preasfintei Treimi, dar nu pot a înțelege cum este un Dumnezeu de o fire. Și ne-

(Icosul al 9-lea)

„Preasfântă Treime, dă-ne nouă darul Tău cel atotputernic; primește mărturisirea păcatelor noastre înaintea slavei Împărăției Tale; caută la suspinurile noastre, trimite-ne nouă duhul umilinței și al îndurărilor; pentru ca să ne învrednicim, cu suflet și cu inimă curată, fără de osândă a grăi către Tine pe pământ, precum grăiesc îngerii în cer: Aliluia!”

(Condacul al 12-lea)

„Cântând Pronia Ta cea iubitoare de oameni, Te slăvim pe Tine toți, Treime fără de început; credem într-Unul Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt; că pe altul afară de Tine Dumnezeu nu știm, către Tine cădem și Ție ne rugăm, zicând:

(...) Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt!”

(Icosul al 12-lea)

- Caută Acatistul Preasfintei Treimi în cartea Ceaslov sau pe internet și citește-l integral.
- Descoperă un fragment care se repetă în fiecare Icos.

Amintește-ți!

Iubirea, temeiul vieții

Din iubire față de oameni, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său să se facă om, să pătimească pentru ca oricine crede în El să moștenească viața veșnică. • Dumnezeu este iubire, iar noi suntem invitați să fim asemenea Lui. • Dragostea este legătura noastră cu Dumnezeu și cu semenii. Ea se manifestă cu smerenie, bună-cuviință și încredere.

Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică

Principală învățătură a Bisericii este credința în Sfânta Treime. • Părintele Avraam a primit pe Sfânta Treime la stejarul Mamvri în chipul a trei oameni. • La Botezul Domnului S-au descoperit lumii cele trei Persoane ale Sfintei Treimi. • Sfinții Apostoli au fost trimiși la propovăduire în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință”

Simbolul de credință reprezintă mărturisirea creștinului despre Dumnezeu cel Unul, dar în trei Persoane, despre Biserică, înviere și viață veșnică. • Biserica este una, sfântă, sobornicească și apostolică.

Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii

În slujba Sfintei Liturghii invocăm numele Sfintei Treimi prin binecuvântarea: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh”. • Sfânta Liturghie unește cerul cu pământul prin jertfa nesângeroasă a Mântuitorului Hristos. • Sfânta Treime a fost reprezentată iconografic sub forma a trei îngeri la stejarul Mamvri.

- 1 Pornind de la informațiile din lecțiile unității de învățare *Dumnezeu Se face cunoscut omului*, analizează și completează, în caiet, harta conceptuală alăturată. Discută cu colegii și profesorul de Religie pe marginea ideilor date.

*Dumnezeu
Se face
cunoscut omului*

- 2 Răspunde la următoarele întrebări.

- a) Cum ni-L descoperă Sfânta Scriptură pe Dumnezeu?
- b) Care este criteriul creștin după care ar trebui să ne trăim viața?
- c) Care este principală învățătură a Bisericii creștine?
- d) Ce fel de relație există între Persoanele Sfintei Treimi?
- e) În numele Cui au fost trimiși apostolii la propovăduire de către Domnul Hristos?
- f) Când este sărbătorită Sfânta Treime?
- g) Care a fost scopul întrunirii Sinoadelor Ecumenice?
- h) Care sunt principalele învățături cuprinse în Crez?
- i) Cu cine intrăm în comuniune atunci când participăm la Sfânta Liturghie?
- j) Care este modelul suprem pentru a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu?

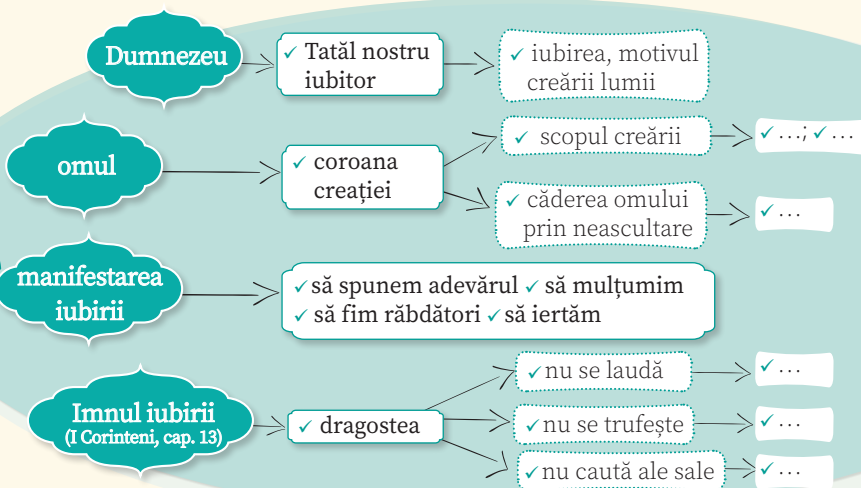
- 3 **Joc de grup**

Formați grupe de trei elevi. Scrieți, pe postituri colorate distinct, câte trei întrebări, pe baza fiecărei lecții studiate. Postiturile se amestecă cu ale celorlalte grupe și se așază cu fața în jos. Elevii extrag câte un postit și se interviează, pe rând, până acestea se epuizează.

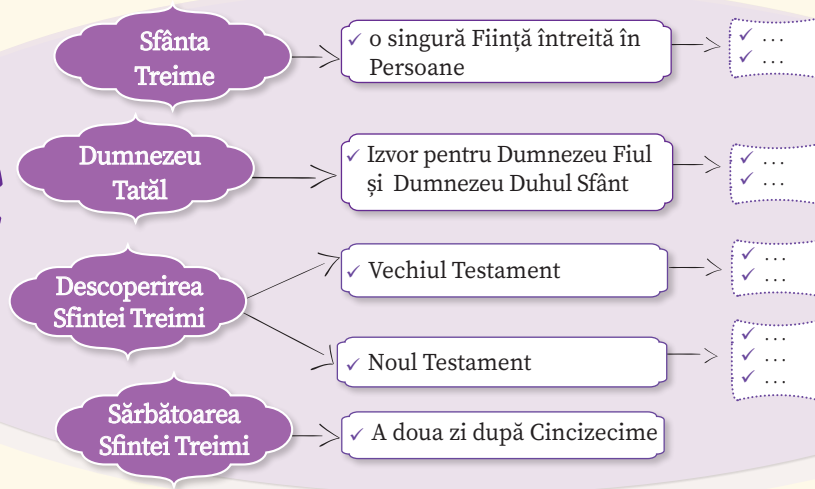
Iubirea, temeiul vieții

1

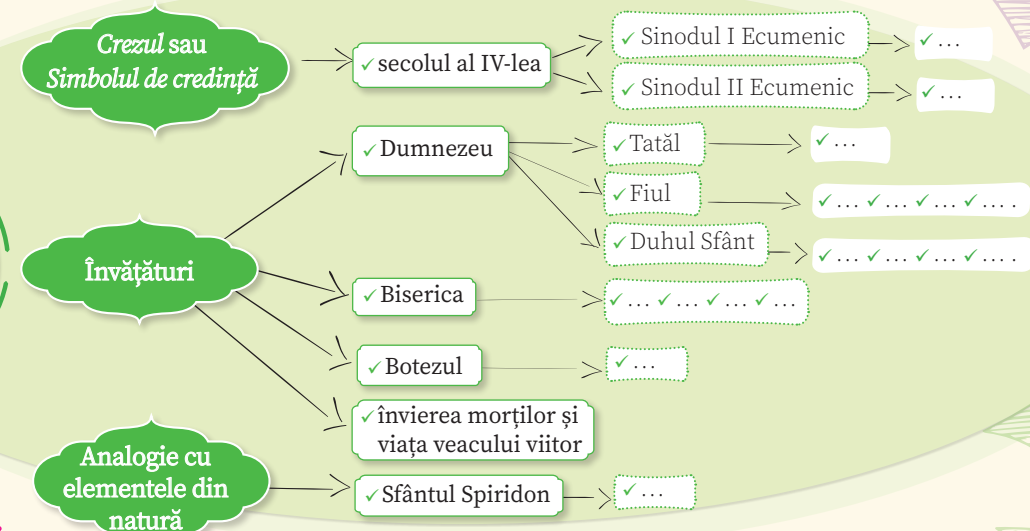
Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică

2

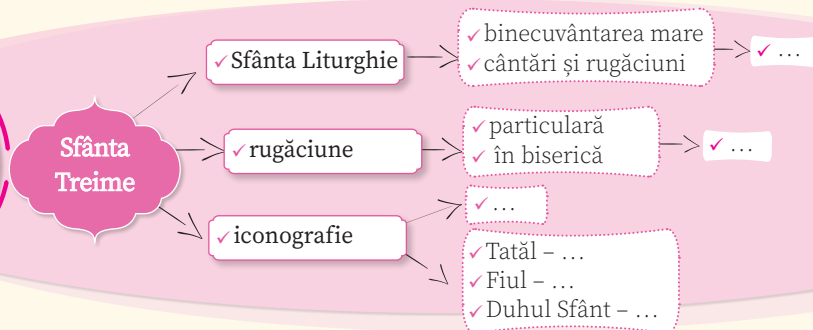
Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință”

3

Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii

4

(Auto)Evaluare | Unitatea 1

1 Stabilește, pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F a) Iubirea este unicul criteriu creștin după care trebuie să trăim în viață.
- A / F b) Principala învățătură a Bisericii noastre este credința în sfințirea materiei.
- A / F c) Creștinismul învață că Dumnezeu este Unul în Ființă și întreit în Persoane.
- A / F d) Sfânta Treime S-a descoperit abia în Noul Testament, prin Domnul Hristos.
- A / F e) Simbolul de credință s-a stabilit la primul și al doilea Sinod Ecumenic.
- A / F f) Sfânta Treime este sărbătorită în Biserică în a treia zi după Cincizecime.
- A / F g) Crezul se rostește public, în cadrul Sfintei Liturghii, pentru a arăta comuniunea de credință a credincioșilor.
- A / F h) Dumnezeu Tatăl are însușirea de Creator, Fiul de Sfințitor, iar Duhul Sfânt de Mântuitor.
- A / F i) Înțelegerea Sfintei Treimi se poate face prin credință, apelând la analogii.
- A / F j) Întreaga Sfântă Liturghie, prin textele sale, este un elogiu adus Sfintei Treimi.

2 Realizează, pe caiet, un tabel asemănător celui de mai jos. Completează-l, pe primul rând, cu însușirile Persoanelor Sfintei Treimi, iar pe al doilea, cu cel puțin trei lucrări ale Acestora. Urmărește **modelul**.

Dumnezeu	Tatăl	Fiul	Duhul Sfânt
Însușiri			
Lucrări		✓ mântuirea	

Învierea Domnului ▲

3 Alcătuieste un text de aproximativ 10 rânduri, pornind de la cuvântul **Preafericitului Părinte Patriarh Daniel**, prezentat mai jos.

Iubirea Preasfintei Treimi din Împărăția Preasfintei Treimi este ținta vieții noastre. Noi credem într-un Dumnezeu-lubire veșnică și, în viața trecătoare de pe pământ, ne pregătim pentru a intra în iubirea veșnică a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh.

În redactarea textului, vei avea în vedere:

- să precizezi scopul vieții noastre din perspectiva iubirii;
- să explici expresia „Dumnezeu-lubire veșnică”;
- să prezinți trei modalități prin care putem să ne pregătim pentru a intra în iubirea veșnică a Tatălui.

Sfânta Treime ▲

Grilă de (auto)evaluare

Total ex. 1: 3 puncte

a)-j) – 0,30 puncte x 10

Total ex. 2: 3 puncte

0,25 puncte x 6 x 2

Total ex. 3: 3 puncte

- 1 punct
- 1 punct
- 1 punct

Se acordă 1 punct din oficiu.

Total: 10 puncte

Pentru **autoevaluare**, reflectează asupra următoarelor aspecte:

- Prin rezolvarea acestor sarcini, am învățat ...
- Pe parcursul realizării sarcinilor, am întâmpinat dificultăți la ...
- Cred că mi-aș îmbunătăți performanța dacă ...
- M-a impresionat ...
- Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota ...

Verifică la pagina 96 dacă ai răspuns corect la test.

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez

Descarcă fișa din manualul digital pentru a evalua progresul tău și pe cel al colegilor tăi. Completează fișa, apoi adaug-o în portofoliu .

Citește cu atenție fiecare afirmație din fișă, apoi exprimă-ți acordul sau dezacordul în legătură cu fiecare dintre acestea, bifând caseta corespunzătoare, după model.

Afirmații	Răspunsul meu este ...		
	 Acord	 Indecis/indecisă	 Dezacord
a) Am învățat că Dumnezeu este Izvorul vieții și ne-a adus la existență din iubire. El este iubire, iar noi suntem chemați să trăim în iubire unii cu alții.	✓		
b) Am exprimat opinii cu privire la manifestarea iubirii, pe care Sfântul Apostol Pavel o elogiază în <i>Imnul iubirii</i> din I Corinteni, capitolul 13.			
c) Am identificat analogii preluate din lumea materială pentru a înțelege taina Sfintei Treimi. De asemenea, am observat detaliile icoanelor cu reprezentări ale Sfintei Treimi.			
d) Am audiat imnuri din slujba Sfintei Liturghii care preamăresc Persoanele Sfintei Treimi.			
e) Am analizat conținutul <i>Simbolului de credință</i> , în care mărturisim credința în Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul, Dumnezeu Duhul Sfânt, despre Biserică, Sfintele Taine și viața de după moarte.			
f) Am reflectat asupra importanței mărturisirii lui Dumnezeu prin <i>Crez</i> în cadrul Sfintei Liturghii și în celelalte slujbe bisericești.			
g) Mi-am îmbogățit vocabularul cu noi cuvinte teologice.			
h) Am colaborat foarte bine cu ceilalți colegi la activitățile pe grupe și la studiile de caz.			
i) Au existat și unele aspecte pe care nu le-am înțeles, pentru care am avut nevoie de explicații suplimentare.			

Cum consideri că te-ai descurcat la finalul acestei unități de învățare?
Bifează (✓) caseta potrivită.

Foarte bine	Bine	Satisfăcător	Nesatisfăcător

Unitatea 2

Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

Lecția 1 | Cuvântul lui Dumnezeu,
lumină pentru oameni | 38

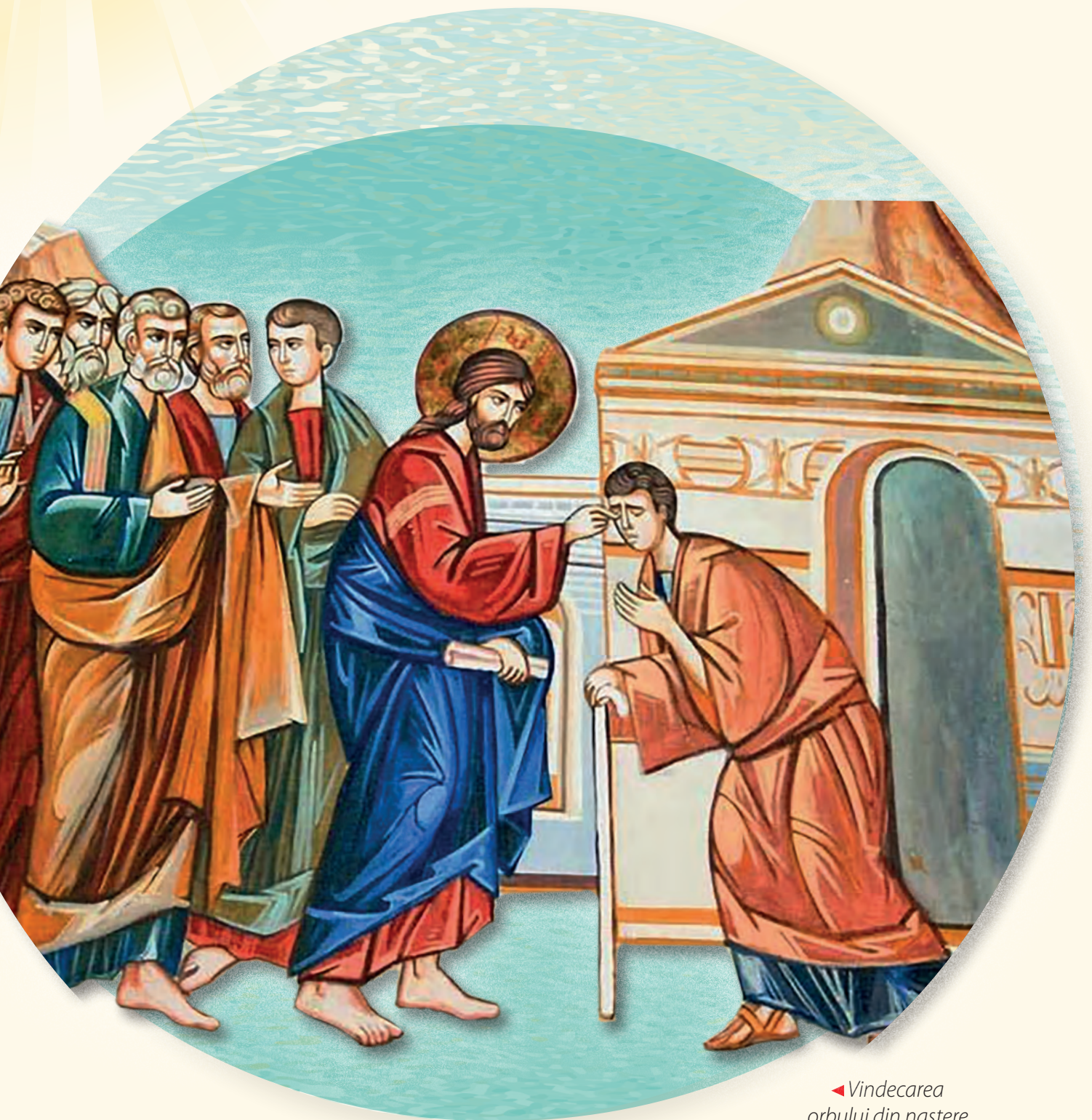
Lecția 2 | Domnul Iisus Hristos,
Lumina lumii | 42

Să ne bucurăm sufletul! | 46

Recapitulare | 48

(Auto)Evaluare | 50

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez | 51

◀ Vindecarea
orbului din naștere

Lecția 1

Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni

Dicționar

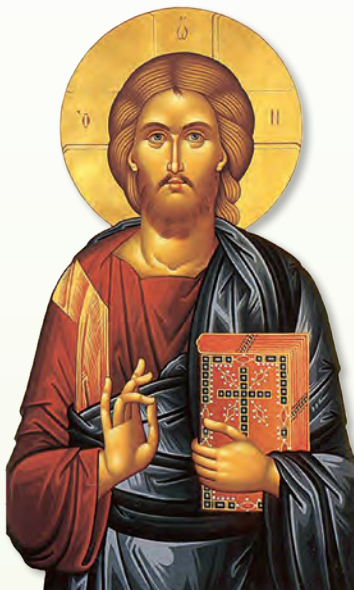
a insufla: a inspira

popoare: neamuri

Din text

- De unde aflăm despre Cuvântul lui Dumnezeu?
- Cu cine este identificat Cuvântul lui Dumnezeu?
- Ce spune Sfântul Apostol Pavel despre Sfânta Scriptură, la II Timotei, capitolul 3?
- Ce descoperim în *Pilda Semănătorului*?
- Ce responsabilitate avem astăzi?

Mântuitorul Hristos ▲

Din textele **Sfintei Scripturi**, încă din Vechiul Testament, aflăm despre **Cuvântul Domnului** că S-a descoperit în repetate rânduri la diverși profeți. Un prim exemplu este descoperirea Cuvântului către Avraam, din *Cartea Facerea*, când i-a spus acestuia să nu se teamă, încurajându-l prin cuvintele *că Eu sunt scutul tău*. (Facerea 15, 1). Apoi, în timpul profetului Samuel, aflăm despre Cuvântul Domnului că era rar, din cauza stării de idolatrie a oamenilor. Drept urmare, Domnul l-a chemat pe Samuel în repetate rânduri, întrucât acesta nu cunoștea **Cuvântul Domnului** (I Regi 3, 7). Un alt exemplu se găsește în Cartea lui Ieremia, care începe cu venirea **Cuvântului Domnului** către profet, când acesta a fost chemat spre a fi *proroc pentru popoare* (Ieremia 1, 5).

Astfel, **Cuvântul Domnului** a fost înțeles și văzut ca **Persoană dumnezeiască** ce a venit la profeți concret, le-a vorbit, apoi S-a împlinit. Sfântul Apostol Ioan, în deschiderea Evangheliei sale, identifică Cuvântul cu **Iisus Hristos** și ni-L prezintă ca participant direct la actul creației, atunci când spune: *toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut* (Ioan 1, 3). Acest fapt ne amintește de Psalmul 32, versetul 6, în care David scria că prin **Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu duhul gurii Lui toată puterea lor**.

De asemenea, **Sfinții Părinți** ai Bisericii ne vorbesc despre **Iisus Hristos** ca fiind **Cuvântul Care S-a făcut trup** (Ioan 1, 14), a devenit om și S-a jertfit pentru noi. El este lumină pentru oameni, precum consemnează evanghelistul: *Eu, Lumină am venit în lume, ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric* (Ioan 12, 46). Întreaga Sfântă Scriptură a fost **insuflată de Dumnezeu** (II Timotei 3, 16) și este oricând **actuală**, fiind *de folos spre învățatură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun* (II Timotei 3, 16-17).

Astfel, descoperim în **Pilda Semănătorului*** (Luca 8, 5-15) pe Dumnezeu care seamănă **sămânța**, adică cuvântul Său, care se dă tuturor oamenilor. Însă cuvântul este primit doar de cei cu inimă curată și bună, asemenea pământului bun care rodește însutit.

Mântuitorul Hristos, Semănătorul ▲

Sfânta Evanghelie ▲

Conform pildei, cuvântul celorlalți ori este răpit, ori se usucă, ori este înăbușit cu grijile acestei lumi și nu rodește (Luca 8, 5-15). Rodul însutit, de care se bucură Dumnezeu, dar și noi, este dat de inima bună și milostivă. Acest rod, mult folositor nouă, îl ajută și pe semenul nostru aflat în nevoi materiale sau spirituale.

Astăzi, și noi suntem invitați **să gustăm** din Cuvântul lui Dumnezeu rostit din Sfânta Evanghelie, dar și prin Sfânta Împărtășanie*, la fiecare Sfântă Liturghie.

Așadar, avem responsabilitatea să facem Cuvântul **să rodească** în noi printr-o inimă curată, bună și milostivă față de aproapele nostru.

Repere pentru suflet

- Din Sfânta Scriptură aflăm despre Cuvântul lui Dumnezeu că S-a descoperit oamenilor.
- Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan identifică Cuvântul lui Dumnezeu cu Iisus Hristos.
- Sfânta Scriptură a fost scrisă sub insuflarea lui Dumnezeu și este oricând actuală.
- În *Pilda Semănătorului* îl descoperim pe Dumnezeu care seamănă sămânța, adică cu-vântul Său.
- Avem responsabilitatea de a face Cuvântul să rodească în noi printr-o inimă curată, bună și milostivă.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F a) Dumnezeu Cuvântul i-a spus lui Avraam, în *Cartea Facerea*, să nu se teamă.
- A / F b) În timpul profetului Samuel, Cuvântul lui Dumnezeu era rar, din cauza idolatriei oamenilor.
- A / F c) Avraam l-a chemat pe Ieremia să fie profetul neamurilor.
- A / F d) Cuvântul Domnului a fost înțeles și văzut ca Persoană dumnezeiască ce S-a descoperit profeților.
- A / F e) În Sfânta Scriptură, Cuvântul lui Dumnezeu este identificat cu Iisus Hristos.
- A / F f) Rodul însutit, din *Pilda Semănătorului*, este dat de inima bună și milostivă.
- A / F g) Gustăm din Cuvântul lui Dumnezeu prin Sfânta Împărtășanie.

Împărtășirea cu Hristos ▲

*Text disponibil pentru lectură la pagina 46

2 Citește textul *Pilda Semănătorului* de la pagina 46, apoi rezolvă următoarele sarcini de lucru.

- Menționează ce reprezintă semănătorul și sămânța din pildă.
- Explică de ce crezi că Domnul Iisus Hristos aseamănă locurile pe care cade sămânța cu sufletele oamenilor.
- Precizează care sunt cele patru categorii de oameni care primesc Cuvântul lui Dumnezeu.
- Realizează, oral, rezumatul pildei.

3 Activitate pe grupe. Studiu de caz

- Se împarte clasa în trei grupe. Fiecărei grupe îi revine unul dintre cazurile de mai jos.

Cazul 1

Amba se îndoiește de existența lui Dumnezeu și consideră că Biblia este o carte veche, care nu se potrivește vremurilor noastre.

Cum poate fi ajutat să înțeleagă faptul că Sfânta Scriptură este actuală în orice vremuri, iar Cuvântul lui Dumnezeu este lumină în viața noastră?

Cazul 2

Lui Ducu îi plac orele de Religie, fiind atras de cuvântul lui Dumnezeu. De fiecare dată, însă, după ce pleacă de la școală, se poartă de parcă a uitat ce a învățat la ore. Se ia cu grijile lumești și se implică în fel de fel de conflicte.

Cum poate fi ajutat să urmeze modelul celei de-a patra categorii de oameni din *Pilda Semănătorului*?

Cazul 3

Aurelian este un copil cu inima bună, care crede în Dumnezeu. Cu toate acestea, el se împărtășește foarte rar și nu participă la rugăciunile de la biserică.

Cum poate fi ajutat să înțeleagă faptul că prin Sfânta Împărtășanie gustăm Cuvântul lui Dumnezeu și că Biserica ne aduce în comuniune cu Acesta?

- Profesorul oferă elevilor o coală A4 și le cere să realizeze un tabel asemănător celui de mai jos, pe care să îl completeze conform rubricilor date.

Cazul	Soluții de rezolvare

- Fiecare echipă prezintă cazul care i-a revenit și soluțiile de rezolvare.
- Fișele sunt afișate la loc vizibil în clasă.

4 **Investigație**

- a) Realizează, pe o fișă, un chestionar asemănător celui de mai jos pentru a-l ajuta pe colegul tău să descopere în ce categorie de oameni se încadrează, conform *Pildei Semănătorului*. În realizarea chestionarului, ghidează-te după model.

Atenție! Întrebările trebuie să fie alcătuite astfel încât colegul/colega să poată răspunde cu DA sau NU.

Întrebare	DA	NU
1. Obişnuieşti să citeşti din Sfânta Scriptură?		
2.		
3.		

- b) Completează chestionarul alcătuit de coleg/ă, iar acesta/aceasta pe cel alcătuit de tine.
 c) Analizați-vă, individual, răspunsurile și stabiliți în ce categorie de oameni vă încadrați fiecare.
 d) Pe aceeași fișă, alcătuiți fiecare un plan personal în care să stabiliți cel puțin patru obiective de îndeplinit pentru ca și în viitor cuvântul lui Dumnezeu să rodească, spre binele personal și al semenilor.
 e) Atașează fișa la portofoliu .

5 **Citește cuvintele Domnului Iisus Hristos din textul de mai jos, apoi răspunde cerințelor date.**

- a) Motivează-ți opinia cu referire la sintagma *Cuvântul era Lumina cea adevărată*.
 b) Găsește un exemplu din experiența ta de viață sau de lectură din care să reiasă că, într-o situație dificilă, Cuvântul luminează pe cel care Îl primește în sufletul său.
 c) Expune, în fața colegilor, exemplul găsit.

*Cuvântul era Lumina cea adevărată, Care luminează pe tot omul care vine în lume.
 (Ioan 1, 9)*

Reflectez!

- Citește cu atenție textul de mai jos.

„Ieșit-a semănătorul să semene. De când a ieșit Acest Semănător să semene, El nu încetează a semăna. La început a semănat El Însuși, apoi prin Apostoli, iar în cele din urmă, prin dumnezeieștile Scripturi și prin dascălii cei de Dumnezeu înțelepțiți, și până acum se seamănă pretutindeni cuvântul adevărului dumnezeiesc. Trebuie doar să fii gata a te arăta pământ bun și vei fi semănat neîncetat; iar Dumnezeu va face să crească ceea ce este semănat.”

(Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Tâlcuiri din Sfânta Scriptură pentru fiecare zi din an*)

Pornind de la textul dat, redactează o scrisoare, de 80-100 de cuvinte, adresată Prietenului tău, Semănătorul. În redactarea scrisorii, vei avea în vedere:

- a) să valorifici textul dat;
 b) să respecți structura și regulile de alcătuire a unei scrisori;
 c) să l te adresezi Prietenului tău folosind și alte nume care Îi mai sunt atribuite, așa cum ai învățat la orele de Religie;
 d) să utilizezi cel puțin două figuri de stil diferite.

Lecția 2

Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii

Dicționar

Siloam: lac situat în extremitatea de sud-est a Ierusalimului

tină: noroi; (aici) un amestec de salivă și praf

Din text

- Cu ce se identifică Mântuitorul Hristos?
- Care sunt roadele luminii?
- Ce a primit orbul vindecat de Domnul Iisus?
- Ce este orbirea sufletească?
- Ce îi cerem Domnului Hristos – Lumina lumii, la Botez?

Vindecarea orbului din naștere ▲

Mântuitorul Hristos sau Cuvântul întrupat este Lumina cea adevărată, *Care luminează pe tot omul care vine în lume* (Ioan 1, 9). El este **Lumina lumii**, iar îndemnul Său este ca fiecare dintre noi să devină o lumină din Lumina vieții și din învățăturile Sale.

Învățătura lui Hristos este **lumină pentru noi**, oamenii. Prin ea părăsim întunericul necunoașterii de Dumnezeu și pășim spre veșnicie, călăuziți de darurile Duhului Sfânt, aduse în inima noastră, unde a fost semănată și Împărăția Sa.

Sfântul Apostol Pavel, după îndemnul Domnului Hristos, ne învață să umblăm *ca fii ai luminii!* (Efeseni 5, 8), deoarece roadele luminii sunt în orice manifestare **a bunătății, a dreptății și a rostirii adevărului**. Astfel, vom fi ca niște făclii ale Învierii și Înălțării, demne de învățătura Mântuitorului Hristos. Fiecare dintre noi este invitat să fie drept, să spună adevărul, să-și iubească semenii, să respecte valorile și virtuțile morale, să răspândească adevărata credință, să aducă pace și bucurie printre semeni.

Hristos Domnul afirmă: *Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții* (Ioan 8, 12). Înțelegem că cei care Îl vom urma, vom avea lumina vieții. Prin aceasta, ne înnoim, ne vindecăm și ne sfințim, devenind noi înșine lumină pentru semeni, așa cum spune Hristos: *Voi sunteți lumina lumii* (Matei 5, 14).

Textul scripturistic ni-L prezintă pe Mântuitorul oferind lumina unui orb din naștere*, datorită iubirii și bunătății Sale nemărginite. Astfel, Domnul a mers la cel nevăzător, a făcut tină și i-a uns ochii, după care l-a trimis să se spele la scaldătoarea Siloamului. Acesta, după ce s-a spălat, s-a întors văzând. Prin minunea vindecării, Domnul Hristos a completat ceea ce a lipsit naturii umane, redând lumina ochilor orbului din naștere. La scurt timp, l-a găsit în templu la rugăciune și l-a întrebat: *Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?* (Ioan 9, 35), iar cel vindecat i-a răspuns: *Cred, Doamne. Și s-a închinat Lui* (Ioan 9, 38).

Cel vindecat a primit **vederea trupească**, dar și **vederea spirituală**. El și-a întărit credința și L-a mărturisit pe Iisus ca Fiu al lui Dumnezeu și I S-a închinat Lui.

Vederea spirituală ne ajută să vedem în profunzimea lucrurilor, în adâncul inimii, depășind judecata aparentă, minciunile sau ironiile – atitudinile nedemne de învățătura Mântuitorului Hristos. Prin aceasta, ne ferim de orbirea sufletească*, cea care ne face să vedem lucrurile eronat.

Astăzi, și noi cerem, de la Cel care este Lumina lumii, veșmântul luminos al vederii sufletești, așa cum ne rugăm la Sfântul Botez: *Dă-mi mie haină luminoasă, Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină.*

Așadar, avem datoria de a ne face următori ai luminii lui Hristos și de a păstra veșmântul luminos, curățindu-l mereu prin Sfintele Taine.

Minunea vindecării orbului din naștere ▲

Repere

pentru suflet

- Mântuitorul Hristos este Lumina lumii care dorește ca și noi să devenim *fii ai luminii*.
- Învățătura Domnului este lumina prin care părăsim întunericul necunoașterii lui Dumnezeu.
- Cei care umblă *ca fii ai luminii* rodesc comportamente manifestate prin bunătate, dreptate, adevăr și iubire.
- Mântuitorul Hristos a vindecat un om orb din naștere, oferindu-i și vederea spirituală.
- Datoria noastră este de a fi următori Domnului Hristos și de a păstra veșmântul luminos, curățindu-l mereu prin Sfintele Taine.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

A / F a) Domnul Hristos ne luminează calea spre Împărăția cerurilor prin învățăturile Sale.

A / F b) Învățătura Mântuitorului, exprimată prin cuvânt și faptă, este lumină pentru noi, oamenii.

A / F c) Creștinii, ca *fii ai luminii*, prin comportamentul lor, rodesc minciuna, invidia, lăcomia, lenea și nedreptatea.

A / F d) Prin lumina Mântuitorului, noi ne înnoim, ne vindecăm și ne sfințim.

A / F e) Pentru a ajunge la vederea spirituală, credința nu este esențială.

A / F f) Cel vindecat a primit vederea trupească și vederea spirituală.

A / F g) Vederea sufletească ne ajută să vedem în adâncul inimii, depășind atitudinile nedrepte.

A / F h) Orbirea trupească este mult mai gravă decât orbirea sufletească, deoarece duce la neîmplinirea vieții.

A / F i) Vederea sufletească te ajută să vezi lumea prin ochii lui Dumnezeu.

Domnul Iisus Hristos ▲

- 2 Formulează, în scris, enunțuri cu expresiile alăturate.
- 3 Alege sintagmele potrivite pentru a completa, în caiet, citatele biblice și patristice date.

• învățătura Domnului Hristos • virtuți morale • vedere trupească • curățarea sufletului
• harul divin • Sfintele Taine
• vederea lui Dumnezeu

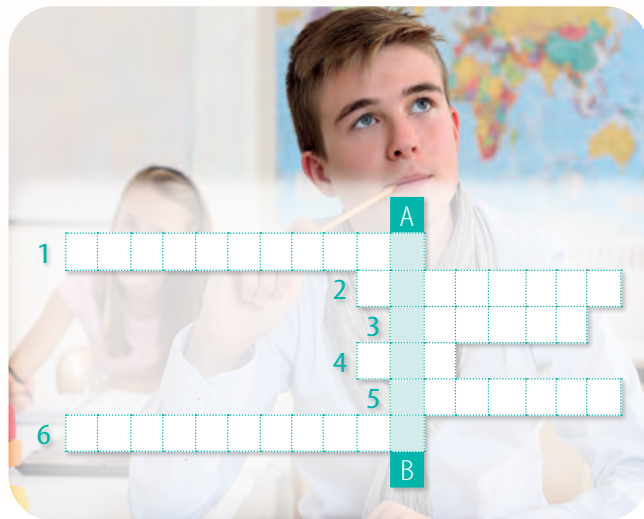

1. „Lumină din Lumină, ... din Dumnezeu adevărat.” (Crezul)
2. „Întru El era viață și viața era Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o.” (Ioan 1, 4-5)
3. „Prin El s-au deschis ochii inimii noastre, prin El nepriceputa și ... înflorește la lumina Lui.” (Sfântul Clement Romanul)
4. „Iar dacă umblăm întru lumină, precum El este în lumină, atunci ... și sângele lui Iisus, Fiul Lui, ne curățește pe noi de orice păcat.” (I Ioan 1, 7)
5. „Cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii. (...) Eu, Lumină am venit în lume, ca tot ... să nu rămână în întuneric.” (Ioan 12, 36; 46)

- a. lumina oamenilor
- b. Dumnezeu adevărat
- c. avem împărtășire unul cu altul
- d. cel ce crede în Mine
- e. întunecata noastră minte
- f. a făcut cerul și pământul
- g. bucurie mare

- 4 Rezolvă aritmogriful și vei descoperi pe verticala A-B cuvântul care denumește nevoia omului de a ajunge la mântuire.

1. Prin învățătura Domnului Hristos scăpăm de ... necunoașterii lui Dumnezeu.
2. „Viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul ... adevărat, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis.” (Ioan 17, 3)
3. Prin practicarea virtuților ... răspândim adevărata credință, aducem pace și bucurie printre semenii.
4. „Cel ce Îmi urmează ... nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții.” (Ioan 8, 12)
5. Mântuitorul, plin de iubire și milă, a vindecat un om orb din ..., dându-i vederea trupească.
6. Orbirea ... este consecința unei vieți păcătoase, care-l desparte pe om de Dumnezeu.

- 5 Citește minunea *Vindecării orbului din naștere* de la pagina 47, apoi rezolvă următoarele cerințe.

- a) Precizează cum a vindecat Mântuitorul Iisus Hristos pe omul orb.
- b) Menționează atitudinea fariseilor față de minunea înfăptuită de Mântuitorul Iisus Hristos.
- c) Transformă vorbirea directă, de la finalul textului, în vorbire indirectă.

Vindecarea orbului din naștere ▲

Reflecție!

Investigație

Realizează o investigație cu tema *Domnul Hristos – Lumina lumii*. Urmărește etapele de mai jos.

I.
Care este scopul investigației?

Să descoperi ce știu membrii familiei despre *Domnul Hristos – Lumina lumii*.

II.
Cine realizează investigația?

Investigația este realizată de fiecare elev al clasei a VIII-a.

III.
Pe cine investighezi?

Fiecare elev își investighează membrii familiei.

IV.
Cum investighezi?

Investighezi prin *metoda interviului*. Pentru aceasta, folosești, ca instrument, o grilă de întrebări pe care să o adresezi membrilor familiei.

Model:

- * Ce modalitate, prin care Domnul Hristos luminează viața omului, cunoașteți?
- * Prin ce virtuți poate ieși omul din întunericul spiritual?
- * Ce înțelegeți prin expresia *Lumina vieții*?
- * Cum argumentați vorbele Mântuitorului: *Eu sunt Lumina lumii*?
- * În ce moment din viață învățătura Domnului Iisus Hristos a fost lumină pentru dumneavoastră?

V.
Ce ai aflat?

Centralizezi răspunsurile primite, concluzionând ce știu membrii familiei despre *Hristos – Lumina lumii*.

VI.
Cum valorifici rezultatele investigației?

Vei avea posibilitatea să prezinți rezultatele investigației în diferite aplicații digitale, colaj sau poster cu titlul *Domnul Hristos – Lumina lumii*. Vei adăuga rezultatele investigației la portofoliu .

Unitatea 2 | Să ne bucurăm sufletul!

Învățăm din Sfânta Scriptură

1 Pilda Semănătorului

„Ieșit-a semănătorul să semene sămânța sa.

Și, semănând el, una a căzut lângă drum și a fost călcată cu picioarele și păsările cerului au mâncat-o. Și alta a căzut pe piatră și, răsărind, s-a uscat, pentru că nu avea umezeală. Și alta a căzut între spini, și spinii, crescând cu ea, au înăbușit-o. Și alta a căzut pe pământul cel bun și, crescând, a făcut rod înșutit. Acestea zicând, striga: Cine are urechi de auzit să audă! Și ucenicii Lui Îl întrebau: Ce înseamnă pilda aceasta? El a zis: Vouă vă este dat să cunoașteți tainele Împărăției lui Dumnezeu, iar celorlalți, în pilde, ca, văzând, să nu vadă și, auzind, să nu înțeleagă.

Domnul Hristos, Semănătorul ▲

Iar pilda aceasta înseamnă: Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu; iar cea de lângă drum sunt cei care aud, apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască. Iar cea de pe piatră sunt aceia care, auzind cuvântul, îl primesc cu bucurie, dar aceștia nu au rădăcină; ei cred până la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă. Cea căzută între spini sunt cei ce aud cuvântul, dar umblând cu grijile și cu bogăția și cu plăcerile vieții, se înăbușă și nu rodesc. Iar cea de pe pământ bun sunt cei ce, cu inimă curată și bună, aud cuvântul, îl păstrează și rodesc într-o răbdare.”

(Luca 8, 5-15)

- Ce este sămânța din pildă?
- Ce o face să rodească?

2 Euharistia – pecetluirea iubirii lui Dumnezeu față de om

„Euharistia sau Împărtășirea reprezintă actul esențial prin care Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, împlinește și pecetluiește marea Sa iubire de oameni. Prin Jertfa Sa pe Cruce, prin Înviere și îndeosebi prin întemeierea Sfintelor Taine, mai ales Taina Sfintei Împărtășanii, Domnul Iisus Hristos adresează o chemare euharistică îndreptată spre toți cei care își propun trăirea cu seriozitate a vieții creștine. Pilda Semănătorului surprinde o astfel de vocație. Structura narativă a textului arată, pe de o parte, simplitatea plină de sensuri a cuvintelor Domnului, cât și profunzimea incontestabilă a efectelor pe care le produce auzirea acestor celebre parabole. Inspirată din activitatea agrară, pilda surprinde legătura indisolubilă a Creatorului cu creația Sa pe care dorește să o aducă la rodire, la împlinire mai bine spus, la capacitatea de a deveni ea însăși creatoare. Remarcabil la această pildă este faptul că Mântuitorul Iisus Hristos oferă o interpretare centrată pe auzire. Când explică parabola, Domnul nostru Iisus Hristos accentuează, de fiecare dată, faptul că toți primitorii Cuvântului lui Dumnezeu „îl aud”. Cu toate că textul evanghelic indică foarte clar o stângăcie a semănătorului care își permite risipirea semințelor în locuri nefertile, incompatibile cu rodirea, înțelesul adânc al acestui gest, aparent iresponsabil, are menirea de a sublinia caracterul de jertfă al seminței.

Simbolistica seminței care încearcă să își găsească locul prielnic pentru a rodi este încărcată cu un puternic caracter jertfelnic, gând care ne îndreaptă spre unica și mântuitoarea Jertfă a Domnului nostru Iisus Hristos, împărtășită tuturor. Sămânța rodește numai când întâlnește pământul care deține toată menirea sa fertilizatoare deplină. În plan euharistic, Sfânta Împărtășanie își aduce roadele ei atunci când primitorul e conștient de ceea ce face. În Tradiția Bisericii a rămas fundamentală, cu foarte mici excepții, condiția primirii Sfintei Euharistii numai de către persoanele care își exprimă în mod liber dorința de a se împărtăși.”

(Pr. Grigore Alexandru Meșteroaie, *Ziarul Lumina*, 16 octombrie 2022)

Euharistia – medicamentul nemuririi ▲

- Ce-și dorește Creatorul pentru creația Sa?
- Care este simbolistica seminței?

Hristos, lumina lumii ▲

Vindecarea orbului din naștere

„Și trecând Iisus, a văzut pe un om orb din naștere. Și ucenicii Lui L-au întrebat, zicând: Învățătorule, cine a păcătuit, acesta sau părinții lui, de s-a născut orb? Iisus a răspuns: Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu. Trebuie să fac, până este ziua, lucrările Celui Ce M-a trimis pe Mine; că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Atât cât sunt în lume, Lumină a lumii sunt. Acestea zicând, a scuipat jos și a făcut tină din scuipat, și a uns cu tină ochii orbului. Și i-a zis: Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului (care se tâlcuiește: trimis). Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând. Iar vecinii și cei ce-l văzuseră mai înainte că era orb ziceau: Nu este acesta cel ce ședea și cerșea? Unii ziceau: El este. Alții ziceau: Nu este el, ci seamănă cu el. Dar acela zicea: Eu sunt. Deci îi ziceau: Cum ți s-au deschis ochii? Acela a răspuns: Omul care se numește Iisus a făcut tină, a uns ochii mei; și mi-a zis: Mergi la scăldătoarea Siloamului și te spală. Deci, ducându-mă și spălându-mă, am văzut. Zis-au lui: Unde este Acela? Și el a zis: Nu știu. L-au dus la farisei pe cel ce fusese oarecând orb. Și era sâmbătă în ziua în care Iisus a făcut tină și i-a deschis ochii. Deci iarși îl întrebau și fariseii cum a văzut. Iar el le-a zis: Tină a pus pe ochii mei, și m-am spălat și văd. Deci ziceau unii dintre farisei: Acest om nu este de la Dumnezeu, fiindcă nu ține sâmbăta. Iar alții ziceau: Cum poate un om păcătos să facă asemenea minuni? Și era dezbinare între ei. Au zis deci, orbului iarși: Dar tu ce zici despre El, că ți-a deschis ochii? Iar el a zis că Proroc este. Dar iudeii n-au crezut despre el că era orb și a văzut, până ce n-au chemat pe părinții celui ce vedea. Și i-au întrebat, zicând: Acesta este fiul vostru, despre care ziceți că s-a născut orb? Deci cum vede el acum?

Au răspuns deci părinții lui și au zis: Știm că acesta este fiul nostru și că s-a născut orb; dar cum vede el acum, noi nu știm; sau cine i-a deschis ochii lui, noi nu știm. Întrebați-l pe el; este în vârstă; va vorbi singur despre sine. Acestea le-au spus părinții lui pentru că se temeau de iudei. Căci iudeii pusese acum la cale ca, dacă cineva va mărturisi că El este Hristos, să fie dat afară din sinagogă.

De aceea au zis părinții lui: Este în vârstă; întrebați-l pe el. Deci au chemat a doua oară pe omul care fusese orb și i-au zis: Dă slavă lui Dumnezeu. Noi știm că Omul acesta este păcătos. A răspuns deci acela: Dacă este păcătos, nu știu. Un lucru știu: că fiind orb, acum văd. Deci i-au zis: Ce ți-a făcut? Cum ți-a deschis ochii? Le-a răspuns: V-am spus acum și n-ați auzit? De ce voiți să auziți iarși? Nu cumva voiți și voi să vă faceți ucenici ai Lui? Și l-au ocărât și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia, iar noi suntem ucenici ai lui Moise. Noi știm că Dumnezeu a vorbit lui Moise, iar pe Acesta nu-L știm de unde este. A răspuns omul și le-a zis: Tocmai în aceasta stă minunea: că voi nu știți de unde este, și El mi-a deschis ochii. Și noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere. De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic. Au răspuns și i-au zis: În păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi? Și l-au dat afară. Și a auzit Iisus că l-au dat afară și, găsindu-l, i-a zis: Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu? El a răspuns și a zis: Dar cine este, Doamne, ca să cred în El? Și a zis Iisus: L-ai și văzut! Și Cel ce vorbește cu tine, Acela este. Iar el a zis: Cred, Doamne. Și s-a închinat Lui.”

(Ioan 9, 1-38)

- Cum îi deschide Domnul ochii orbului?
- Ce sfat îi dă acestuia?

Orbirea sufletească

„Ce înțelegem prin orbirea sufletească sau duhovnicească? Înțelegem întunecarea și înrobirea sufletului prin tot felul de păcate sufletești și trupești. Adică trufia minții, împietrirea inimii, slăbirea voinței și a conștiinței, necredința, îndoiala în credință, deznădejdea, mândria, sinuciderea, uciderea sufletească și trupească, ura și mânia dintre oameni, desfrâul, minciuna, iubirea de averi, zgârcenia, lăcomia, beția, lenea și altele. Toate păcatele sunt boli ale sufletului care îl aruncă în orbire și nesimțire, iar trupul în boli grele și fără leac. Și dacă nu părăsim păcatele care ne robesc prin căință, spovedanie și înnoire duhovnicească, orbirea sufletului, ca orice boală, duce la moartea sufletească și la osândă sufletului.

Orbirea spirituală vine și din necredință și învârtosarea inimii, cum arată Sfânta Scriptură, zicând: «Du-te și spune poporului acestuia: Cu auzul veți auzi și nu veți înțelege și uitându-vă vă veți uita, dar nu veți vedea. Că s-a învârtosat inima poporului acestuia și cu urechile sale greu a auzit și ochii săi i-a închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și cu urechile să audă și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă la Mine și să-l vindec.» (Isaia 6, 9-10).”

(Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria, *Predica la Duminica Orbului*)

- Ce efecte au păcatele asupra noastră?
- Din ce mai poate veni orbirea spirituală?

Sfinții Cuvioși Paisie și Cleopa de la Sihăstria ▲

Recapitulare | Unitatea 2

Amintește-ți!

Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni

Din Vechiul Testament am aflat despre Cuvântul Domnului că a venit la diverși profeți. • Sfântul Apostol Ioan Îl identifică pe Cuvântul cu Iisus Hristos. • Cuvântul S-a făcut trup, a devenit om și S-a jertfit pentru noi. • Din *Pilda Semănătorului* aflăm că sămânța este cuvântul lui Dumnezeu. • Suntem invitați să gustăm din Cuvântul lui Dumnezeu prin Sfânta Împărtășanie la fiecare Sfântă Liturghie.

Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii

Mântuitorul Hristos este Lumina cea adevărată, Care luminează pe tot omul. • Sfânta Scriptură ne învață să umblăm ca fii ai Luminii. • Roadele luminii sunt: bunătatea, dreptatea și rostirea adevărului. • Mântuitorul a vindecat un orb din naștere, oferindu-i vederea trupască și vederea spirituală. • Vederea spirituală ne ajută să înțelegem profunzimea lucrurilor.

- 1 Pornind de la informațiile din lecțiile unității de învățare *Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului*, analizează și completează, în caiet, harta conceptuală alăturată. Discută cu colegii și profesorul de Religie pe marginea ideilor date.

Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

- 2 Răspunde la următoarele întrebări.

- a) Cine este Cuvântul Domnului?
- b) Cum este numită Sfânta Scriptură de către Sfântul Apostol Pavel?
- c) Ce descoperim în *Pilda Semănătorului*?
- d) Pe cine simbolizează semănătorul din pildă?
- e) Ce reprezintă sămânța?
- f) Cine primește sămânța?
- g) Ce fel de rod aduce aceasta?
- h) De ce nu rodește sămânța căzută în unele soluri?
- i) Când putem primi Cuvântul lui Dumnezeu?
- j) Cum putem face să rodească sămânța în sufletele noastre?
- k) Cum este numit Mântuitorul Iisus Hristos?
- l) Prin ce părăsim întunericul necunoașterii de Dumnezeu?
- m) Cum ne învață Sfântul Apostol Pavel să umblăm?
- n) Care sunt roadele luminii?
- o) Cum i-a vindecat Domnul Hristos ochii orbului din naștere?
- p) Ce fel de vedere a dobândit orbul?
- q) Ce este orbirea sufletească?

- 3 Realizează corespondența, după model.

Vederea
sufletească

Orbirea
sufletească

Om care:

- este cuprins de răzbunare pentru nerestituirea unor bunuri;
- manifestă răbdare în încercările prin care trece;
- se supără cu ușurință pentru orice nemulțumire;
- îndură cu bărbăție greutățile vieții;
- este recunoscător lui Dumnezeu pentru viața primită și darurile cu care a fost înzestrat;
- își vorbește de rău colegii;
- se laudă cu toate realizările lui;
- nu caută ale sale, ci se interesează mai întâi de problemele semenilor săi;
- este binevoitor cu toată lumea;
- sare în ajutorul tuturor, chiar dacă nu i se solicită;
- este generos cu toată lumea.

Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni

1

Cuvântul Domnului

✓ Iisus Hristos

✓ ...

✓ Sfânta Împărtășanie

✓ ...

Sfânta Scriptură

✓ insuflată de Dumnezeu

✓ lumină pentru oameni

Pilda Semănătorului

✓ sămânța

✓ ...

✓ ...

Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii

2

Mântuitorul Hristos

✓ Cuvântul întrupat

✓ ...

Roadele luminii

✓ bunătatea

✓ adevărul

✓ dreptatea

✓ minune

Vindecarea orbului din naștere

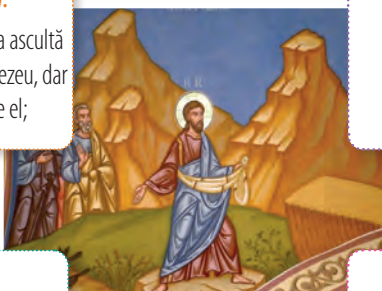
✓ Sfintele Taine

✓ ...; ✓ ...; ✓ ...

4 Pornind de la imaginea *Pildei Semănătorului*, relatează conținutul acesteia. Completează în caiet cele patru cadrane cu câte trei situații concrete pentru fiecare dintre cele patru tipuri de oameni, după *model*.

Sămânța căzută lângă drum:

Model: când cineva ascultă cuvântul lui Dumnezeu, dar nu este interesat de el;

Sămânța căzută pe piatră:

...

Sămânța căzută între spini:

...

Sămânța căzută pe pământul cel bun:

...

5 *Joc de grup*

Imaginează-ți că ești jurnalist. Redactează o știre despre un caz în care orbirea sufletească a dus la anumite consecințe asupra semenilor.

În redactarea știrii vei respecta următoarele criterii:

- exprimare clară;
- originalitate în redactarea ideilor;
- utilizarea marcatelor;
- inserarea unor imagini grăitoare.

Știrea va fi prezentată în fața clasei sau publicată pe site-ul școlii.

(Auto)evaluare | Unitatea 2

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F** a) Profeții sunt oameni dreți prin care Duhul Sfânt a lucrat la scrierea Vechiului Testament.
- A / F** b) Cuvântul lui Dumnezeu este a doua Persoană a Sfintei Treimi.
- A / F** c) Învățătura transmisă de Domnul Iisus Hristos este vie și lucrătoare doar în cei care au primit Botezul.
- A / F** d) Semănătorii care continuă lucrarea de semănare a semințelor vie în sufletele copiilor sunt părinții, preoții și profesorii.
- A / F** e) Sămânța căzută pe marginea drumului este asemenea cuvântului înăbușit de grijile acestei lumi.
- A / F** f) Roadele luminii învățăturilor Domnului Iisus Hristos sunt manifestate în bunătate, dreptate și adevăr.
- A / F** g) Cei care primesc cuvântul Mântuitorului Hristos și-l fac să rodească, se vindecă de întunericul necunoașterii și se sfințesc.
- A / F** h) Suntem chemați ca, prin efort personal, să ne luminăm și să ne mântuim.
- A / F** i) Dobândirea vederii fizice, prin minunea realizată de Iisus Hristos asupra orbului din naștere, a declanșat vederea spirituală, prin credința în El.
- A / F** j) Vederea spirituală se dezvoltă prin împlinirea poruncilor, prin practicarea virtuților și prin lectura Sfintei Scripturi.

2 Asociază corect informațiile din coloana A cu elementele din coloana B, apoi oferă, în coloana C, o învățătură morală corespunzătoare fiecărei asocieri, după model.

A	B	C
Pilda Semănătorului/Minunea vindecării orbului din naștere	Simbolism	Învățătura morală
Sămânța căzută între spini	Omul care este orb sufletește	
Sămânța căzută în pământul cel bun	Omul care are vederea sufletească	
Apoi i-a zis: „Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului” (Ioan 9, 7)	Omul care, datorită grijilor, caută să-și rezolve singur problemele	Să-l încredințăm lui Dumnezeu problemele și să nu ne lăsăm dominați de griji.
„Căci iudeii puseseră acum la cale ca, dacă cineva va mărturisi că El este Hristos, să fie dat afară din sinagogă. (...) Au răspuns și i-au zis: În păcate te-ai născut tot și tu ne înveți pe noi? Și l-au dat afară.” (Ioan 9, 22, 34)	„Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând” (Ioan 9, 7)	
	Omul care aude cuvântul lui Dumnezeu, fiind impresionat de acesta, dar uită să-l pună în aplicare	

3 Pornind de la fragmentul de mai jos, scrie un text de cel puțin 100 de cuvinte cu titlul *Credința alungă întunericul necunoașterii*.

„Cel ce crede în Mine nu crede în Mine, ci în Cel ce M-a trimis pe Mine. Și cel ce Mă vede pe Mine vede pe Cel ce M-a trimis pe Mine. Eu, Lumină am venit în lume, ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric.” (Ioan 12, 44-46)

În redactarea textului, vei avea în vedere:

- să prezinți importanța credinței în viața omului;
- să explici sintagma „Lumină am venit în lume”;
- să exemplifici două modalități prin care putem ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu.

Grilă de (auto)evaluare

Total ex. 1: 3 puncte

a)-j) – 0,30 puncte x 10

Total ex. 2: 3 puncte

0,35 puncte x 4 (pentru asociere corectă) = 1,40
0,40 puncte x 4 (pentru fiecare învățătură morală corespunzătoare) = 1,60

Total ex. 3: 3 puncte

- 1 punct
- 1 punct
- 1 punct

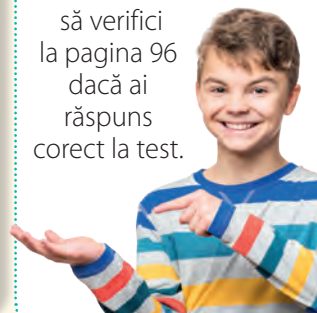
Se acordă 1 punct din oficiu.

Total: 10 puncte

Pentru **autoevaluare**, reflectează asupra următoarelor aspecte:

- Prin rezolvarea acestor sarcini, am învățat ...
- Pe parcursul realizării sarcinilor, am întâmpinat dificultăți la ...
- Cred că mi-aș îmbunătăți performanța dacă ...
- M-a impresionat ...
- Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota ...

Te invit să verifici la pagina 96 dacă ai răspuns corect la test.

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez

Descarcă fișa din manualul digital pentru a evalua progresul tău și pe cel al colegilor tăi. Completează fișa, apoi adaug-o în portofoliu .

Citește cu atenție fiecare afirmație din fișă, apoi exprimă-ți acordul sau dezacordul în legătură cu fiecare dintre acestea, bifând caseta corespunzătoare, după model.

Afirmații	Răspunsul meu este ...		
	 Acord	 Indecis/indecisă	 Dezacord
a) Am învățat despre Cuvântul Domnului că a fost vestit de către proroci și este identificat cu Iisus Hristos.	✓		
b) Am exprimat opinii despre învățătura Domnului Hristos, care este lumină pentru oameni.			
c) Am identificat roadele luminii: bunătatea, dreptatea și rostirea adevărului.			
d) Am analizat textul <i>Pildei Semănătorului</i> .			
e) Am reflectat asupra simbolisticii din <i>Pilda Semănătorului</i> , în care sămânța este cuvântul lui Dumnezeu ce se dă tuturor oamenilor.			
f) Am învățat despre orbirea trupească și cea sufletească, pornind de la <i>Vindecarea orbului din naștere</i> .			
g) Mi-am îmbogățit vocabularul cu noi cuvinte teologice.			
h) Am colaborat foarte bine cu ceilalți colegi la activitățile pe grupe și la studiile de caz.			
i) Au existat și unele aspecte pe care nu le-am înțeles, pentru care am avut nevoie de explicații suplimentare.			

Cum consideri că te-ai descurcat la finalul acestei unități de învățare? Bifează (✓) caseta potrivită.

Foarte bine	Bine	Satisfăcător	Nesatisfăcător

Unitatea 3

Viața creștinului împreună cu semenii

Lecția 1 | Libertate și responsabilitate în viață | 54

Lecția 2 | Optimismul și stăruința în viața omului | 58

Lecția 3 | Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor | 62

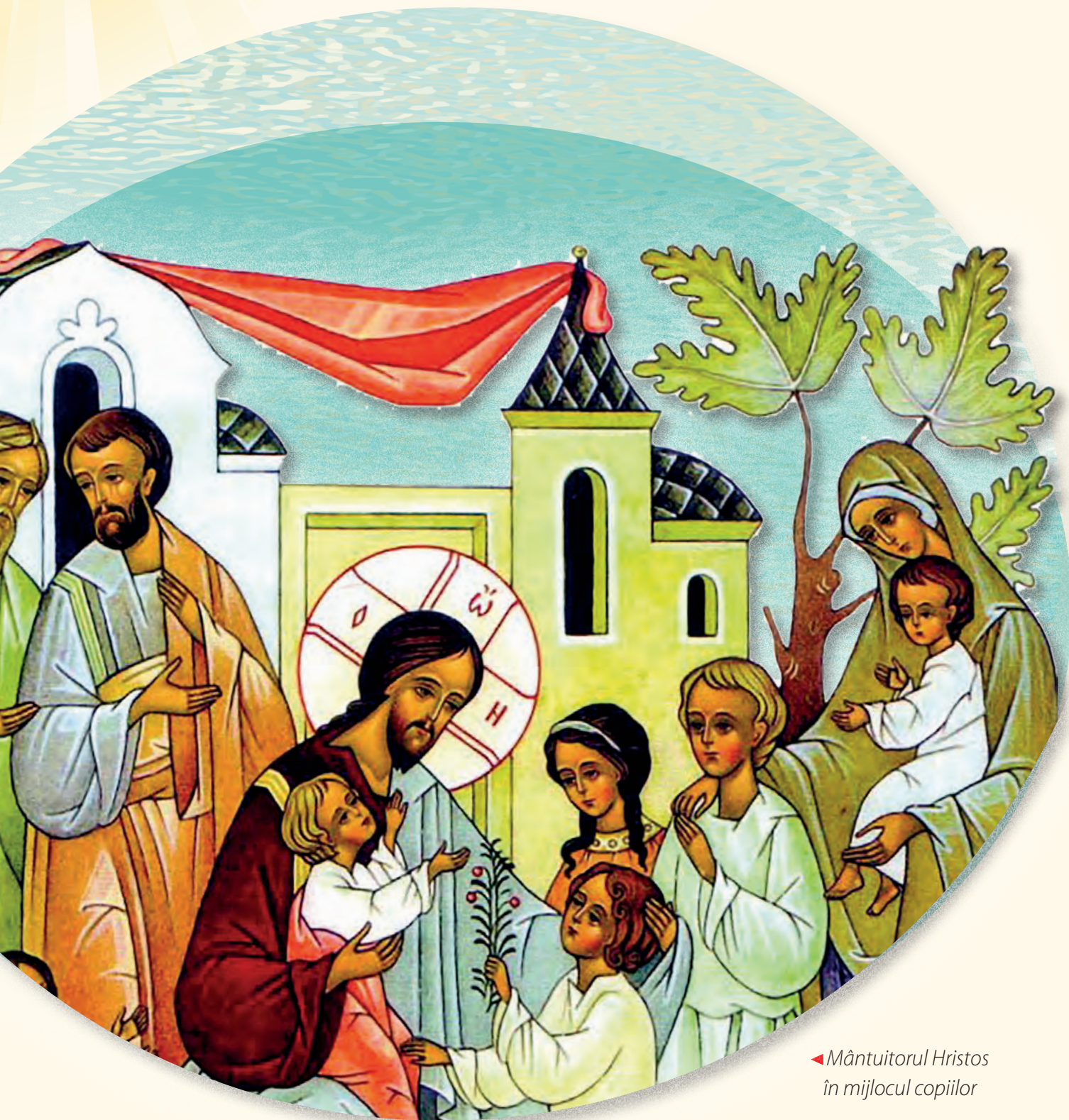
Să ne bucurăm sufletul! | 66

Recapitulare | 68

(Auto)Evaluare | 70

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez | 71

◀ Mântuitorul Hristos
în mijlocul copiilor

Lecția 1

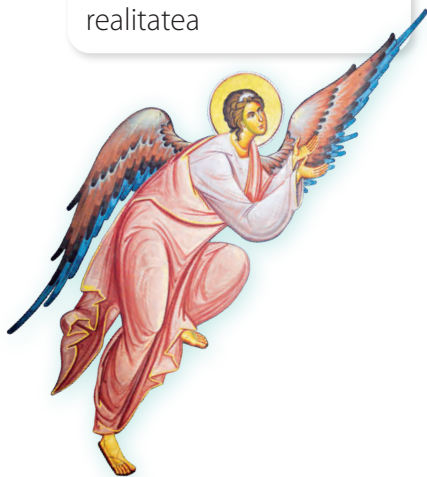
Libertate și responsabilitate în viață

Dicționar

conștiință: sentiment interior prin care omul își dă seama de binele sau de răul ce-l face; formă de reflectare a realității, specifică omului

empatie: identificare cu alte persoane, prin trăirea emoțiilor acestora; capacitatea de a te pune în locul celorlalți

a-și veni în sine: a se dezmetici, a reveni la normal, a conștientiza realitatea

Din text

- Ce este libertatea?
- Ce reprezintă responsabilitatea?
- Care este conținutul *Pilda întoarcerii fiului risipitor*?
- Prin ce ne impresionează fiul cel mic? Dar tatăl?
- Ce învățăm din *Pilda întoarcerii fiului risipitor*?

Întoarcerea fiului risipitor ▶

Libertatea este **un dar** înnăscut, primit la creație, pe care avem datoria să ni-l asumăm cu responsabilitate. Ea este o valoare morală de care se bucură fiecare persoană în parte și este important să luăm asupra noastră consecințele propriilor fapte. Libertatea este prețioasă pentru că ne învață cum să ne raportăm la noi înșine, la semenii noștri și la întreaga creație. A fi liber presupune manifestarea empatiei și a respectului față de toată lumea.

Ca adolescenți, suntem invitați să descoperim ce ne este de folos pentru a ne exprima în mod demn și liber. Astfel, avem oportunitatea de a lăsa ceva semnificativ în urma noastră, pe drumul umanității. Putem fi creatori, nu imitatori și ne putem perfecționa spre a putea deveni exemple pentru ceilalți, după modelul lui Hristos.

Libertatea nu trebuie confundată cu dezordinea în care toată lumea face ce vrea și spune orice gândește. Ea trebuie trăită ca sursă de autocunoaștere, de creație, de responsabilitate socială față de binele comun. Pe această cale, libertatea ne înobilează, ne îmbogățește, ne definește personalitatea și ne aduce alături prieteni adevărați.

Cele mai frumoase **prietenii** ale adolescenților sunt cele în care aceștia au și respectă împreună aceleași **valori** precum: decența, buna-cuviință, noblețea, onoarea, curajul, speranța sau cultivarea intelectului.

În *Pilda întoarcerii fiului risipitor**, Mântuitorul Hristos ne prezintă impresionanta mărinimie a tatălui, care, respectând **libertatea** fiului său mai mic, și-a împărțit averea celor doi copii, împotriva obiceiului societății din vremea respectivă. De asemenea, suntem sensibilizați de suferința prin care fiul a trecut după ce și-a cheltuit toată averea, ajungând să pască porcii pentru a se putea hrăni. În scurt timp, acesta **și-a venit în sine** după **experiența dureroasă** a păcatului și, cuprins de **pocăință**, a hotărât să se întoarcă acasă, emoționându-se prin **mărturisirea** sa: *Tată, am greșit la cer și înaintea ta; Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău* (Luca 15, 18-19). În final, suntem impresionați de **dragostea** tatălui care l-a văzut de departe și i-a ieșit în întâmpinare, îmbrățișându-l fără niciun reproș și ducându-l în casă.

*Text disponibil pentru lectură la pagina 66

A poruncit să i se dea inel în deget, îmbrăcăminte și încălțăminte, să se taie vițelul cel gras și să se facă un ospăț mare, de bucurie că i s-a întors fiul pierdut.

Învățăm, din această pildă foarte actuală, faptul că libertatea la care a visat fiul risipitor a fost o iluzie, iar soluția a venit din propria **conștiință**, care este glasul lui Dumnezeu în om. Această conștiință l-a făcut să-și *vină în sine* și să se întoarcă la tatăl său.

Așadar, este important ca și noi, **astăzi**, să învățăm din greșelile tânărului să ne asumăm responsabilitatea și consecințele alegerilor noastre, ascultând glasul conștiinței morale, sădite de Dumnezeu în noi, pentru a ne numi fii ai Acestor.

Pilda întoarcerii fiului risipitor ▲

Repere pentru suflet

- Libertatea este un dar dumnezeiesc primit la creație.
- Responsabilitatea înseamnă asumarea consecințelor în urma alegerilor făcute.
- Conștiința este glasul lui Dumnezeu din noi prin care deosebim binele de rău.
- Pilda întoarcerii fiului risipitor ne prezintă atitudinea iubitoare a tatălui care își primește fiul pierdut.
- Este important să ne asumăm responsabilitatea și consecințele alegerilor noastre, ascultând glasul conștiinței morale.

Exersează cu bucurie

1. Selectează, notând în caiet, varianta corectă de răspuns.

I. Libertatea reprezintă:

- o alegere sub influența celor din jur;
- o constrângere în realizarea anumitor fapte;
- un dar înăscut, primit prin actul creației.

II. Responsabilitatea reprezintă:

- constrângerea libertății;
- autocunoașterea;
- asumarea urmărilor alegerilor libere.

III. Conștiința reprezintă:

- glasul lui Dumnezeu în om;
- dorința de a acționa;
- glasul prietenilor.

IV. Pilda întoarcerii fiului risipitor prezintă învățătura morală despre:

- munca susținută în familie;
- iubirea iertătoare a tatălui;
- ajutorarea prietenilor.

V. Fiul cel risipitor, prin autocunoaștere, ajunge la:

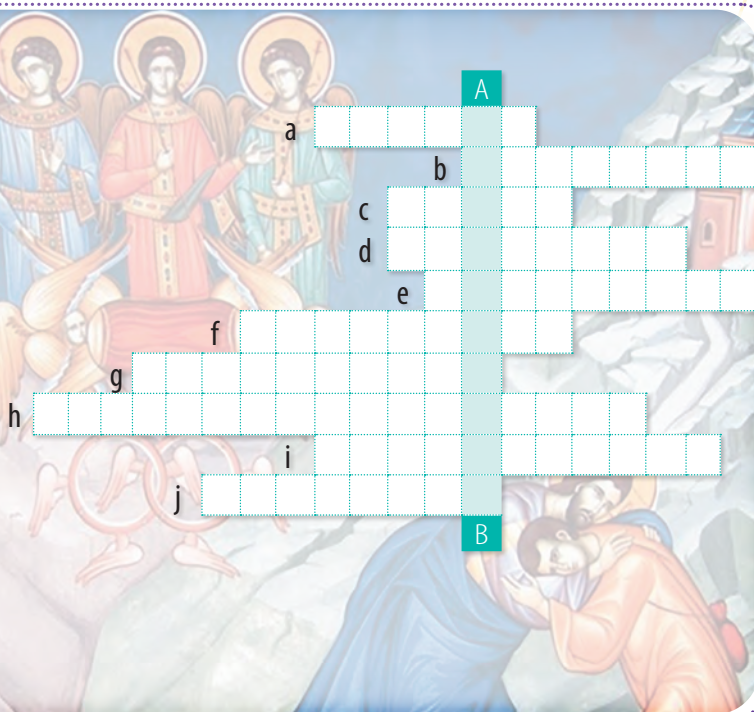
- anularea voinței proprii;
- îndepărtarea de tatăl său;
- venirea în sine și dorința de schimbare a vieții.

VI. Mărturisirea fiului înaintea tatălui a fost:

- Păcatul meu l-am cunoscut și fărădelegea mea n-am ascuns-o, împotriva mea. (Psalmul 31, 5)
- Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. (Luca 15, 21)
- El este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea. (I Ioan 1, 9)

- 2 Rezolvă aritmogriful și vei descoperi pe verticala A-B cuvântul care denumește un dar cu care ne naștem.

- a. „Dorește-i . . . aproapelui tău și nu te răzbuna.”
 b. Domnul Hristos ne învață, în Rugăciunea *Tatăl nostru*, să oferim . . . celor care ne fac rău.
 c. „Dragostea îndelung . . . ; dragostea este binevoitoare.” (I Corinteni 13, 4)
 d. „Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, . . . și Viața.” (Ioan 14, 6)
 e. Domnul Hristos a avut o relație de . . . cu ucenicii Săi.
 f. Fiul . . . a cheltuit averea într-o țară îndepărtată.
 g. Glasul lui Dumnezeu în om, . . . , ne face să deosebim binele de rău.
 h. Este important să ne asumăm . . . și consecințele alegerilor noastre.
 i. Tinerii . . . se pot perfecționa pentru a deveni exemple, după modelul lui Hristos.
 j. Mărturisirea sau . . . i-a adus iertarea fiului risipitor.

- 3 Realizează în caiet o fișă de identitate, asemănătoare celei alăturată, pentru unul dintre personajele din *Pilda în-toarcerii fiului risipitor*, de la pagina 66. Prezintă fișa în fața clasei, apoi adaug-o la portofoliu .

Fișă de identitate

☐ Personajul ales:	
☐ Caracteristici/
Trăsături:	
☐ Acțiuni:	
☐ Relații cu celelalte
personaje:	
☐ Ce am învățat de la
personajul ales:	

Reflectez!

- Realizează un text, de minimum 100 de cuvinte, în care să îți argumentezi opinia despre importanța asumării responsabilității în fața deciziilor luate.

4 Proiect: Călătoria spre iertare

Pentru realizarea proiectului, te invit să parcurgi etapele de mai jos.

1

RESURSE

- ★ Materiale necesare: textul *Pilda întoarcerii fiului risipitor*, coli A4, recuzita necesară
- ★ Timp de realizare a proiectului: trei săptămâni

2

PREGĂTIRE

- ★ Profesorul împarte clasa în trei grupe: Scenariștii, Actorii și Jurnaliștii. Profesorul este Regizorul și oferă elevilor indicațiile necesare pentru reușita spectacolului *Călătoria spre iertare* – adaptare după *Pilda întoarcerii fiului risipitor*.

3

SARCINI
DE LUCRU

- ★ **Grupa I – Scenariștii:** Adaptați textul *Pildei întoarcerii fiului risipitor* de la pagina 66, sub forma unui text dramatic cu titlul *Călătoria spre iertare*, oferind și indicații scenice.
- ★ **Grupa II – Actorii:** Puneți în scenă textul dramatic realizat de Scenariști.
- ★ **Grupa III – Jurnaliștii:** Pregătiți o conferință de presă, pe care o veți organiza la sfârșitul spectacolului. Vor fi intervievați Regizorul, Scenariștii, Actorii și publicul.

Sugestii de întrebări pentru interviu:

- Cât timp v-a luat să realizați scenariul?
- De unde te-ai documentat pentru a avea succes?
- Cum te-ai simțit în pielea personajului jucat pe scenă?
- Cine te-a ajutat la realizarea costumului?
- Ce rol v-a impresionat cel mai mult?

4

ETAPELE
REALIZĂRII

- ★ **Etapa I:** Regizorul împarte sarcinile de lucru în echipă
- ★ **Etapa a II-a:** realizarea textului
- ★ **Etapa a III-a:** repartizarea rolurilor
- ★ **Etapa a IV-a:** învățarea rolurilor și pregătirea costumelor
- ★ **Etapa a V-a:** dramatizarea în fața publicului (colegi din școală, profesori, părinți, presa)
- ★ **Etapa a VI-a:** Regizorul, Scenariștii și Actorii participă la o conferință de presă, organizată de grupa III – Jurnaliștii

Lecția 2

Optimismul și stăruința în viața omului

Dicționar

ascet: persoană care duce o viață retrasă și austeră, care practică postul, rugăciunea și milostenia

blasfemator: care defăimează cele sfinte

Filocalia: culegere din scrierile pustnicilor, monahilor, clericilor ortodocși (din limba greacă: sentiment de dragoste față de bine și frumos)

florilegiu: culegere antologică de fragmente literare

neprihănit: fără păcat, fără vină; curat

Din text

- Ce ne îndeamnă Mântuitorul Hristos?
- Ce învățături sunt cuprinse în *Filocalie*?
- Ce este optimismul?
- Ce ne învață Sfântul Apostol Pavel? Dar Sfântul Isaac Sirul?
- Prin ce virtute s-a remarcat dreptul Iov?

◀ Hristos învățând oamenii

Mântuitorul Hristos ne îndeamnă la optimism și încredere, învățându-ne să cerem mereu ajutorul lui Dumnezeu, *căci fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). Marii asceți, urmând acest îndemn, și-au educat ucenicii în această direcție. Învățăturile lor constituie adevărate florilegii sau bijuterii duhovnicești, pe care suntem invitați să le experimentăm pe drumul **devenirii noastre spirituale**. *Filocalia* cuprinde o parte dintre aceste învățături despre **răbdare, stăruință și perseverență**, pe care acești duhovnici le-au practicat în provocările din viața lor.

Astfel, **Sfântul Marcu Ascetul** ne spune că noi putem dezvolta într-o situație de criză, cum ar fi examenele, necazurile, contextele sociale grele, două atitudini – încredere sau grijă obsesivă. De aceea, sfatul său în această problemă este de a avea **nădejde** în Dumnezeu. Aceasta *ne face inima largă*, adică binevoitoare și iubitoare față de semenii noștri, iar grija *ne îngustează inima*, adică o face mărginită și lipsită de atenție la nevoile colegilor și prietenilor noștri.

Optimismul este o **atitudine sufletească**, bazată pe credință și speranță, aducând o gândire pozitivă, ancorată în Dumnezeu. În orice situație critică aduce rezultate deosebite, un tonus crescut, un randament ridicat de învățare și chiar o îmbunătățire a sănătății.

Se întâmplă adesea să nu percepem sensul logic al suferinței, fiind nevoiți **să ne smerim** și să o acceptăm ca pe o stare de fapt, ca pe ceva ce ne ajută. În acest sens, Sfântul Pavel a afirmat: *credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute* (Evrei 11, 1). De asemenea, despre asumarea greutăților cotidiene ne-a spus: *ne lăudăm și în suferințe, bine știind că suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde. Iar nădejdea nu rușinează, pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre* (Romani 5, 3-5).

Sfântul Isaac Sirul ne învață că, pentru a **persevera** în devenirea spirituală, ne trebuie **timp**, **stăruință** și **răbdare** în fața greutăților: *Să nu schimbăm ce am început, ci să stăruim în ele până când greutățile vor înceta.* (Cuvinte către singuratici, Partea a II-a)

Un exemplu de **răbdare în suferință**, oferit de Sfânta Scriptură, este **Sfântul și dreptul Iov**, un om bogat, fericit și cu o viață neprihănită. Asupra lui s-au năpustit, ca într-o cascadă amețitoare, focul, tâlharii, moartea celor zece copii, apoi și o boală grea, care l-a obligat să se izoleze de societate și să îndure singur suferința. Le-a răbdut pe toate, nevrând să rostească vreun cuvânt blasfemator. Prin urmare, el a fost repus de Dumnezeu în toate drepturile sale, a redevenit sănătos, a redobândit fii și fiice, precum și averi îndoite și a trăit liniștit până la adânci bătrâneți.

Optimismul și răbdarea lui Iov sunt motive de bucurie și speranță că Dumnezeu ne ocrotește.

Așadar, să urmăm și noi, astăzi, exemplul Sfântului și dreptului Iov, rămânând fideli și credincioși lui Dumnezeu în toate aspectele vieții noastre.

Sfântul și dreptul Iov ▲

Repere pentru suflet

- Mântuitorul Hristos ne îndeamnă să ne bazăm pe ajutorul Lui, fiind optimiști și încrezători.
- Marii asceți ne sunt modele în practicarea răbdării, stăruinței și perseverenței în provocările vieții.
- *Filocalia* cuprinde învățăturile unor mari duhovnici despre răbdare, stăruință și perseverență.
- Optimismul este atitudinea sufletească, bazată pe încredere și speranță în Dumnezeu.
- Prin credință, nădejde și răbdare, acceptăm și trecem mai ușor peste orice suferință.
- Dreptul Iov este un exemplu de răbdare și optimism în fața suferințelor.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

A / F a) Marii asceți recomandă grija excesivă pentru a ieși din încercările vieții.

A / F b) *Filocalia* ne pune la dispoziție texte din care putem învăța optimismul.

A / F c) Nădejdea și încrederea în Dumnezeu sunt în strânsă legătură cu optimismul.

A / F d) Mântuitorul Hristos ne spune că fără El nu putem face nimic.

A / F e) Optimismul este o atitudine sufletească ce se bazează pe credință și nădejde.

A / F f) Răbdarea, stăruința și mândria sunt virtuți practice de asceți.

A / F g) Sfântul Apostol Pavel ne recomandă să stăruim în răbdare, până când greutățile vor trece.

A / F h) Dreptul Iov era un om bogat, fericit și cu o viață neprihănită.

A / F i) Dreptul Iov s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu pentru suferința primită.

Filocalia ▲

2 Activități în perechi

* Jocul ideilor

* Valori pentru viață

✓ Pe o fișă de lucru, scrie, împreună cu colegul/colega de bancă, cel puțin trei beneficii pentru fiecare dintre următoarele valori:

suferința, răbdarea, credința, nădejdea și iubirea, după model.

- ✓ Pe aceeași fișă, alcătuiți enunțuri cu valorile date. Fiecare dintre voi continuă ideea formulată de coleg.
- ✓ Citiți textul în fața clasei.
- ✓ Afișați fișele la loc vizibil în clasă.

Valori	Beneficii
suferința	– creșterea răbdării – întărirea credinței – dezvoltarea empatiei și a compasiunii
răbdarea	
credința	
nădejdea	
iubirea	

* Cuvântul Scripturii

✓ Rămânând în echipă cu colegul, accesați Biblia pe www.bibliortodoxa.ro, apoi rezolvați cerințele de mai jos.

- Căutați Psalmii 3, 19, 22 și 36.
- Citiți împreună, apoi stabiliți care Psalm vă place cel mai mult.
- Fiecare transcrie, pe o fișă, Psalmul preferat, apoi atașați fișele la portofoliu.
- Completați, oral, fragmentele din coloana A cu termenii potriviți din coloana B.

A	B
„Cu glasul meu către Domnul ... și ... din muntele cel sfânt al Lui. Eu m-am culcat și am adormit; ..., că Domnul mă va sprijini.” (Psalmul 3, 4-5)	sculatu-m-am m-a auzit am strigat
„Să te audă Domnul în ziua necazului și ... numele Dumnezeului lui Iacob. Trimite ție ... din locașul Său cel sfânt și din Sion ... pe tine.” (Psalmul 19, 1-2)	ajutor să te sprijinească să te apere
„Că de voi și umbla în mijlocul morții, ... de rele; că Tu ... ești. Toiagul Tău și varga Ta, ... m-au mângâiat.” (Psalmul 22, 4-5)	acestea cu mine nu mă voi teme
„Desfătează-te ..., și îți va împlini ție ... inimii tale. Descoperă Domnului calea ta și ... în El, și El va împlini.” (Psalmul 36, 4-5)	nădăjduiește cererile în Domnul

- Alegeți unul dintre fragmentele de la subpunctul c) și memorați-l.

3 Pornind de la textul de mai jos, rezolvă următoarele cerințe.

◀ Hristos învățând oamenii

Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei.

(Matei 6, 33-34)

- Explică sensul expresiei *Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu*.
- Relatează o situație din viața ta în care a fost valabilă expresia *ziua de mâine se va îngriji de ale sale*.
- Discută cu profesorul de Religie și colegii despre dreptatea lui Dumnezeu.

4 Joc – Evantaiul vieții

Se împarte clasa în două grupe:

Grupa 1 = **Optimismul** și Grupa 2 = **Răbdarea**.

Profesorul solicită elevilor să rezolve sarcinile alăturate.

- Pe o coală A4, alcătuiți o definiție originală pentru tema grupeii.
- Pe aceeași coală, realizați **Evantaiul Optimismului/Răbdării**. Fiecare membru va scrie – în evantai – o scurtă situație din experiența de viață, relevantă pentru valoarea corespunzătoare echipei.
- Un membru al fiecărei grupe va prezenta definiția și evantaiul în fața clasei.
- Pe o scală de la 1 la 10, se va stabili, la nivelul clasei, cât de importante sunt optimismul și răbdarea pentru tinerii creștini.

Reflectez!

- Imaginează-ți că te-ai întâlnit cu Sfântul și dreptul Iov. Alcătuieste un dialog de minimum 12 replici, în care să porți o discuție cu acesta despre ce înseamnă optimismul și răbdarea în viață.

Lecția 3

Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor

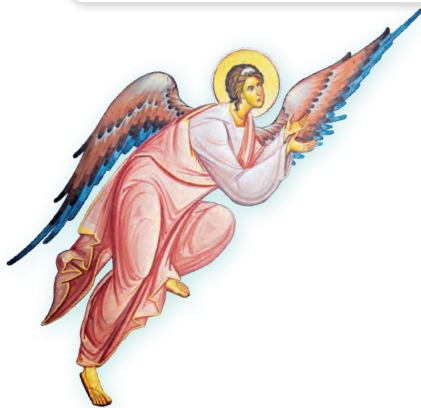
Dicționar

a compromite: a distruge, a periclita, a primejdui

concordanță: acord, conformitate, corespondență, potrivire

ideologie: totalitate a ideilor și concepțiilor care constituie partea teoretică a unui curent, a unui sistem etc.

sedentarism: viață sedentară, lipsită de mișcare

Din text

- Ce este bucuria?
- Ce eveniment din istorie ne-a adus cea mai mare bucurie?
- Care sunt provocările societății contemporane?
- Prin ce valori putem gestiona conflictele?
- Ce model de comportament propune *Pilda samarineanului milostiv*?
- Care sunt îndatoririle ce ne ajută să trecem peste provocări?

Învierea Domnului ▲

Noi, oamenii, avem capacitatea de a ne bucura de **Dumnezeu** și de darurile Sale, dar și de a ne îndurera de împrușcarea vieții spirituale, cauzată de îndepărtarea de Dumnezeu.

Prin căderea în păcat, binele și răul sunt confundate adesea cu ce este bine sau rău doar pentru trup. Nu mai înțelegem că binele stă și în plan spiritual, iar răul este o lipsă a bunurilor spirituale.

Bucuria este o coordonată care începe aici și se continuă în veșnicie. Ea trebuie să fie legată de însuși sensul existenței noastre – **sfințenia** sau **îndumnezeirea** și să nu se rezume doar la reușite, câștiguri sau diverse satisfacții, așa cum suntem tentați să credem. Un astfel de exemplu este Învierea Mântuitorului, care ne-a adus atâta bucurie cum niciun alt eveniment din istorie nu a făcut-o.

Uneori, această trăire spirituală este umbrită de diverse provocări și probleme ale societății contemporane, care ne afectează indirect pe toți. Astfel, **provocările** precum sărăcia, migrația, conflictele dintre popoare și ideologiile nocive au efecte dramatice asupra familiilor fragile, care adesea nu rezistă despărțirilor îndelungate, iar copiii sunt afectați de lipsa unuia sau a ambilor părinți. Izolarea și sedentarismul, cauzate de excesul de internet, contribuie la criza identității personale. Dependentele de diverse forme agravează această problemă și compromit identitatea omului.

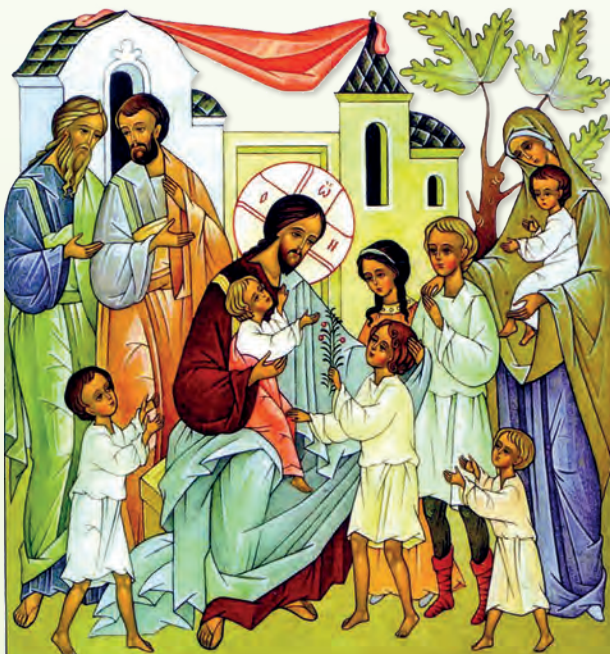
În aceste contexte, este important să clarificăm aspectele profunde ale vocației noastre privind implicarea în **prevenirea și gestionarea conflictelor**. Atitudinea personală trebuie să fie în concordanță cu **valorile** proprii*, precum: iubirea, noblețea, responsabilitatea, răbdarea, creativitatea, originalitatea, fidelitatea sau perseverența în muncă. Astfel, relațiile de prietenie pe care le construim cu cei din jur devin solide și trainice, înaintând cu ele spre veșnicie.

Mântuitorul Hristos ne oferă, prin *Pilda samarineanului milostiv**, un model de comportament, arătându-ne cum să acționăm într-o situație dificilă pentru aproapele nostru. Ne aduce în prim-plan un om lovit, jefuit și rănit de tâlhari, care au plecat lăsându-l aproape mort.

Deși au trecut pe lângă el doi oameni învățați, aceștia nu l-au ajutat. Însă, trecând și al treilea om, samarinean, străin de neamul celui rănit, acesta l-a ajutat. I-a tratat rănilor și l-a dus la o casă de oaspeți pentru a i se oferi mai departe îngrijirile necesare. A plătit și a asigurat gazda că, la înapoiere, va suporta cheltuielile suplimentare. Samarineanul, deși nu îl cunoștea pe cel rănit, a dat dovadă de iubire milostivă și de acțiune concretă pentru un om aflat într-o situație dramatică.

Așadar, învățăm că dragostea, faptele bune și mila sunt îndatoririle noastre. Ele ne transformă, din simpli adolescenți, în **persoane responsabile** și curajoase, care pot trece peste provocările societății și îi pot ajuta și pe alții să o facă.

Mântuitorul Hristos în mijlocul copiilor ▲

Repere pentru suflet

- Bucuria este legată de sensul existenței noastre – sfințenia sau îndumnezeirea.
- Învierea Mântuitorului ne-a adus cea mai mare bucurie.
- Bucuria este umbrită de provocări precum sărăcia, migrația, izolarea sau dependențele.
- Valorile personale sunt: iubirea, noblețea, responsabilitatea, răbdarea, fidelitatea sau perseverența în muncă.
- Samarineanul milostiv este un model de comportament pentru noi.
- Dragostea, faptele bune și mila sunt îndatoriri care ne ajută să trecem peste provocările societății.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F a) Îndepărtarea de Dumnezeu afectează viața spirituală.
- A / F b) Răul este și o lipsă a bunurilor spirituale.
- A / F c) Bucuria este o trăire legată de sfințenie.
- A / F d) Învierea Domnului Hristos este cea mai mare bucurie a noastră.
- A / F e) Conflictul dintre popoare, ideologiile nocive, izolarea sau dependențele sunt provocări ale lumii contemporane care nu ne afectează.
- A / F f) Relațiile de prietenie devin solide și trainice atunci când există concordanță între atitudinile și valorile personale.
- A / F g) Un model despre cum să acționăm într-o situație dificilă pentru aproapele nostru ni-l oferă *Pilda filisteianului risipitor*.
- A / F h) Dragostea, faptele bune și mila ne transformă în persoane responsabile și curajoase.

Domnul Hristos binecuvântează copiii ▲

2 Identifică, în lista de mai jos, citatele scripturistice pe care le poți asocia cu bucuria.

- a) „Auzului meu vei da bucurie și veselie.” (Psalmul 50, 9)
- b) „Mila și adevărul vor merge înaintea feței Tale. Fericit este poporul care cunoaște strigăt de bucurie.” (Psalmul 88, 15)
- c) „Strigați Domnului tot pământul, slujiți Domnului cu veselie, intrați înaintea Lui cu bucurie.” (Psalmul 99, 1)
- d) „Căci mulți vor veni în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos, și pe mulți îi vor amăgi.” (Matei 24, 5)
- e) „Făcutu-mi-ai cunoscute căile vieții; cu înfățișarea Ta mă vei umple de bucurie.” (Faptele Apostolilor 2, 28)
- f) „De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă.” (I Corinteni 10, 12)

Bucuria

3 Citește *Pilda samarineanului milostiv* de la pagina 66, apoi rezolvă următoarele sarcini de lucru.

Pilda samarineanului milostiv ▲

- a) Menționează, într-un enunț, ce provocare a întâmpinat omul care cobora de la Ierusalim la Ierihon.
- b) Spune cum ai fi procedat tu dacă ai fi trecut pe lângă omul prădat de tâlhari.
- c) Argumentează oral, în trei-patru enunțuri, de ce crezi că samarineanul milostiv poate fi asemănat cu Dumnezeu.
- d) Prezintă în fața clasei o scurtă caracterizare a samarineanului, ținând cont de criteriile învățate la limba și literatura română.

4 Activitate pe grupe. *Studiu de caz*

★ Se împarte clasa în trei grupe. Fiecărei grupe îi revine unul dintre cazurile de mai jos.

1. Aurelian este foarte absorbit de noul telefon. De la o vreme, nu mai este atent la ore, nu mai iese în parc cu prietenii, iar acasă stă doar în camera lui.

Descoperiți care sunt provocările din viața lui Aurelian și găsiți soluții pentru depășirea acestora.

2. Părinții Serafimei au plecat să muncească în altă țară. Fata se simte singură și este tristă.

Descoperiți provocările din viața Serafimei și găsiți soluții pentru depășirea acestora.

3. În ultima vreme, într-o zonă mai retrasă a parcului, sunt zilnic ambalaje pe jos.

Descoperiți provocările prin care trece comunitatea voastră și găsiți soluții de rezolvare.

- ★ Fiecare echipă își alege un reprezentant, analizează cazul primit, apoi delegă reprezentantul să prezinte provocările și soluțiile de rezolvare găsite.
- ★ Au loc discuții despre importanța descoperirii la timp a provocărilor și a problemelor, precum și a implicării în găsirea de soluții.

5 Portretul chinezesc

- a) Copiază pe o fișă tabelul de mai jos, apoi completează-l. Prima coloană a tabelului conține denumirea unor valori importante pentru prevenirea și gestionarea problemelor și provocărilor. Următoarele cinci coloane reprezintă aspecte pe care le vei asocia cu fiecare valoare, după *model*.
- b) Atașează fișa la portofoliu .

Pentru mine, dacă ...	... ar fi o culoare, ar fi ..., deoarece ...	... ar fi un gust, ar fi ..., deoarece ...	... ar fi un animal, ar fi ..., deoarece ...	... ar fi un gest, ar fi ..., deoarece ...	... ar fi o melodie, ar fi ..., deoarece ...
iubirea					
responsabilitatea					
răbdarea					
originalitatea					
perseverența în muncă					

Reflectez!

- Pornind de la textul de mai jos, rezolvă cerințele date.

„Puține cuvinte sunt atât de mult folosite în Sfânta Scriptură ca acela de *bucurie*. Viața e bucurie. La bucurie suntem chemați acum, imediat ce am urmat lui Hristos. Omul care se bucură nu are ce să-și reproșeze, nu-i este rușine de el însuși și nu se teme de nimeni.

Bucuria creștină e viguroasă, molipsitoare, polarizantă. Ea provine din adevăr și virtute, dar și din natură, din cunoaștere, din bine și frumos. Conștiința că ești om este prilej de bucurie. Spectacolul lumii prilejuește bucurie. Pocăința însăși este un izvor de bucurie. Până și în lacrimi ori într-o altă formă de tristețe, creștinul gustă bucuria. Bucuria desăvârșită este comuniunea cu Dumnezeu.”

(Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos*)

- a) Menționează două trăsături ale omului care se bucură.
- b) Enumeră cel puțin cinci surse ale bucuriei.
- c) Precizează care este bucuria desăvârșită pentru noi, oamenii.
- d) Pe o coală A4, realizează o hartă mentală a textului dat, cât mai originală.
- e) Atașează harta la portofoliu .
- f) Redactează, în minimum 100 de cuvinte, un text în care să prezinți o provocare sau o problemă din experiența ta de viață sau de lectură, evidențiind bucuria adusă prin gestionarea și soluționarea acesteia. Vei utiliza narațiunea, dialogul și explicația.

Învățăm din Sfânta Scriptură

1 Pilda întoarcerii fiului risipitor

„Și a zis: Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea. Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară depărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări. Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări și acesta l-a trimis la țărinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pântecele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea. Dar, venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, sculându-se, a venit la tatăl său. Și, încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău.

Și tatăl a zis către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mână lui și încălță-minte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat, și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țărină.

Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată n-am călcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat. Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat.”

(Luca 15, 11-32)

- Ce face fiul cel mai mic? Dar fiul cel mare?
- Cum îl primește tatăl pe fiul risipitor?

2 Pilda samarineanului milostiv

„Și iată, un învățător de Lege s-a ridicat, ispitindu-l și zicând: Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci? Iar Iisus a zis către el: Ce este scris în Lege? Cum citești? Iar el, răspunzând, a zis: «Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuși». Iar El i-a zis: Drept ai răspuns; fă aceasta și vei trăi. Dar el, voind să se îndreptățească pe sine, a zis către Iisus: Și cine este aproapele meu? Iar Iisus, răspunzând, a zis: Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon, și a căzut între tâlhari, care, după ce l-au dezbrăcat și l-au rănit, au plecat lăsându-l aproape mort.

Din întâmplare, un preot cobora pe calea aceea și, văzându-l, a trecut pe alături. De asemenea și un levit, ajungând în acel loc și văzând, a trecut pe alături. Iar un samarinean, mergând pe cale, a venit la el și, văzându-l, i s-a făcut milă și, apropiindu-se, i-a legat rănilor, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el. Iar a doua zi, scoțând doi dinari, i-a dat gazdei și i-a zis: Ai grijă de el și, ce vei mai cheltui, eu, când mă voi întoarce, îți voi da. Care dintre aceștia trei ți se pare că a fost aproapele celui căzut între tâlhari? Iar el a zis: Cel care a făcut milă cu el. Și Iisus i-a zis: Mergi și fă și tu asemenea.”

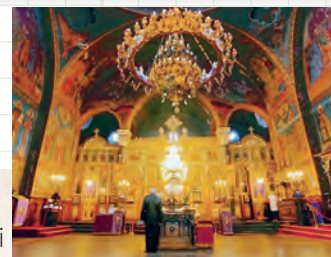
(Luca 10, 25-37)

- Cine este aproapele celui căzut între tâlhari?
- Pe cine simbolizează el?

În comuniune cu Dumnezeu

Liniștea de catedrală ▲

1 Adăpost pe marea vieții și a lumii

„Liniștea de catedrală este rodul suflării și adierii Duhului care nu știi de unde vine și nici încotro merge (Ioan 3, 8), ci doar simți că-ți aduce și-ți lasă mireasmă de Eden în vasul de alabastru al sufletului, purtându-ți nădejdea *înspre râul și apa vieții, împede cum e cristalul și care izvorăște din tronul lui Dumnezeu și al Mielului* (Apocalipsa 22, 1). Liniștea de catedrală îți poate fi la începutul vieții duhovnicești un adăpost, precum coliba lui Iona de la răsărit de Ninive, iar mai apoi, asemenea unei colibe nefăcute de mână de pe Tabor, pentru ca în cele din urmă să-ți fie cu adevărat un Patmos (exil) în marea vieții și a lumii, pe care o vedem înălțându-se de viforul ispitelor în fiecare zi și aproape în fiecare ceas. Liniștea de catedrală o poți simți fie în taina chiliei, fie pe un vârf de munte, fie lângă un izvor curgător sau pe marginea albiei unui râu, fie în mijlocul unei grădini sau pe un drum de țarină printre flori de câmp, dar mai ales într-o smerită biserică de schit sau mănăstire, lângă o troiță sau într-un cimitir, în care se așteaptă darea lespezilor la o parte prin Învierea cea de Apoi. În liniștea de catedrală auzim ca niciunde bătăile inimii creației și *sunetul trestiei* avvei Arsenie din Pateric. Numai liniștea de catedrală te ajută să simți și să fii încredințat că și astăzi, în zilele prefacerii, Duhul lui Dumnezeu se poartă pe deasupra apelor, precum în zilele Facerii (1, 2).”

(P.S. Daniil Stoenescu, *Ziarul Lumina*, 04 septembrie 2013)

- Ce poate fi liniștea din catedrală pentru noi?
- Ce ne ajută aceasta să simțim?

2 Părintele Serafim Rose: „Orice lucru bun din lume Îl arată pe Dumnezeu”

„Cine caută cu sinceritate adevărul, sfârșește prin a ajunge în brațele lui Hristos.

Eugene Rose, viitorul părinte Serafim, a fost un devotat căutător al adevărului. Dorința de a descoperi sensul vieții și realitatea din spatele jocului aparențelor fluctuante, vremelnice, l-a purtat de la o filosofie la alta, de la o credință la alta, convertindu-se în final la Adevărul întrupat, Iisus Hristos.

Părintele Serafim a fost un misionar al credinței creștin-ortodoxe pe țărmul Americii. Cărțile sale s-au vândut în milioane de exemplare. Dintre ele, cele mai cunoscute rămân *Ortodoxia și religia viitorului* și *Sufletul după moarte*. O dimensiune mai puțin cunoscută a lucrării sale pastorale a constituit-o educarea tinerilor. Mulți dintre ei aveau probleme emoționale, de relaționare. Acest contact direct cu tinerii convertiți l-a ajutat pe părintele Serafim să cunoască pe viu conflictele psihice cu care se confruntau aceștia.

Potrivit părintelui Serafim Rose, scopul educației creștine este acela de a *dezvolta astăzi o viziune ortodoxă asupra întregii vieți, care să ne ajute să supraviețuim cu credința intactă*. Cine ne primejduiește credința? Sunt mai mulți factori, interconectați: răsturnarea valorilor fundamentale și a concepției tradiționale asupra comportamentului uman, psihologia colectivă care propune drept unic scop existențial traiul lejer, lipsit de orice responsabilitate, și dobândirea unei fericiri de moment, aici și acum, cultura amuzamentului, narcisismul. O cultură contemporană al cărei mesaj dominant este *trăiește pentru prezent, distrează-te, relaxează-te*.

Părintele Serafim ne propune, în primul rând, contactul permanent cu sursele hranei spirituale creștine, cu tot ce ne dă Biserica pentru luminarea și mântuirea noastră: slujbele sale și Sfintele Taine, Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți. În al doilea rând, trebuie să ne formăm o atitudine corectă, duhovnicească. Noi trebuie să evităm atitudinile nepotrivite (criticismul, judecata, clevetirea, neîncrederea față de semenii noștri) și să-i învățăm și pe copiii noștri să o facă. Părintele Serafim Rose accentua importanța Ortodoxiei inimii.

Pe aceasta trebuie să o predăm copiilor noștri, conștienți fiind că în această transmitere un rol major îl joacă cultura, care-și găsește expresia în romanele lui Dickens și Dostoievski, în piesele lui Shakespeare, în muzica lui Bach. Beneficiile vor fi pe măsură: *Copilul educat cu literatură, dramaturgie și poezie bună și care a simțit efectul lor asupra sufletului – adică au ajuns să-i placă – nu va cădea ușor pradă filmelor și programelor de televiziune contemporane sau romanelor de duzină care pustiesc sufletul și îl abat de la calea creștină. Copilul deprins să vadă frumosul în pictura și sculptura clasică nu va fi atras cu ușurință de perversitatea artei contemporane și nici de stridentele produse ale publicității moderne.*

(text adaptat după un articol semnat de Ciprian Voicilă, *Ziarul Lumina*, 13 decembrie 2020)

- Ce propune părintele Serafim pentru a avea o viață creștină autentică?
- Ce trebuie să evităm în viața noastră?

Serafim Rose ▲

Amintește-ți!

Libertate și responsabilitate în viață

Libertatea este darul pe care îl primim la naștere și suntem datori să ni-l asumăm cu responsabilitate. • Cele mai frumoase valori ale prieteniei sunt: decența, buna-cuviință, noblețea, onoarea, curajul, speranța sau cultivarea intelectului. • Este important să ne asumăm consecințele alegerilor noastre și să învățăm din greșeli.

Optimismul și stăruința în viața omului

Mântuitorul Hristos ne îndeamnă la optimism și încredere în El. • Optimismul este atitudinea sufletească ce ne dă un randament ridicat de învățare, ne aduce rezultate deosebite și chiar o îmbunătățire a sănătății. • Pentru a persevera în devenirea noastră spirituală este nevoie de timp, stăruință și răbdare în fața greutăților.

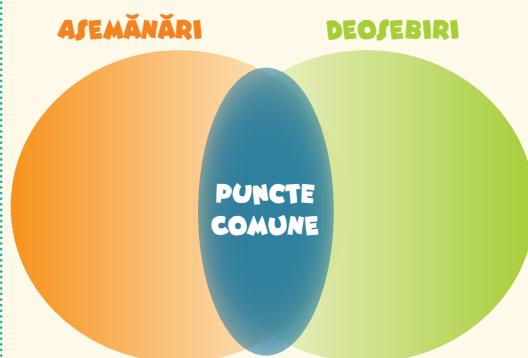
Provocările societății contemporane sunt: sărăcia, migrația, izolarea, sedentarismul sau dependențele. • Ele compromit identitatea omului. • Atitudinea omului, pentru a trece peste aceste provocări, trebuie să fie în concordanță cu valorile morale proprii. • Aceste valori sunt: iubirea, noblețea, responsabilitatea, răbdarea, creativitatea, originalitatea, fidelitatea și perseverența în muncă.

- 1 Pornind de la informațiile din lecțiile unității de învățare *Viața creștinului împreună cu semenii*, analizează și completează, în caiet, harta conceptuală alăturată. Discută cu colegii și profesorul de Religie pe marginea ideilor date.

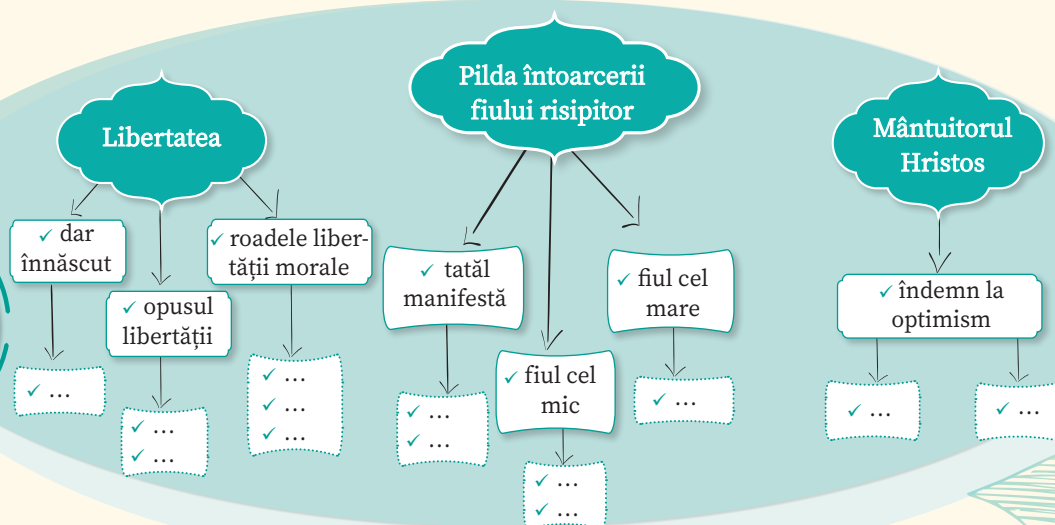
Viața creștinului împreună cu semenii

- 2 Prezintă contexte din viața ta în care ai acționat ca un *samarinean milostiv*.
- 3 Realizează o diagramă Venn în care să notezi asemănările, deosebirile și punctele comune ale personajului principal din *Pilda întoarcerii fiului risipitor* cu ale celor care doresc extinderea libertății în societatea contemporană și trec prin dependențe și suferințe de tot felul.

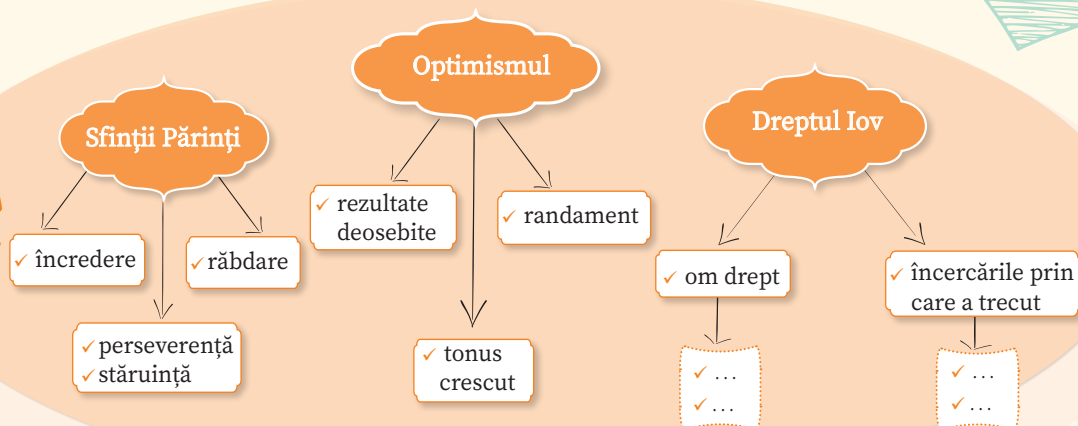
Libertate și responsabilitate în viață

1

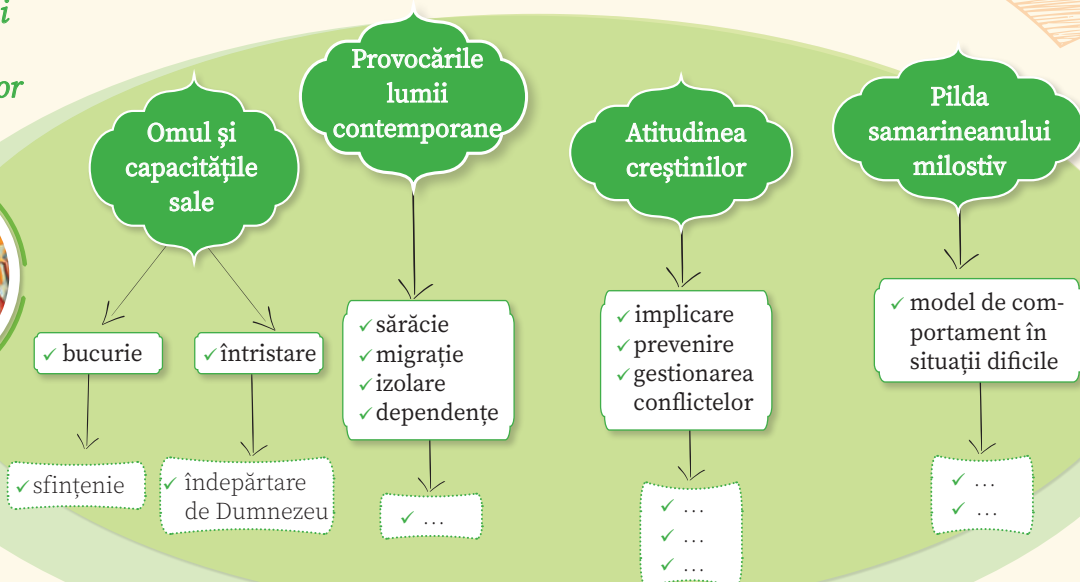
Optimismul și stăruința în viața omului

2

Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor

3

(Auto)evaluare | Unitatea 3

1 Stabilește, notând în caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F** a) Libertatea este un dar primit la creație, în baza căruia suntem responsabili.
- A / F** b) Responsabilitatea înseamnă asumarea consecințelor alegerilor noastre.
- A / F** c) Adolescenților le este permisă extinderea libertății, dincolo de voia lui Dumnezeu.
- A / F** d) Acțiunea conștiinței în sufletul fiului risipitor a fost cea care a trezit în el dorința de schimbare.
- A / F** e) Mântuitorul Hristos ne îndeamnă la optimism și încredere în rezolvarea problemelor.
- A / F** f) Suferința, deși dureroasă, poate fi pedagogică în schimbarea vieții.
- A / F** g) Dreptul lov a cântit împotriva lui Dumnezeu pentru suferințele primite.
- A / F** h) În fața diverselor provocări pe care le aduce societatea, creștinii sunt datori să fie indiferenți.
- A / F** i) Atitudinea personală în fața provocărilor trebuie să fie în concordanță cu valorile morale.
- A / F** j) Samarineanul a dat dovadă de iubire milostivă și de acțiune concretă față de un străin.

2 Pornind de la imaginea alăturată, rezolvă următoarele sarcini:

- a) Numește pilda în care se petrece acțiunea din imagine.
- b) Relatează în cinci-șapte rânduri intervenția omului milostiv.
- c) Prezintă pe cine simbolizează omul plin de milă.
- d) Scrie marea poruncă a iubirii.

3 Citește cuvântul Scripturii:

„(...) Dacă veți avea credință în voi cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință.” (Matei 17, 20)

Redactează un text, de minimum 100 de cuvinte, despre importanța credinței în încercările vieții.

În redactarea textului, vei avea în vedere:

- a) să prezinți importanța credinței în viața omului;
- b) să explici enunțul *nimic nu va fi vouă cu neputință*;
- c) să prezinți trei modalități prin care putem să dezvoltăm virtutea credinței.

Grilă de (auto)evaluare

Total ex. 1 : 3 puncte

a)-j) – 0,30 puncte x 10

Total ex. 2 : 3 puncte

a)-d) – 0,75 puncte x 4

Total ex. 3 : 3 puncte

a) 1 punct

b) 1 punct

c) 1 punct

Se acordă 1 punct din oficiu.

Total: 10 puncte

Pentru **autoevaluare**, reflectează asupra următoarelor aspecte:

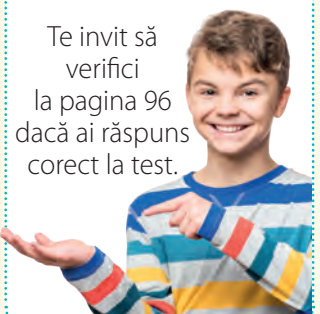
1. Prin rezolvarea acestor sarcini, am învățat ...

2. Pe parcursul realizării sarcinilor, am întâmpinat dificultăți la ...

3. Cred că mi-aș îmbunătăți performanța dacă ...

4. M-a impresionat ...

5. Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota ...

Te invit să verifici la pagina 96 dacă ai răspuns corect la test.

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez

Descarcă fișa din manualul digital pentru a evalua progresul tău și pe cel al colegilor tăi. Completează fișa, apoi adaug-o în portofoliu .

Citește cu atenție fiecare afirmație din fișă, apoi exprimă-ți acordul sau dezacordul în legătură cu fiecare dintre acestea, bifând caseta corespunzătoare, după model.

Afirmații	Răspunsul meu este ...		
	 Acord	 Indecis/indecisă	 Dezacord
a) Am învățat despre darul libertății, pe care trebuie să ni-l asumăm cu responsabilitate.	✓		
b) Am exprimat opinii despre <i>Pilda întoarcerii fiului risipitor</i> și experiența dureroasă a păcatului.			
c) Am identificat valorile prieteniei precum: decența, buna-cuviință, noblețea, onoarea, curajul, speranța, cultivarea intelectului.			
d) Am analizat optimismul din perspectiva scrierilor filocalice.			
e) Am reflectat asupra suferinței și răbdării dreptului Iov și a modului în care Dumnezeu le-a schimbat în motive de bucurie și speranță.			
f) Am prezentat <i>Pilda samarineanului milostiv</i> , un model de comportament pentru noi, într-o situație dificilă a apropiatului.			
g) Mi-am îmbogățit vocabularul cu noi cuvinte teologice.			
h) Am colaborat foarte bine cu ceilalți colegi la activitățile pe grupe și la studiile de caz.			
i) Au existat și unele aspecte pe care nu le-am înțeles, pentru care am avut nevoie de explicații suplimentare.			

Cum consideri că te-ai descurcat la finalul acestei unități de învățare?
Bifează (✓) caseta potrivită.

Foarte bine	Bine	Satisfăcător	Nesatisfăcător
☐	☐	☐	☐

Unitatea 4

Viața comunității și sărbătorile creștine

Lecția 1 | Rolul muzicii în viața omului | 74

Lecția 2 | Literatura religioasă și viața creștină | 78

Lecția 3 | Arta religioasă și viața creștină | 82

Să ne bucurăm sufletul! | 86

Recapitulare | 88

(Auto)Evaluare | 90

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez | 91

◀ Copii la colindat

Lecția 1

Rolul muzicii în viața omului

Dicționar

Canonul cel Mare: compoziție imnografică alcătuită din mai multe cântări și stihiri, care se cântă în Postul Mare

cântare calofonică: cântare bizantină înfrumusețată

catavasia: imn dintr-o cântare religioasă

elenă: care aparține Greciei antice sau populației ei

melod: compozitor de cântări religioase din primele secole

muzică psaltică: cântare pe o singură voce, însoțită de ison, fără instrumente muzicale

Octoih: carte bisericească

Din text

- Cum ne exprimăm noi bucuriile?
- Ce efect are muzica asupra sufletului?
- Cine este Sfântul Roman Melodul? Dar Andrei Criteanul?
- Cine a organizat cultul liturgic pe opt glasuri?
- Care sunt cele mai cunoscute cântări religioase?

Tineri în concert ▲

Noi, oamenii, suntem ființe sensibile și am primit în dar, de la Dumnezeu, vocea, prin care ne exprimăm cele mai profunde sentimente și convingeri. O muzică bună este pentru sufletul nostru ca un izvor care, pe unde trece, modelează chiar și piatra. Orice tip de muzică își lasă amprenta asupra noastră, iar noi, creștinii, suntem îndemnați ca, pe lângă muzica laică pe care o ascultăm, să îi cântăm și lui Dumnezeu.

În acest sens, imediat după ce Biserica a fost înființată, **cântarea** a devenit una dintre principalele modalități de propovăduire a învățaturii creștine. Însuși Mântuitorul Iisus Hristos cu ucenicii Săi, după Cina cea de Taină, au cântat psalmi: *Și după ce au cântat cântări de laudă, au ieșit la Muntele Măslinilor* (Marcu 14, 26). Prin urmare, în cultul creștin, **cântarea liturgică și rugăciunea** sunt nedespărțite.

Cel mai vechi **fragment muzical** religios este un imn închinat, încă din secolul al III-lea, Preasfintei Treimi, *Imnul Oxyrhynchus**. Deși are ca izvor muzica elenă, acest text este creștin. Un alt izvor este tradiția cântării din sinagogă, interpretată de primii ucenici ai Mântuitorului, conform tradiției ebraice vechi. Între cele două tradiții, ebraică și elenistică, s-a născut **muzica bisericească**.

Astfel, în secolul al IV-lea, Sfinții Ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur au pus bazele formelor liturgice actuale. În secolul al VI-lea, **Sfântul Roman Melodul** a adus o contribuție importantă prin alcătuirea unei bogate imnografii liturgice, fiind numit cel mai mare imnograf creștin.

În secolele al VII-lea și al VIII-lea, s-au remarcat **Sfântul Andrei Criteanul** cu *Canonul cel Mare* și **Sfântul Ioan Damaschin** cu *Octoihul*, prima sursă a muzicii bisericești. Acesta din urmă a organizat cultul liturgic pe opt glasuri – game muzicale.

Intervalul dintre secolul al XIII-lea și al XV-lea a fost considerat apogeul **muzicii bizantine**, numită și perioadă calofonică. **Sfântul Ioan Cucuzel** este cel mai vestit pentru cântările sale calfonice deosebite.

Datorită **Sfintei Liturghii**, muzica bizantină, numită și psaltică, s-a păstrat și se păstrează foarte bine. Un rol important l-au avut și dascălii, cei care învățau și transmiteau muzica prin tradiția orală.

Muzica bisericească a apărut încă de la nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, odată cu muzica pe care o cântau îngerii: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voie* (Luca 2, 14).

La Sărbătoarea Nașterii Domnului se cântă cele mai frumoase **catavasii** și colinde, care ne umplu inima de bucurie pentru nașterea lui Mesia.

Hristos a Înviat!, de la sărbătoarea Învierii Domnului, este cea mai cunoscută cântare religioasă, care ne înalță sufletul.

Așadar, în **biserică**, arta muzicală, arta iconografică și cea arhitecturală sunt nedespărțite. Noi Îi aducem lui Dumnezeu tot ce avem mai frumos pentru a-L preamări și a-I mulțumi.

Strană ▲

Repere pentru suflet

- Creștinii Îi aduc laudă lui Dumnezeu prin muzică.
- În cultul creștin, cântarea liturgică și rugăciunea sunt nedespărțite.
- Cel mai vechi fragment muzical religios este un imn închinat Preasfintei Treimi, numit *Imnul Oxyrhynchus*.
- Sfântul Roman Melodul este cel mai mare imnograf creștin.
- Sfântul Andrei Criteanul este autorul *Canonului cel Mare*, iar Sfântul Ioan Damaschin este creatorul *Octoihului*, prima sursă a muzicii bisericești.
- Cele mai cunoscute cântări sunt *Hristos a Înviat!*, de la sărbătoarea Învierii Domnului, și colindele de la sărbătoarea Nașterii Domnului.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F a) Vocea oamenilor este un dar de la Dumnezeu.
- A / F b) Cântecul a fost una dintre modalitățile de propovăduire a învățturii creștine.
- A / F c) Cântarea liturgică și rugăciunea sunt acte separate în biserică.
- A / F d) Cel mai vechi fragment muzical religios este un imn adresat Maicii Domnului.
- A / F e) Ucenicii Mântuitorului Hristos cântau psalmi de laudă lui Dumnezeu.
- A / F f) Sfântul Roman Melodul este cel mai mare imnograf din secolul al XVI-lea.
- A / F g) Sfântul Ioan Damaschin a organizat cultul liturgic pe opt glasuri.
- A / F h) Sfântul Andrei Criteanul a scris *Canonul cel Mare*.
- A / F i) Cea mai frumoasă cântare de la Sărbătoarea Învierii Domnului este *Sfinte Dumnezeule*.
- A / F j) Sărbătoarea Nașterii Domnului este înfrumusețată cu cântările catavasiilor și ale colindelor.

- 2 Accesează internetul și audiază *Canonul Paștilor* și *Condacul Învierii*. Citește fragmentele de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

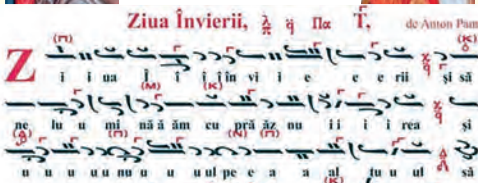
„Ziua Învierii, popoare, să ne luminăm! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruință.

Să mergem dis-de-dimineață și, în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului; și să vedem pe Hristos, Soarele dreptății, tuturor viață răsărind.”

(*Canonul Paștilor*)

Învierea Domnului ▲

„De Te-ai și pogorât în mormânt, Cel ce ești fără de moarte, dar puterea iadului ai zdrobit și ai înviat, ca un biruitor, Hristoase Dumnezeule, zicând femeilor mironosițe: Bucurați-vă! Și Apostolilor Tăi pace dăruindu-le, Cel ce dai celor căzuți înviere.”

(*Condacul Învierii*)

Fragment cu notație psaltică

- Prezintă în două-trei enunțuri stările trăite în timpul audierii.
- Menționează care este motivul cântării de biruință a creștinilor.
- Describe, în câteva enunțuri, portretul omului creștin bucuros.
- Realizează un desen cu tema *Învierea Domnului*, în care să asociezi fragmentului muzical audiat elemente de pictură religioasă, așa cum ai învățat la orele de Religie.

3 Joc: Vreau să știu ...

Profesorul împarte clasa în șase echipe și oferă următoarele sarcini de lucru, recomandând internetul ca sursă de informare.

VREAU SĂ ȘTIU...

Echipa I

Pregătiți un set de cinci întrebări despre viața și activitatea **Sfântului Roman Melodul**. Întrebările vor fi adresate echipei II, după modelul *Vreau să știu ...*

Echipa III

Pregătiți un set de cinci întrebări despre viața și activitatea **Sfântului Andrei Criteanul**. Întrebările vor fi adresate echipei IV, după modelul *Vreau să știu ...*

Model:

Vreau să știu originea Sfântului Ioan Cucuzel!

Sfântul Ioan Damaschin ▲

Sfântul Andrei Criteanul ▲

Sfântul Roman Melodul ▲

EU ȘTIU!

Echipa II

Căutați informații despre **Sfântul Roman Melodul**. Veți oferi răspunsuri echipei I, după modelul *Eu știu!*

Echipa IV

Căutați informații despre **Sfântul Andrei Criteanul**. Veți oferi răspunsuri echipei III, după modelul *Eu știu!*

Echipa VI

Căutați informații despre **Sfântul Ioan Damaschin**. Veți oferi răspunsuri echipei V, după modelul *Eu știu!*

Model:

Eu știu! Sfântul Ioan Cucuzel este de origine bulgară.

4 Descoperă frumusețea catavasiilor, citind fragmentele de mai jos. Răspunde întrebărilor date.

A „Catavasiile sunt cântări specifice slujbei Utreniei. De la Vovidenie (21 noiembrie) și până la Odovania sărbătorii Crăciunului (31 decembrie) în Biserica Ortodoxă se cântă Catavasiile Nașterii Domnului. Ele ne vestesc venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc. În aceste cântări găsim sintetizată teologia hristologică legată de Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, fiind sursă de inspirație pentru frumoasele colinde românești.”

(Catavasiile venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu, de Pr. Ciprian Florin Apetrei, Ziarul Lumina, 23 noiembrie 2022)

B „Hristos Se naște, slăviți-L, Hristos din ceruri întâmpinați-L, Hristos pe pământ, înălțați-vă! Cântați Domnului tot pământul și cu veselie lăudați-L, popoare, că S-a preaslăvit.”

(Catavasie la Nașterea Domnului)

- Ce sunt catavasiile?
- Care este rolul Catavasiilor Nașterii Domnului?
- Pentru cine sunt ele sursă de inspirație?
- Ce se exclamă, în aceste Catavasii, la adresa Domnului Iisus Hristos?

5 Imnul clasei – Audiții muzicale

- Se împarte clasa în trei echipe.
- Se propun spre audiție cântările religioase alăturate, prin accesarea internetului.
- Fiecare echipă va vota și va alege o cântare reprezentativă.
- Se votează în plen și se alege, din cele trei, una ca fiind cântarea reprezentativă a clasei.
- Profesorul propune elevilor să compună un imn la adresa Sfintei Treimi sau a Maicii Domnului.

- Iubite-voi, Doamne
- Pentru Tine, Doamne
- Hristos e totul pentru noi
- Maica cerului
- O, Măicuță Sfântă
- Psalmul 135

Reflectez!

● Citește textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

„Platon spunea că muzica este o lege morală și ea dă suflet universului, aripi minții, zbor imaginației, farmec tinereții și viață oricui. Ioan de Kronstadt ne sfătuiește să nu ne lăsăm vrăjiți de armonia sunetelor scoase de instrumente și de voci omenești, ci să căutăm să descoperim efectul acestora asupra sufletului. Și dacă acea muzică ne aduce în suflet o stare de liniște, de înțelepciune, de sfințenie, să o ascultăm, iar dacă prin ea ne pătrund în suflet patimi, să nu o mai ascultăm.”

(Muzica din sufletele tinerilor, de Costel Rotaru, Ziarul Lumina, 13 februarie 2011)

- Menționează cel puțin trei efecte ale muzicii, numite de Platon.
- Rezumă, într-un enunț, sfatul Sfântului Ioan de Kronstadt.
- Introspecție muzicală**

Timp de o săptămână, ascultă mai multe genuri muzicale și studiază-ți reacțiile la fiecare. Un anumit tip de melodii poate accelera bătăile inimii, alt tip – poate calma. Stabilește ce gen muzical este cel mai potrivit pentru tine, apoi realizează un text, de minimum 100 de cuvinte, în care să vorbești despre influența muzicii asupra omului, în general, și asupra ta, în special.

Lecția 2

Literatura religioasă și viața creștină

Dicționar

asceză: efort de a atinge desăvârșirea

carceră: încăpere mică și întunecoasă folosită pentru pedepse în închisori

deșertăciune: lipsă de importanță, de folos

a diortosi: a corecta, a îndrepta

latență: care există, dar nu se manifestă în exterior, putând izbucni oricând

mitropolit: rang în ierarhia Bisericii Ortodoxe, inferior patriarhului și superior episcopului

- Care sunt temele preponderente ale literaturii religioase?
- Cine a versificat *Psaltirea* în limba română? În ce an?
- Care sunt temele fundamentale ale poeziei din închisorile comuniste?
- Ce sunt colindele și cântecele de stea?

Mitropolitul Dosoftei ▲

Literatura religioasă valorifică, în general, teme care provin din frământarea eului în devenire, aflat între nevointă și desăvârșire.

Încă din primele secole, a fost abordată, în scrierile Sfinților Părinți, **tema deșertăciunii**, prezentată ca atribut al sfinților lui Dumnezeu. În timp, artiștii literaturii și-au îmbogățit scrierile cu diverse teme creștine, precum **nădejdea, credința, dragostea, rugăciunea, pacea sau cumpătarea**, teme prin care și-au transmis emoția către Dumnezeu. Un exemplu este Psalmul *Pentru că n-a putut să te-nțeleagă*, al lui Tudor Arghezi: *Doamne, izvorul meu și cântecele mele! / Nădejdea mea și truda mea! / Din ale cărui miezuri vii de stele / Cerc să-mi îngheț o boabă de mărgea!*

În **literatura veche**, marele poet, **Mitropolitul Dosoftei**, a versificat *Psalmii* regelui David în *Psaltirea pre versuri tocmită** (1673). Observăm că limba română din scrierile sale abia își descoperea vocabularul religios și latențele poetice, ritmurile și cursivitatea, eleganța analogiilor și posibilitățile versificatorii: *Toate ce-s în lume de Tine-s făcute / Și câte-s cu suflet și lemnele mute.*

Mai târziu, **ideile religioase** au fost valorificate mult mai intens în creația marilor poeți, precum Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi sau Vasile Voiculescu, deoarece aceștia au beneficiat deja de nuanțele filosofice ale culturii europene, iar poezia religioasă a trecut la un alt nivel.

Mai aproape de noi, dar mai puțin estetică, este poezia din **temnițele comuniste**. În acest univers, poezia și teologia s-au întâlnit în suferință și speranță. Aici, poezia și rugăciunea au fost trăite dramatic, pentru că oamenii încarcerați au găsit în memorarea textelor poetice o formă de asceză pe calea păstrării libertății interioare. Temele fundamentale ale acestor poezii sunt **libertatea, demnitatea și credința**.

Analizând **literatura universală**, se poate constata că este mult mai bogată în tratarea temelor religioase. Amintim, astfel, operele *Filocalia**, *Viețile sfinților* sau scrieri ale marilor teologi, precum Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Ioan Gură de Aur.

Pe teritoriul țării noastre, se remarcă scrierea *Învățăturile lui Neagoe Basarab către iubitul său fiu Teodosie* (1519-1521),

*Texte disponibile pentru lectură la paginile 86-87

capodoperă scrisă în limba slavonă. De-a lungul timpului, în **literatura noastră religioasă** s-au distins diverși autori. Amintim pe Samuil Micu, Timotei Cipariu, Andrei Mureșanu sau George Coșbuc, Octavian Goga, Nichifor Crainic, Ion Buzași, precum și Bartolomeu Valeriu Anania, care a diortosit *Sfânta Scriptură*.

Pe de altă parte, o contribuție importantă o are și **literatura populară**, prin colinde, cântece de stea și cântări liturgice consacrate marilor sărbători. Aceste creații sunt pline de o teologie adâncă în formă simplă, prin care noi devenim contemporani cu evenimentul sfânt.

Scopul acestor scrieri este de a ne rafina sufletul, ajungând să învățăm **comportamente creștine**, precum **răbdarea** lui Iov, **înțelepciunea** lui Solomon sau **loialitatea** Sfinților Apostoli, din *Sfânta Scriptură*, sau **dărnicia** Sfântului Ierarh Nicolae, din *Viețile Sfinților*.

Sfântul Voievod Neagoe Basarab ▲

Repere pentru suflet

- Literatura religioasă valorifică teme precum deșertăciunea, nădejdea, credința, dragostea, pacea și cum-pătarea.
- Mitropolitul Dosoftei a scris, în anul 1673, primele versuri în limba română, în *Psaltirea pre versuri tocmită*.
- Temele fundamentale ale poeziei din temnițele comuniste sunt libertatea, demnitatea și credința.
- *Filocalia*, *Viețile sfinților* și lucrările Sfinților Părinți sunt scrieri importante în literatura universală religioasă.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F a) Literatura religioasă valorifică teme precum libertatea, demnitatea și credința.
- A / F b) Mitropolitul Dosoftei a versificat *Psalmii* regelui David în anul 1673.
- A / F c) Ideile religioase sunt valorificate în creația poetică a lui M. Eminescu, L. Blaga, T. Arghezi și V. Voiculescu.
- A / F d) Capodopera *Învățăturile lui Neagoe Basarab* către iubitul său fiu Teodosie a fost scrisă în limba română.
- A / F e) Bartolomeu Valeriu Anania a diortosit *Sfânta Scriptură*.
- A / F f) Poezia din temnițele comuniste a avut ca temă fundamentală frumusețea naturii.
- A / F g) Literatura universală religioasă este bogată în scrieri precum *Viețile Sfinților* sau *Filocalia*.
- A / F h) Colindele și cântecele de stea sunt creații în forme simple, dar de o teologie adâncă.
- A / F i) Scopul scrierilor religioase este de a ne îmbogăți viața și sufletul cu învățăturile lor.

Liturghierul românesc
din vremea
Mitropolitului Dosoftei ▲

2 Proiect de grup: **Bijuterii filocalice**

Filocalia ▲

* **Sarcină de lucru**

- ✓ Elevii se împart în trei grupe de lucru.
- ✓ Fiecare grupă va analiza textul scripturistic din coloana **A** și interpretarea Sfinților Părinți a acestuia din coloana **B**.
- ✓ Profesorul propune fiecărei grupe sarcinile de mai jos.
 - a) Extrageți tema textului scripturistic.
 - b) Explicați sensul interpretării Sfinților Părinți.
 - c) Realizați o hartă grafică pentru tema scripturistică și interpretarea ei.

* **Timp de realizare:** 15 minute**A****GRUPA 1**

- „Adevărat zic vouă: Cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea. Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat punându-și mâinile peste ei.” (Marcu 10, 15-16)
- „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor.” (Matei 18, 3)

B**GRUPA 1**

„Dar care este lucrul copilului? Copilul (...) cu cei ce se bucură cu el, se bucură. De este ocărât, nu se mânie și de este lăudat, nu se mândrește. De-l cinstesc pe altul mai mult ca pe el, nu pizmuiește. De sunt luate lucrurile lui, nu se tulbură. De-i ia ceva din moștenire, nu știe. Nu se duce la judecată cu cineva. Nu urăște pe vreun om. De este sărac, nu se întristează. De este bogat, nu se trufește.” (Avva Isaia Pustnicul)

GRUPA 2

- „De Mă iubiți, păziți poruncile Mele.” (Ioan 14, 15)

GRUPA 2

„Iubiții mei, să ne luăm în serios calea, și osteneala (munca) noastră să fie cu sârguință, să știm precis ce facem, de ce facem, ce urmărim. Să știm că nu suntem în stare de nimic, ci numai Dumnezeu. O iubire care nu este lucrătoare și nu este o întoarcere către Dumnezeu, nu este iubire, ci o păcăleală, un fals, o înșelare a inimii noastre.” (Avva Isaia Pustnicul)

GRUPA 3

- „Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.” (Matei 5, 4)

GRUPA 3

„Întristarea după Dumnezeu este bucuria de a te vedea pe tine în voia lui Dumnezeu. Ea îți dă omului mângâiere, curaj, pace, bărbăție, dezmeticire. Nu se îndeletnicește cu căderea și o uită și poruncește sufletului să pornească iarăși spre Hristos.” (Avva Isaia Pustnicul)

Criterii de evaluare				
Conținutul	Cuprinde tema citatului dat.			
Calitatea	Informațiile sunt clare, corecte, complete și bine organizate.			
Prezentarea activității	Informațiile sunt prezentate succint, atractiv și respectă timpul pus la dispoziție.			

3 Explorare: **La pas prin temele literaturii religioase**

- Citește, cu atenție, textul de mai jos, apoi răspunde întrebărilor date.
- Discută cu profesorul de Religie și colegii despre păcatul deznădejdiei și îndreptarea omului.
- Alege, împreună cu colegii și profesorul, o altă temă abordată de literatura religioasă, apoi realizați o dezbatere la nivelul clasei.

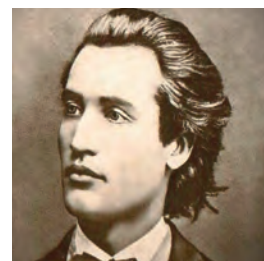
„Deznădejdea este pierderea încrederii în bunătatea și milostivirea lui Dumnezeu, reprezentând unul dintre păcatele împotriva Duhului Sfânt. Unii oameni consideră că păcatele lor sunt prea mari pentru a putea fi iertate de Dumnezeu, de aceea ei renunță de a se mai îndrepta pe calea cea bună și continuă să trăiască în păcate. Știind că *Dumnezeu este Cel ce îndreptează* (Romani 8, 33), orice om care a greșit poate deveni un bun creștin, dacă se pocăiește de păcatele sale, spovedindu-se la duhovnic, trăind în virtuți și rugându-se Domnului, căci *prin credință se va îndrepta omul* (Romani 3, 28).”

(Viorica Robu, *Să nu cădem în deznădejde*, Ziarul Lumina, 05 decembrie 2011)

a) Ce este deznădejdea?	d) Cine poate deveni bun creștin?
b) Împotriva cui păcătuim prin păcatul deznădejdiei?	e) Ce trebuie să facă el?
c) De ce unii oameni renunță la calea cea bună și trăiesc în păcate?	f) Prin ce se îndreaptă omul?

4 **Taifas jurnalistic**

- Imaginează-ți că ești jurnalist și te întâlnești cu unul dintre marii poeți ai literaturii române.
- Realizează un interviu imaginar, de minimum cinci întrebări și răspunsuri, dirijând dialogul spre opera cu tematică religioasă a poetului.
- Redactează interviul pe o fișă, apoi prezintă-l în fața clasei.
- Atașează fișa la portofoliu

Mihai Eminescu ▲

Reflectez!

● **Pagină de jurnal**

Suferința și speranța în temnițele comuniste

Pornind de la textul alăturat, concepe o pagină de jurnal cu titlul **Suferința și speranța în temnițele comuniste**.

Vei avea în vedere să introduci în jurnalul tău informații despre fenomenul literar din temnițele comuniste din țara noastră, precum și propriile gânduri, emoții și păreri referitoare la datele culese.

„Fenomen literar unic în literatura lumii, creația poetică a deținuților politici din închisorile comuniste din România anilor 1948-1964 ilustrează o perioadă de neagră teroare și oroare, iar multe din aceste poeme au circulat mai întâi chiar între zidurile temnițelor, transmise prin Morse, scrise pe o coajă de săpun, înscrise în memoria și în inimile celor deveniți adevărate enciclopedii uluitoare, ca într-o bibliotecă vie pe care n-au putut s-o distrugă nici tortura, nici foamea, nici frigul, nici focul, nici moartea, nici teroarea cruntă.” (Paula Romanescu, *Poemele închisorilor, „marele cântec de credință în Dumnezeu”*, Ziarul Lumina, 07 noiembrie 2024)

Pentru realizarea paginii de jurnal, vei respecta următorii pași:

- Caută pe internet informații despre marile personalități închise în aceste temnițe, care au folosit texte poetice sau dramatice pentru a-și păstra libertatea interioară.
- Adună informații despre scrierile din universul carceral în care dramaturgia și poezia s-au întâlnit în suferință și speranță.
- Scrie textul jurnalului, asigurându-te că este intim și realizat la persoanele I și a II-a.
- Adaugă imagini relevante.
- Alege un text, dramatic sau în versuri, scris în spațiul temniței și adaugă-l în jurnal.
- Prezintă pagina ta de jurnal în fața clasei, de pe scaunul autorului, apoi atașează-o la portofoliu

Lecția 3

Arta religioasă și viața creștină

Dicționar

catehumen: persoană pregătită pentru primirea botezului

liturgic: care ține de rânduiala bisericească, de formele și de interpretarea cultului divin

Pantocrator: icoană pictată pe bolta naosului, care-L prezintă pe Mântuitorul Hristos ca Împărat al lumii

Din text

- Care este simbolistica artei religioase?
- Ce forme pot avea bisericile creștine?
- Ce picturi sunt în naos? Dar în Altar?
- Ce artă apare în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu?

Maica Domnului ▲

Arta religioasă* a bisericii are o simbolistică aparte, bazată pe textul Sfintei Scripturi și pe jertfa Mântuitorului Hristos.

În **arhitectură**, în construcția bisericii, sunt utilizate formele de cruce, corabie sau cerc. Dacă forma de cruce exprimă jertfa Mântuitorului Hristos, cercul simbolizează veșnicia Bisericii Sale și dragostea nesfârșită a Acestuia față de lume. De asemenea, forma de corabie simbolizează purtarea credincioșilor spre limanul cel liniștit, adică spre Împărăția lui Dumnezeu.

Interiorul bisericii este împărțit în **pronaos**, **naos** și **altar**, având ca semn distinctiv **cupola**, care simbolizează cerul.

Pictura religioasă este veșmântul liturgic al credinței noastre. Pe bolta Sfântului Altar este reprezentată Maica Domnului pe tron, ținând pe genunchi sau în brațe pe Pruncul Iisus. Pictura bisericii se continuă cu scene din istoria sfântă a Vechiului și Noului Testament și cu Liturgia arhierescă, în care Mântuitorul este înfățișat, în centrul compoziției, înconjurat de îngeri, preoți și diaconi în mișcare.

Pe **catapeteasmă** sunt reprezentate praznicele împărătești, apoi Sfinții Apostoli și, mai sus, prorocii din Vechiul Testament. În partea de sus tronează Sfânta Cruce, cu Mântuitorul Hristos răstignit, având pe Maica Domnului în dreapta și pe Sfântul Evanghelist Ioan în stânga.

În **naos**, pe cupola centrală, se pictează **Pantocratorul** sau chipul lui Dumnezeu-Atotțiitorul, care binecuvântează și ține în mână Sfânta Evanghelie. Acesta este înconjurat de cele nouă cete de îngeri, iar mai jos, în pandantive, sunt pictați sfinții evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan.

În **pronaos** este pictată și Maica Domnului Oranta, rugătoarea, cu Iisus Hristos în medalion la piept, înconjurată de sfinții melozi. Aici, mai sunt pictați sfinți cuvioși și cuvioase, precum și pustnici, a căror viață poate fi un exemplu pentru noi, cei credincioși. Pronaosul amintește de spațiul care îi iniția pe catehumenii ce îmbrățișau credința creștină.

La intrarea în biserică, deasupra ușii, întotdeauna se zugrăvește icoana hramului.

În ansamblu, **biserica** reproduce, într-o formă mică, icoana **Împărăției cerurilor**. Iconografia și liniile arhitecturale se integrează

în taina liturgică și ne ajută să percepem acest spațiu sacru ca loc destinat transfigurării noastre.

Referindu-ne la **cultura universală**, arta religioasă este diversă. Putem aminti Catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol (astăzi – Istanbul, Turcia) – în stil bizantin, Catedrala *Notre-Dame* din Paris – în stil gotic sau Domul din Salzburg – în stil baroc.

La noi în țară, sub domnia Sfântului Constantin Brâncoveanu, apare **arta brâncovenească**. Aceasta impresionează prin pictura și sculptura sa decorativă

în lemn și piatră, dar și prin alte podoabe deosebite. Aceste elemente se pot regăsi în Mănăstirea Hurezi sau la Curtea Domnească din București și la Palatul Mogoșoaia.

Prin artă, noi, creștinii, ne mărturisim trăirile cele mai adânci ale sufletului și credința puternică în Dumnezeu și în viața veșnică. Artă religioasă susține viața creștinului aflat în comuniune cu Dumnezeu.

Biserica veche a Mănăstirii Sinaia – stil brâncovenesc ▲

Repere pentru suflet

- Artă religioasă are o simbolică bazată pe textul Sfintei Scripturi și pe jertfa Mântuitorului Hristos.
- Interiorul bisericii este împărțit în pronaos, naos și altar.
- În cultura universală artă religioasă este diversă. Cea mai renumită biserică în stil bizantin este Catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol.
- La noi în țară apare artă brâncovenească.
- Artă religioasă susține viața creștinului.

Exersează cu bucurie

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

A / F a) Artă religioasă a bisericii are o simbolică bazată pe textul Sfintei Scripturi.

A / F b) Construcția bisericilor este în forma preferată de arhitect, cu specific pătrat sau alungit.

A / F c) Biserica simbolizează Împărăția lui Dumnezeu.

A / F d) Biserica se împarte în interior în altar, cupolă și pridvor.

A / F e) Pe bolta Sfântului Altar este reprezentată Maica Domnului cu Pruncul Iisus.

A / F f) Pe catapeteasmă, sus, tronează icoana Maicii Domnului.

A / F g) Pantocratorul sau chipul lui Dumnezeu-Atotțiitorul este pictat în pronaosul bisericii.

A / F h) În naos, la baza cupolei, în pandantive se află cei patru evangheliști – Matei, Marcu, Luca și Ioan.

A / F i) În pronaos sunt pictați cuvioși, sihaștri și pustnici, a căror viață este un exemplu pentru noi.

2 Alege, notând în caiet, varianta corectă de răspuns.

- Bisericele sunt construite în formă de icoană / cruce, în formă de corabie / casă și în formă de cerc.
- Forma de navă a bisericii simbolizează altarul / corabia care ne duce la limanul cel liniștit al Împărăției lui Dumnezeu / al vieții pline de emoție.
- În pronaos / tindă este pictată și Maica Domnului Oranta, rugătoarea, care îl are pe Iisus Hristos în medalion / cruciuliță la piept.
- În cupola centrală se pictează Dumnezeu Duhul Sfânt / Pantocratorul sau chipul lui Dumnezeu-Atotțiitorul, care binecuvântează / povestește și ține în mână Sfânta Evanghelie.
- La intrarea în biserici, deasupra ferestrei / ușii, se zugrăvește întotdeauna steagul / icoana hramului.
- Interiorul și exteriorul / pridvorul bisericii răsăritene este în stil bizantin / romanesc cu elementele caracteristice ale acestuia.
- Stilul bizantin are planul bisericii în formă de cruce romană / greacă, cu brațele egale / inegale.

Maica Domnului, Oranta ▲

3 Investigație

Pornind de la textul dat, realizează o investigație, conform pașilor de mai jos.

„Spațiile sacre sunt printre cele mai durabile și mai impresionante construcții ridicate de oameni de-a lungul timpului. Arhitectura sacră este expresia culturii și spiritului locului și a epocii sale.”

(Magda Mihăilescu, în articolul *Spații sacre redacte în acuarele pe pânză*, Ziarul Lumina, 16 aprilie 2024)

- ★ Alege un monument arhitectural din Patrimoniul cultural național sau mondial. Caută pe internet informații despre stilul arhitectural în care a fost realizat, particularitățile specifice, perioada de datare, precum și cititorii sau întemeietorii monumentului ales.
- ★ Alcătuieste un text, de 50-70 de cuvinte, în care să subliniezi importanța monumentului ales pentru Patrimoniul național sau mondial, dar și pentru perioada în care a fost ridicat.
- ★ Realizează o prezentare a acestor informații într-un program digital care îți place.
- ★ Prezintă colegilor monumentul ales de tine.

Biserica Palatului Mogoșoaia ▲

Palatul Mogoșoaia ▲

Biserica Mănăstirii Hurezi ▲

Sfinții Martiri Brâncoveni ▲

Biserica Mănăstirii Polovragi ▲

Interiorul Bisericii Mogoșoaia ▲

Mănăstirea Hurezi ▲

4 Citește textul, apoi rezolvă sarcinile date.

„Arta bisericească ne vorbește limba vie a credinței noastre, exprimată prin formă, culoare, piatră, lemn sau marmură, prin întruchipări materiale ale evlaviei cu care credincioșii ortodocși au adus, generație după generație, slavă lui Dumnezeu. Fiind parte integrantă din Liturgia și din lucrarea misionară a Bisericii, iconografia nu este doar o artă decorativă, pedagogică sau estetică, ci, în primul rând, o mărturisire vizuală a adevărului de credință despre Întruparea Cuvântului veșnic al lui Dumnezeu. Este în același timp o chemare la rugăciune, ajungând astfel la comuniunea spirituală cu El și cu persoanele sfinte reprezentate în icoane.”

(Preafericitul Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)

Genealogia Mântuitorului Hristos ▲

- Identifică trei forme prin care se exprimă arta bisericească.
- Menționează cele cinci roluri ale iconografiei, așa cum reiese din text.
- Precizează semnificația enunțului: *Arta bisericească ne vorbește limba vie a credinței noastre.*
- Prezintă o situație din viața ta din care să reiasă că arta iconografică a contribuit la comuniunea cu Dumnezeu.

Reflectez!

● Pornind de la textul de mai jos, rezolvă cerințele date.

„Opera artistică exprimă personalitatea artistului, dar în privința icoanei starea sufletească a pictorului poate lăsa o amprentă mai puternică. De aceea, în Biserică, avem tradiția, de care ne ținem pentru a nu amesteca în mesajul mântuitor neputințele noastre. Fără rugăciune, omul pune calitățile sale în slujba propriului egoism, a propriei imagini, iar rezultatul nu poate fi ziditor.”

(Alexandru Nicolau, în articolul *Icoana, mărturie a Împărăției lui Dumnezeu în lume*, *Ziarul Lumina*, 25 iunie 2017)

- Precizează ce poate lăsa o amprentă puternică asupra realizării unei icoane.
- Prezintă rolul rugăciunii în pictarea unei icoane, așa cum reiese din textul dat.
- Pornind de la fragmentul de mai sus, alcătuiește un text, de minimum 100 de cuvinte, din care să reiasă că mesajul mântuitor al Bisericii poate fi transpus în pictură de către artist doar printr-o stare sufletească adecvată de rugăciune.
- Citește textul tău din scaunul autorului, apoi atașează-l la portofoliu

Picturi interioare în biserică ▲

Unitatea 4 | Să ne bucurăm sufletul!

Învățăm din Sfânta Scriptură

1

Psalmul 22

(Mitropolitul Dosoftei)

„1. Dumnezeu e păstoriu mie,
De nicicum nu voi lipsi.
2. La loc de pășune verde
Mă paște și-n pace-mi pierde.
3. Lângă ape mă blajine
M-au scos să mă hodinesc bine.
4. Și sufletu-mi au întorsu,
Mă-nvăță calea de-a bunu.
5. De voi trece vreo pustie,
Nu mă tem de nică mie,
Că tu ești cu milostivire,
Toiagu-ți îmi e sprijinire.
6. Făcutu-mi-ai masa mie
Înaintea celor ce-mi hie.
7. Cu un delemn ai turnatu
Capul meu și l-ai uns bine,
Și paharul l-ai umplutu
De dă peste marginile-i pline.
8. Mila-ți m-a urma, mă-ntreie,
Toată viața, cât îmi fie,
Și-n casa Dumnezău-lui
Voi ședea în vecii vecilor lui.”

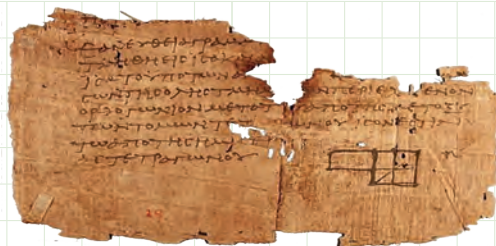
2

Psalmul 22

(Regele David)

„1. Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi.
2. La loc de pășune, acolo m-a sălășluit; la
apa odihnei m-a hrănit.
3. Sufletul meu l-a întors, povățuitu-m-a pe
căile dreptății, pentru numele Lui.
4. Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu
mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești.
5. Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au
mângâiat.
6. Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva ce-
lor ce mă necăjesc; uns-ai cu untdelemn ca-
pul meu și paharul Tău este adăpându-mă
ca un puternic.
7. Și mila Ta mă va urma în toate zilele vieții
mele, ca să locuiesc în casa Domnului întru
lungime de zile.”

- Găsește forma literară pentru cel puțin trei cuvinte arhaice, desco-
perite în Psalmul 22 al lui Dosoftei.
- Identifică în Psalmul 22 al lui David cel puțin două motive pentru
care autorul își pune încrederea în Dumnezeu.
- Precizează o asemănare și o deosebire între cele două texte.

Imnul Oxyrhynchus ▲

3

Imnul Sfintei Treimi

„Cel mai vechi imn creștin cunoscut până astăzi se află scris pe unul dintre papiirusurile Oxyrhynchus, grup de ma-
nuscrise descoperite la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea într-o groapă de gunoi situată lângă
orașul Oxyrhynchus (actualmente El-Bahasa), aflat la 160 km sud-vest de Cairo. Întregul grup de manuscrise datează din
perioada ptolemeică și cea romană a istoriei egiptene, cu alte cuvinte începând cu anul 32 î.H. până la invazia arabă a
Egiptului din 640 d.H.

Imnul Oxyrhynchus, închinat Preasfintei Treimi, este cel mai vechi manuscris cunoscut până astăzi al unui imn creștin
grec ce conține atât textul cântării, cât și notația muzicală originală. Scris spre sfârșitul secolului al III-lea d.H., manuscrisul
este conservat actualmente în camerele de papirologie ale Bibliotecii Sackler din Oxford, Marea Britanie.

Versurile imnului încep prin chemarea tăcerii spre lauda Preasfintei Treimi, această „tăcere” fiind un trop des întâlnit în
imnologia greacă veche, fiind numită tradițional „liniște cosmică”.

„Împreună, toți cei aleși ai lui Dumnezeu (...) [noaptea] și nici ziua să tacă. Luminoasele stele să nu [...], [Să tacă șui-
ratul vânturilor, izvoarele] tuturor râurilor rezezi. În timp ce aducem cântare Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, toate puterile
să răspundă amin, amin, tărie, laudă [și slavă în veci lui Dumnezeu], singurul dăător al tuturor lucrurilor bune. Amin, amin.”

(Imnul Oxyrhynchus – Sfânta Treime, Ziarul Lumina, 26 ianuarie 2020)

- Ce s-a găsit scris pe manuscrisul Oxyrhynchus?
- Unde este el conservat în prezent?

În comuniune cu Dumnezeu

1 Arta bisericească poate susține comuniunea omului cu Dumnezeu

„Arta bisericească reprezintă una dintre formele prin care i se descoperă omului în chip vădit lucrarea lui Dumnezeu în lume și prin care omul se apropie de Creatorul său. Fie că ne referim la pictura din icoanele zugrăvite pe lemn sau pe sticlă, la frescele de pe pereții bisericilor sau la chipurile sfinților de pe obiectele de cult sau veșminte, aceste reprezentări au rolul de a-l face pe om să se apropie mai mult de Dumnezeu și de sfinții Săi, prin rugăciune. Astfel, icoana îndeamnă la o stare de trezvie duhovnicească, fiind conștienți că prin închinare noi nu cinstim lemnul sau materia din care este alcătuită icoana, ci pe Mântuitorul Hristos, pe Maica Domnului sau pe sfinți, cinstirea înălțându-se la cel zugrăvit în icoană. În acest sens, Sfântul Teodor Studitul ne îndeamnă: *Trebuie să ne apropiem de icoană și să ne închinăm ei cu frică și evlavie, întrucât închinarea ei urcă la Hristos, și să credem că prin ea ne vine un har dumnezeiesc și că împărtășește sfințire celor ce se apropie de ea cu credință. Pentru că și din chipul făcătoarei de viață Cruci și la icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și a tuturor sfinților toată închinarea sfințitoare a icoanelor urcă prin intermediul prototipurilor lor la Dumnezeu.*

Pictura bisericească are și un rol pedagogic, întrucât prin frescele reprezentate pe pereții bisericilor se prezintă în chip narativ istoria mântuirii și modelele la care să se raporteze omul pentru a-și sfinți viața. De altfel, în trecut, pictura de pe pereții bisericilor era considerată și Biblia neștiutorilor de carte, arătându-se astfel rolul ei foarte important în viața duhovnicească a țaranului român.

În decursul timpului, s-a simțit nevoia protejării celor mai frumoase obiecte folosite în cult, ele constituind mărturii clare ale vieții liturgice și duhovnicești neîntrerupte ale poporului român de la încreștinarea sa până în zilele noastre. Cele mai importante obiecte liturgice, icoane sau fresce au fost clasate și recunoscute în categoria pieselor care compun tezaurul național, pe lângă valoarea lor duhovnicească, adăugându-se și valoarea istorică, culturală și artistică a acestor obiecte măiestrit confecționate de înaintașii noștri. Protejarea patrimoniului religios reprezintă o datorie pentru fiecare cleric și credincios. Prin grija față de trecutul nostru istoric ne arătăm prețuirea față de înaintașii noștri, dovedind responsabilitate și discernământ.”

(Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, *Ziarul Lumina*, 16 noiembrie 2023)

- Ce rol are pictura bisericească?
- Ce piese compun tezaurul național?

2 Noima Filocaliei

„*Filocalia* este cea mai importantă și cea mai reprezentativă colecție de texte patristice a Bisericii Ortodoxe. (...) Rostul acestei minunate culegeri de scrieri este acela de a arăta *cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Această mențiune este adăugată imediat după titlul colecției și, cel mai probabil, îi aparține Sfântului Nicodim Aghioritul (1749-1809), cel care, împreună cu Macarie din Corint, a alcătuit selecția textelor despre care vorbim.

Sfântul Nicodim Aghioritul este un înnoitor al vieții monahale aghiorite isihaste, dar totodată este și un scriitor și un recuperator al textelor patristice de referință, întrucât acestea căzuseră nu doar în uitare, ci și mesajul lor devenise aproape neinteligibil. Acesta este rostul clar al mențiunii din subtitlul *Filocaliei*, care este menit să arate contemporanilor sensul pentru care Sfinții Părinți au luat condeiul în mână și s-au apucat de scris, de a arăta cum se poate omul *curăți (purifica), lumina și desăvârși*. (...) **Curăția**, în calitate concretă de etapă a vieții duhovnicești, constă în acel efort susținut al creștinului care duce la eliberarea sau curăția de patimile egoiste. Patimile sunt acele stări care îl întinează pe om, întrucât din lucrarea acestora se naște păcatul și întunecarea minții, care îl și împiedică să cunoască în mod direct și neînșelat adevărul lucrurilor.

(...) *Filocalia*, prin simpla ei lecturare, aduce și o reală **luminare a minții** și o edificare a credinței. Cu toate acestea, nu despre acest fel de luminare este vorba în precizarea amintită a sfântului aghiorit, ci despre acea luminare a minții care vine de la Dumnezeu Însuși și-i descoperă minții cele ascunse din cuprinsul creației, sau altfel spus *rațiunile* sădite de Dumnezeu în creație și în om. Despre această luminare, de altfel, se și amintește la fiecare Utrenie atunci când cântăm doxologic *întru lumina Ta vom vedea lumină*.

(...) **Desăvârșirea** este cel de-al treilea aspect urmărit de *Filocalie*, care corespunde în același timp și celei de-a treia trepte a vieții duhovnicești. Pe această treaptă, odată ajuns, credinciosul nu se mai ocupă de purificarea patimilor egoiste, nici de cunoașterea rațiunilor lucrurilor, ci de cunoașterea lui Dumnezeu Însuși. (...) *Filocalia* cuprinde texte cu un evident caracter practic și realist, fiind o neprețuită colecție de învățături de Dumnezeu inspirate.”

(Nicușor Deciu, *Noima Filocaliei*, *Ziarul Lumina*, 24 septembrie 2024)

- Ce este *Filocalia*?
- Care este scopul pentru care Sfinții Părinți au alcătuit această colecție de scrieri?

Amintește-ți!

Rolul muzicii în viața omului

Muzica ne modelează sufletele și lasă o puternică amprentă asupra noastră.

- În Biserică, una dintre principalele modalități de propovăduire a învățurii creștine este cântarea religioasă.
- Însuși Mântuitorul Iisus Hristos și ucenicii Săi, la Cina cea de Taină, au cântat psalmi.
- În secolul al VI-lea, Sfântul Roman Melodul a alcătuit cele mai frumoase imnuri liturgice.
- Căntăciunile sunt cele mai frumoase cântări la marile sărbători creștine.

Literatura religioasă și viața creștină

- Literatura religioasă valorifică teme precum deșertăciunea, nădejdea, dragostea, rugăciunea, pacea.
- Mitropolitul Dosoftei a versificat *Psalmii* regelui David în *Psaltirea pre versuri tocmită*.
- *Filocalia* este o colecție de scrieri ale marilor teologi despre creșterea duhovnicească a omului.
- Capodopera *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* a fost scrisă în limba slavonă.
- Colindele și cântecele de stea sunt creații populare pline de o teologie adâncă în formă simplă.

Arta religioasă și viața creștină

- În Biserică, simbolistica artei religioase se bazează pe textul Sfintei Scripturi și pe jertfa Mântuitorului Hristos.
- Biserica este împărțită în pronaos, naos și altar.
- Pe catapeteasmă sunt reprezentate praznicele împărătești, Sfinții Apostoli și prorocii din Vechiul Testament, iar deasupra tronează Sfânta Cruce.
- Arta brâncovenească se regăsește în monumentele de la Curtea Domnească și Palatul Mogoșoia din București, precum și în Mănăstirea Hurezi.

- 1 Pornind de la informațiile din lecțiile unității de învățare *Viața comunității și sărbătorile creștine*, analizează și completează, pe caiet, harta conceptuală alăturată. Discută cu colegii și profesorul de Religie pe marginea ideilor date.

Viața comunității și sărbătorile creștine

- 2 Răspunde la următoarele întrebări.
 - a) Ce au cântat Mântuitorul Hristos și ucenicii Săi după Cina cea de Taină?
 - b) Prin ce se remarcă Sfântul Andrei Criteanul?
 - c) Ce este *Octoihul*?
 - d) Ce este muzica bizantină?
 - e) Ce a versificat Mitropolitul Dosoftei?
 - f) Cum se numește lucrarea Sfântului Voievod Neagoe Basarab?
 - g) Care sunt temele poeziei din temnițele comuniste?
 - h) Prin ce se remarcă literatura populară?
 - i) Pe ce se bazează simbolistica artei bisericești?
 - j) Cum este împărțit interiorul bisericii?

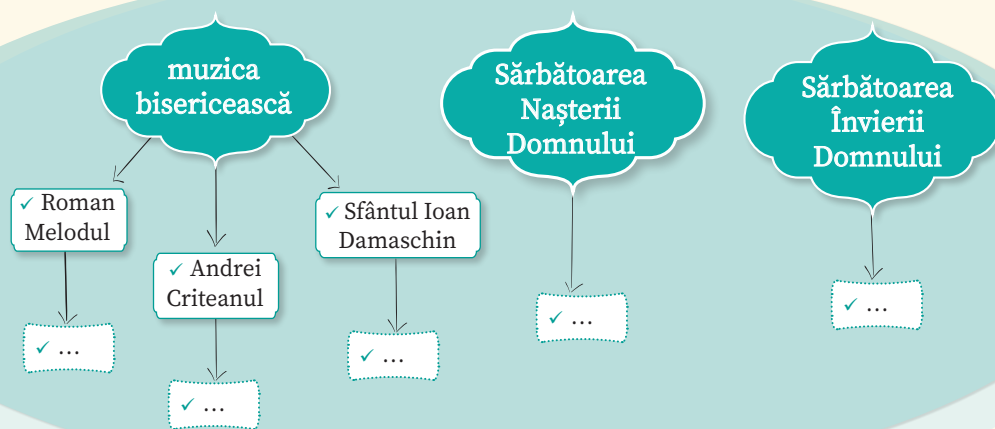
3 Joc. Eu întreb și tu răspunzi

Pornind de la cele învățate la lecția *Arta religioasă și viața creștină*, profesorul formulează o întrebare pe care o adresează unui elev, după formula „Eu întreb și tu răspunzi!”.

Elevul, la rândul său, formulează altă întrebare pe care o adresează unui coleg. Jocul continuă.

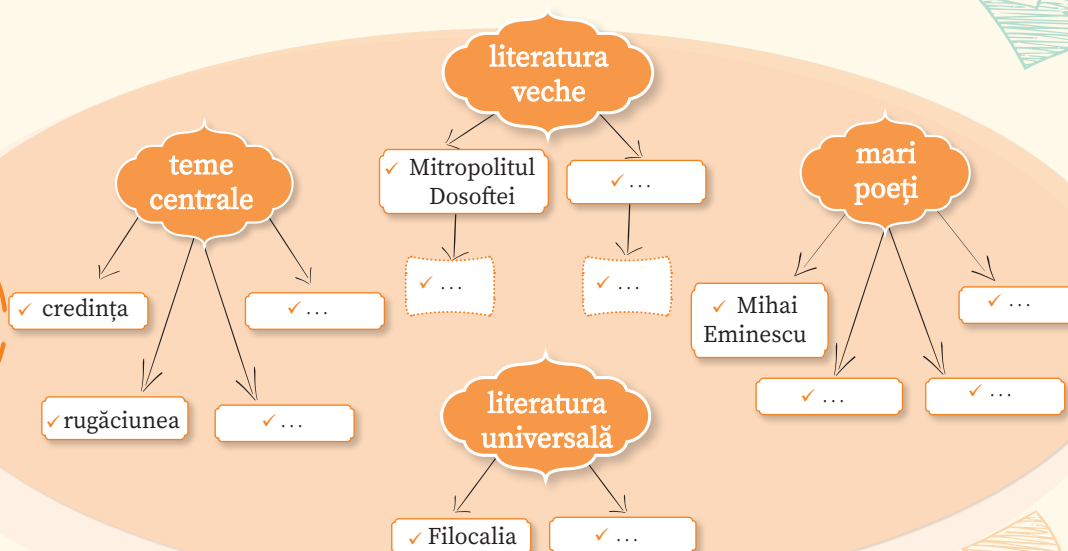
Rolul muzicii în viața omului

1

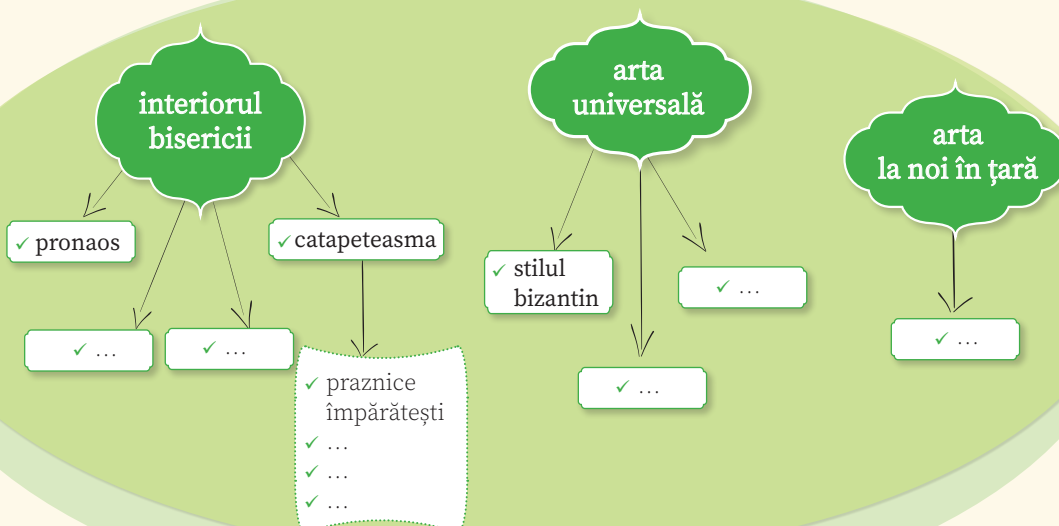
Literatura religioasă și viața creștină

2

Arta religioasă și viața creștină

3

(Auto)evaluare | Unitatea 4

1 Alege, notând în caiet, varianta corectă de răspuns.

- I. Muzica bisericească a fost:
- a) principala modalitate de propovăduire a învățaturii de credință creștină;
 - b) forma de relaxare a primilor creștini;
 - c) preluată de la romani.
- II. Cel mai important compozitor al muzicii bizantine a fost:
- a) Sfântului Roman Melodul;
 - b) Sfântul Cosma Melodul;
 - c) Sfântul Ioan Cucuzel.
- III. Organizarea muzicii bisericești s-a realizat de către Sfântul Ioan Damaschin pe:
- a) 8 glasuri;
 - b) 6 glasuri;
 - c) 4 glasuri.
- IV. Mitropolitul Dosoftei a versificat:
- a) textul *Evangeliei*;
 - b) *Psalmii* regelui David;
 - c) textul *Vechiului Testament*.
- V. Capodopera *Învățăturile lui Neagoe Basarab către iubitul său fiu Teodosie* a fost scrisă în:
- a) limba română;
 - b) limba franceză;
 - c) limba slavonă.
- VI. Simbolistica artei religioase se bazează pe:
- a) textul *Sfintei Scripturi* și jertfa Mântuitorului;
 - b) cultura universală;
 - c) arta brâncovenească.

2 Transcrie textul pe caiet, apoi completează-l cu termenii potriviți.

• civile • religios • curțile • renumit • ai locului • Dalmația • valorile
• Târgoviște • brâncovenească • manifestările

„Voievodul Constantin Brâncoveanu, ... pentru cultura sa, format în ambianța elevată de la ... Cantacuzinilor, a fost mereu receptiv față de ... culturale și artistice. La curțile sale de la București și ... a adunat pe cei mai buni artiști ..., dar și pietrari și argintari din Transilvania, pictori din Grecia, sculptori din ... și Italia. Arta ... îmbrățișează toate ... artistice, atât în domeniul ... (construcții, pictură, sculptură, argintărie, broderie, manuscrise cu miniaturi, icoane, gravură și în general tot mobilierul necesar unui lăcaș de cult și așezământ spiritual), cât și în domeniul construcțiilor ... (palate, case domnești, conace).”

(Neagu Djuvara în *Ziarul Lumina*, 16 februarie 2014)

3 Redactează un text argumentativ, de cel puțin 100 de cuvinte, în care să îți exprimi opinia despre importanța studiului literaturii religioase în formarea noastră duhovnicească.

În redactarea textului, vei avea în vedere:

- a) să exprimi opinia despre importanța studiului literaturii religioase în viața omului;
- b) să prezinți, din experiența ta de lectură, un argument bazat pe o învățătură importantă pentru formarea noastră duhovnicească;
- c) să aduci un argument bazat pe experiența ta de viață.

Grilă de (auto)evaluare

Total ex. 1 : 3 puncte

0,50 puncte x 6

Total ex. 2 : 3 puncte

0,30 puncte x 10

Total ex. 3 : 3 puncte

a 1 punct

b) 1 punct

c) 1 punct

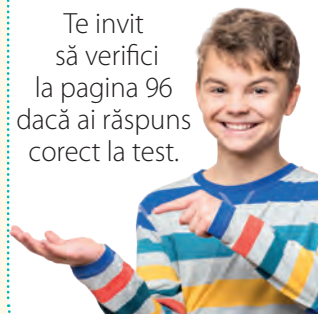
Se acordă 1 punct
din oficiu.

Total: 10 puncte

Pentru **autoevaluare**,
reflectează asupra
următoarelor aspecte:

1. Prin rezolvarea acestor sarcini, am învățat ...
2. Pe parcursul realizării sarcinilor, am întâmpinat dificultăți la ...
3. Cred că mi-aș îmbunătăți performanța dacă ...
4. M-a impresionat ...
5. Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota ...

Te invit
să verifici
la pagina 96
dacă ai răspuns
corect la test.

Fișa Observ. Apreciez. Evoluez

Descarcă fișa din manualul digital pentru a evalua progresul tău și pe cel al colegilor tăi. Completează fișa, apoi adaug-o în portofoliu .

Citește cu atenție fiecare afirmație din fișă, apoi exprimă-ți acordul sau dezacordul în legătură cu fiecare dintre acestea, bifând caseta corespunzătoare, după model.

Afirmații	Răspunsul meu este ...		
	 Acord	 Indecis/indecisă	 Dezacord
a) Am învățat despre muzica bisericească și importanța ei în propovăduirea învățaturii creștine.	✓		
b) Am exprimat opinii despre cele mai frumoase catavasi de la marile sărbători.			
c) Am identificat temele centrale ale literaturii religioase, printre care <i>deșertăciunea lucrurilor</i> .			
d) Am analizat <i>Psalmii</i> Mitropolitului Dosoftei, primele versiuri scrise în limba română.			
e) Am reflectat asupra temelor literaturii religioase din închiisorile comuniste.			
f) Am prezentat elementele artei religioase cu valențe în pictura, sculptura și arhitectura religioasă.			
g) Mi-am îmbogățit vocabularul cu noi cuvinte teologice.			
h) Am colaborat foarte bine cu ceilalți colegi la activitățile pe grupe și la studiile de caz.			
i) Au existat și unele aspecte pe care nu le-am înțeles, pentru care am avut nevoie de explicații suplimentare.			

Cum consideri că te-ai descurcat la finalul acestei unități de învățare?
Bifează (✓) caseta potrivită.

Foarte bine	Bine	Satisfăcător	Nesatisfăcător
☐	☐	☐	☐

Recapitulare finală

Amintește-ți!

Dumnezeu Se face cunoscut omului

• Dumnezeu a adus la viață întreaga creație, din iubire, în timp de șase zile. Iubirea este unicul criteriu creștin după care trebuie să trăim în viață. • Dumnezeu este unul în Ființa Sa și întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. • *Simbolul de credință* reprezintă mărturisirea credinței creștinilor despre Dumnezeu cel Unul în Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, despre Biserică, Sfintele Taine, înviere și viață veșnică. • La începutul Sfintei Liturghii invocăm numele Sfintei Treimi prin binecuvântarea mare: *Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh.*

Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

• Cuvântul Domnului, vestit prin profeți, este Însuși Iisus Hristos. Sfinții Părinți ai Bisericii ne vorbesc despre Iisus Hristos, Cuvântul *Care S-a făcut trup*. În *Pilda semănătorului*, sămânța – cuvântul lui Dumnezeu – se dă tuturor oamenilor. Ea rodește doar în cei cu inima curată și bună. • Mântuitorul Iisus Hristos este Lumina cea adevărată. Învățătura Domnului Hristos este lumină pentru noi, oameni. Roadele luminii sunt: bunătatea, dreptatea și rostirea adevărului. În *minunea vindecării orbului din naștere*, cel vindecat a primit vederea trupească, dar și spirituală.

Viața creștinului împreună cu semenii

• Libertatea este un dar primit la creație. Ea nu trebuie confundată cu dezordinea, ci trăită ca sursă de autocunoaștere, de creație și de responsabilitate socială. Din *Pilda întoarcerii fiului risipitor* învățăm smerenia și iertarea. • Optimismul este o atitudine sufletească ancorată în Dumnezeu. Pentru a persevera în devenirea spirituală, ne trebuie timp, stăruință și răbdare în fața greutăților. • Provocările și problemele societății contemporane pot compromite identitatea omului. Din *Pilda samarineanului milostiv* învățăm cum să acționăm într-o situație dificilă pentru aproapele nostru. Dragostea, faptele bune și mila sunt îndatoririle noastre.

Viața comunității și sărbătorile creștine

• Prin muzica bisericească noi, creștinii, îi cântăm lui Dumnezeu. Muzica bizantină atinge apogeul începând cu secolul al XIII-lea. • Literatura religioasă valorifică teme ale eului aflat între nevoință și desăvârșire. Ideile religioase au fost valorificate în creațiile marilor poeți, precum Eminescu, Blaga sau Arghezi. Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania a diortosit textul *Sfintei Scripturi*. • Arta religioasă cuprinde elemente de arhitectură, pictură și sculptură. La noi în țară, sub domnia Sfântului Constantin Brâncoveanu apare arta brâncovenească.

Amintește-ți ce ai învățat în clasa a VIII-a la orele de Religie.

Răspunde la întrebări și completează, oral, harta lecțiilor.

Am învățat
în clasa
a VIII-a

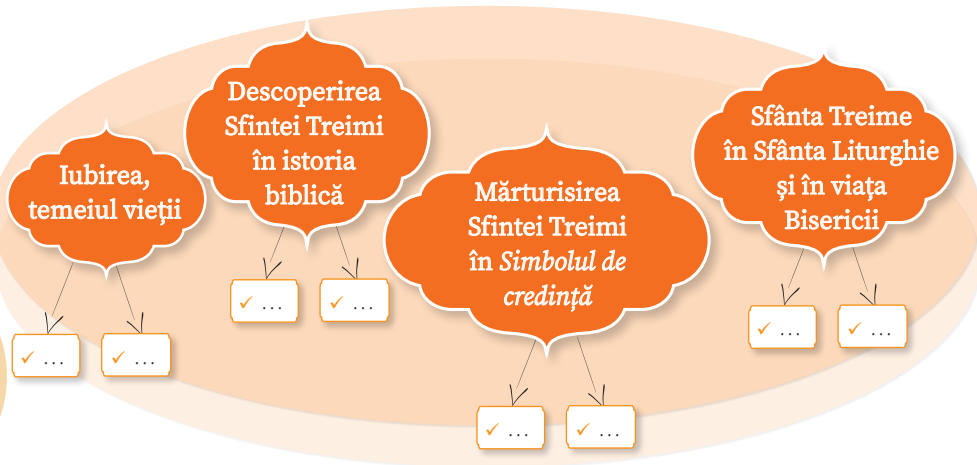

- Ce este iubirea creștină?
- Cui S-a descoperit Dumnezeu în Vechiul Testament?
- Cum S-a arătat Sfânta Treime la Botezul Domnului?
- Ce este *Crezul*?
- Ce mărturisim în el?
- Cu ce invocare începe Sfânta Liturghie?
- Cine este Cuvântul Domnului?
- Ce descoperim în *Pilda semănătorului*?
- Cine este Lumina lumii?
- Ce este libertatea? Dar optimismul?
- Care sunt provocările lumii contemporane?
- Care este cel mai vechi fragment muzical religios?
- Ce teme tratează literatura religioasă?
- Cum arată arhitectura unei biserici?

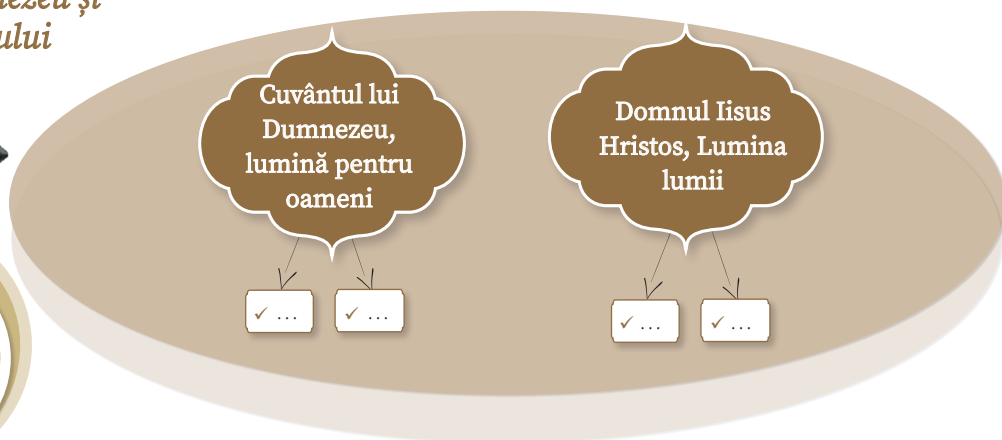

Mitropolitul Bartolomeu
Valeriu Anania ▲

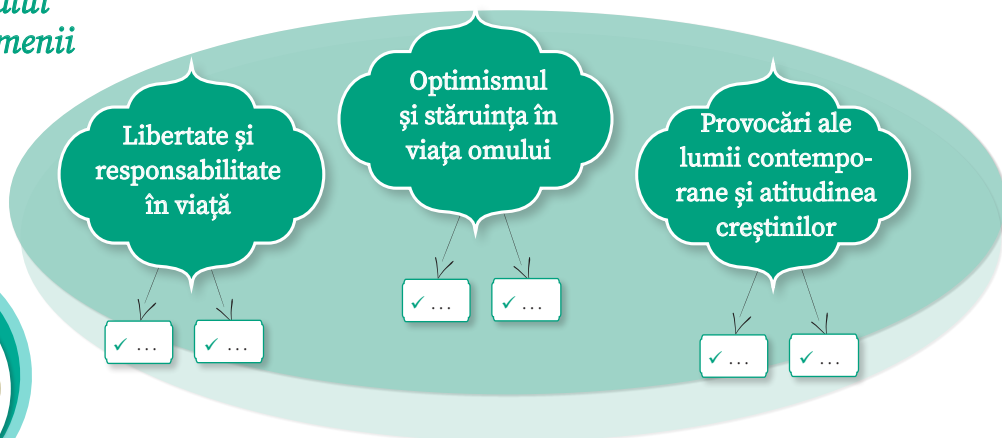
1 Dumnezeu Se face cunoscut omului

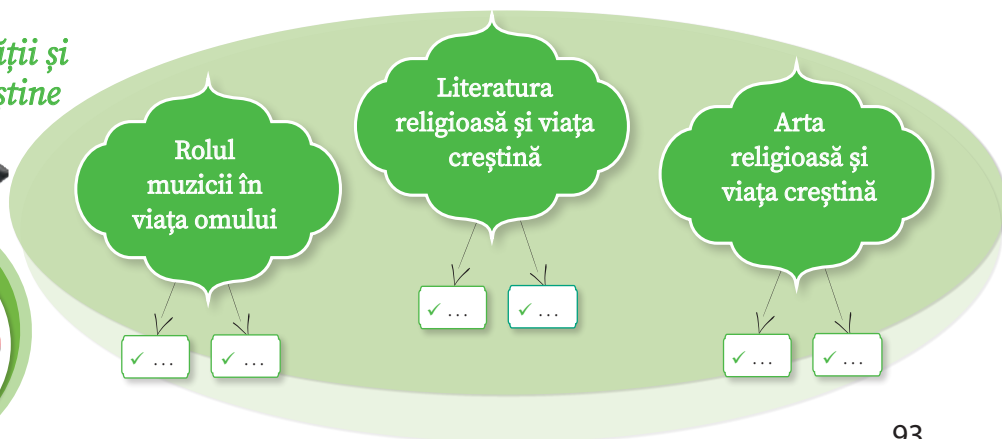
2 Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

3 Viața creștinului împreună cu semenii

4 Viața comunității și sărbătorile creștine

Evaluarea portofoliului

În acest an școlar, cu ajutorul rubricii *Portofoliu* ați realizat câte o **mapă** ce cuprinde cel puțin 10 fișe, după modelul de mai jos. Organizați, la nivelul clasei, o prezentare a mapelor voastre de portofoliu.

Ce fișe conține portofoliul tău?

1. Compunerea *Importanța iubirii în relațiile dintre oameni, ca ideal al vieții creștine*

2. Fișa de identitate *Persoana Sfintei Treimi*

3. Fișa *Familia – atribuțiile membrilor*

4. Fișa *Crezul*

5. Eseul *Credința creștină – trăire și mărturisire*

6. Rugăciunea *Preasfântă Treime*

7. Fișa *Investigație*

8. Fișa de identitate *Pilda întoarcerii fiului risipitor*

9. Fișa *Portretul chinezesc*

10. Textul cu mesajul mântuitor al Bisericii transpus în pictură

Criterii de (auto) evaluare a portofoliului

- ✓ Datarea fișelor;
- ✓ Organizarea fișelor în ordine cronologică;
- ✓ Respectarea cerințelor pentru realizarea fișelor de portofoliu;
- ✓ Creativitate în alcătuirea fișelor, originalitate în prezentare;
- ✓ Alcătuirea unui cuprins al portofoliului.

(Auto)evaluare finală

1 Stabilește, notând pe caiet, valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri.

- A / F** a) Creștinismul învață că Dumnezeu este Unul în Ființă și întreit în Persoane.
- A / F** b) *Simbolul de credință* cuprinde învățătura despre Sfânta Treime, Biserică, Sfintele Taine și viața de după moarte.
- A / F** c) Rolul Sinoadelor Ecumenice a fost de a stabili adevărul scrierilor prorocilor.
- A / F** d) Cuvântul întrupat este Fiul lui Dumnezeu, Cel prin care toate s-au făcut.
- A / F** e) *Sfânta Scriptură* a fost scrisă de oameni simpli, doar pentru vremurile din vechime.
- A / F** f) Domnul Iisus Hristos este Lumina care luminează sufletele celor care cred în El.
- A / F** g) Libertatea este un dar câștigat de om prin zbatările sale de a-și face dreptate.
- A / F** h) Optimismul este atitudinea sufletească bazată pe credință și speranță, izvorâte din Dumnezeu.
- A / F** i) Provocările lumii contemporane sunt determinate de indiferența și individualismul uman.
- A / F** j) Literatura veche românească este inspirată din cărțile Sfintei Scripturi.

2 Transcrie textul pe caiet, apoi completează-l cu termenii potriviți.

- iubirea • speranțele • psaltică • sufletești
- de veacuri • în urcușul • un tezaur • muzicii
- sufletul • cel Mare • icoană

«Muzica este expresia vie a unor stări ... ale omului, e o oglindă în care se reflectă ... și înfrângerile lui, credința și ... lui față de Dumnezeu. De aceea, muzica ... bizantină este ... pentru Biserică și pentru întreaga Ortodoxie. Aceasta a constituit și constituie în continuare o experiență vie, sădită ... în sufletele creștinilor.

Muzica psaltică este o mărturisire a teologiei Bisericii, prin cuvânt și melos, având, în același timp, un rol important ... nostru duhovnicesc. Sfântul Vasile ... subliniază importanța ... psaltice, prezentând-o drept „un mijloc prin care ... omului se poate curăți și prin care poate primi alinare”»

(Cristian Marian Damian, Filip Hristofor Cane, *Muzica bisericească, arta rugăciunii și a iubirii de Dumnezeu, Ziarul Lumina*, 14 iunie 2023)

3 Pornind de la fragmentul de mai jos, realizează un text, de minimum 100 de cuvinte, cu titlul „Eminescu – poet religios”.

În redactarea textului, vei avea în vedere:

- să valorifici cele învățate despre literatura religioasă, la ora de Religie;
- să demonstrezi, cu dovezi din textul suport, că Eminescu este poet religios;
- să explici sintagma „Fii scut de întărire/Și zid de mântuire”.

Crăiasă alegându-te,
Îngenunchem rugându-te,
Înalță-ne, ne mântuie
Din valul ce ne bântuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupra-ne coboară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!
(Rugăciune,
de Mihai Eminescu)

Grilă de (auto)evaluare

Total ex. 1 : 3 puncte

a)-j) – 0,30 puncte x 10

Total ex. 2 : 3 puncte

0,30 puncte x 10

Total ex. 3 : 3 puncte

- 1 punct
- 1 punct
- 1 punct

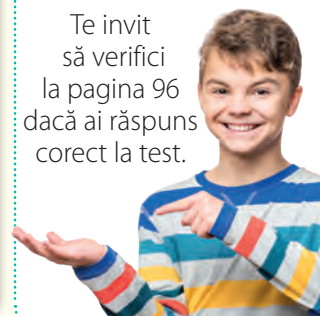
Se acordă 1 punct
din oficiu.

Total: 10 puncte

Pentru **autoevaluare**,
reflectează asupra
următoarelor aspecte:

- Prin rezolvarea acestor sarcini, am învățat ...
- Pe parcursul realizării sarcinilor, am întâmpinat dificultăți la ...
- Cred că mi-aș îmbunătăți performanța dacă ...
- M-a impresionat ...
- Cred că activitatea mea poate fi apreciată cu nota ...

Te invit
să verifici
la pagina 96
dacă ai răspuns
corect la test.

Răspunsuri (auto)evaluări

(Auto)evaluare inițială: 1. a) A; b) F; c) A; d) A; e) F; f) A; g) F; h) F; i) F; j) A. 2. săraci cu duhul, plâng, blânzi, dreptate, milostivi, curați cu inima, pace, prizoniți pentru dreptate, prizoni.

(Auto)Evaluare unitatea 1: 1. a) A; b) F; c) A; d) F; e) A; f) F; g) A; h) F; i) A; j) A.

(Auto)Evaluare unitatea 2: 1. a) A; b) F; c) A; d) F; e) A; f) F; g) A; h) F; i) A; j) A. 2. II – d; III – e; IV – b; V – a.

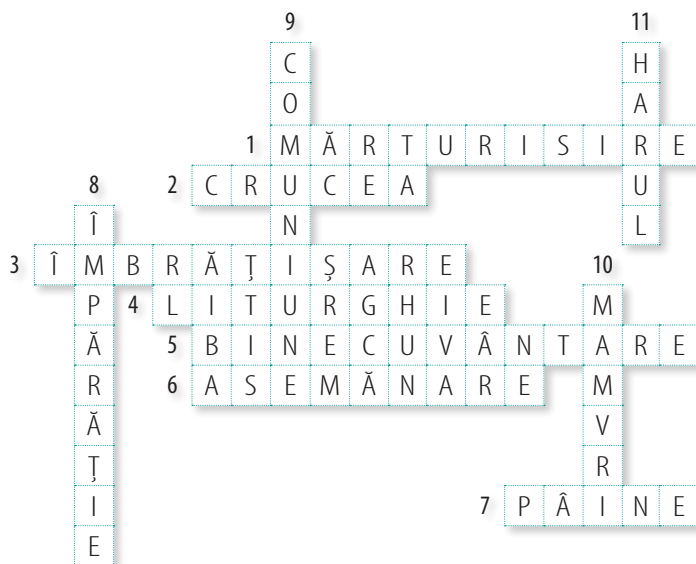
(Auto)Evaluare unitatea 3: 1. a) A; b) A; c) F; D) A; e) A; f) A; g) F; h) F; i) A; j) A.

(Auto)Evaluare unitatea 4: I. 1. a); 2 c); 3 a); 4. b); 5. c); 6. a). II. renumit, curțile, valorile, Târgoviște, ai locului, Dalmația, brâncovenească, manifestările, religios, civile.

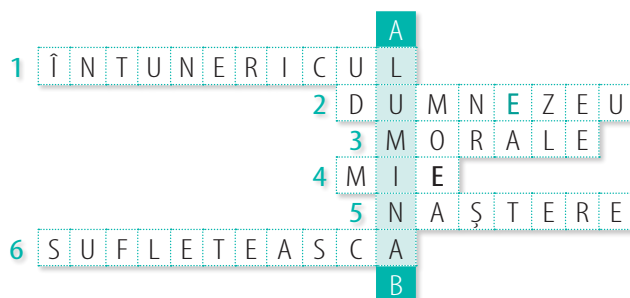
(Auto)Evaluare finală: 1. a) A; b) A; c) F; D) A; e) F; f) A; g) F; h) A; i) A; j) A. 2. sufletești, speranțele, iubirea, psaltică, un tezaur, de veacuri, în urcușul, cel Mare, muzicii, sufletul.

Soluții:

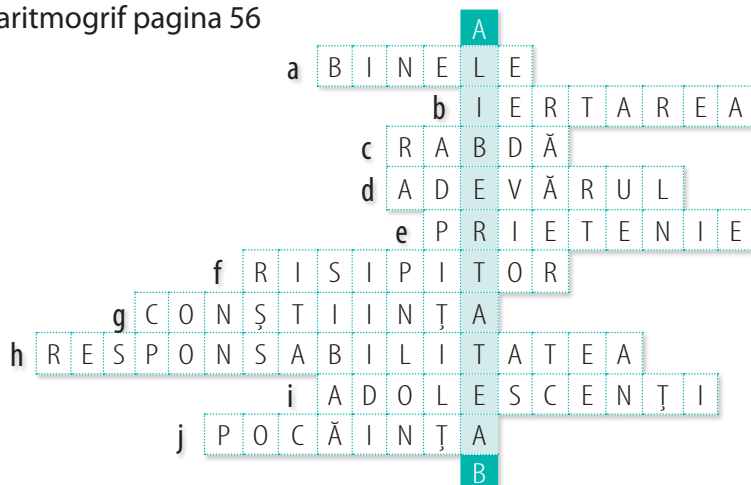
• aritmogrif pagina 29

• aritmogrif pagina 44

• aritmogrif pagina 56

978-606-528-803-4

6 420620 009810

www.cdpress.ro